

Analyzujeme - sedmá lekce

Bortí se šachový vesmír? Platí ještě základní zákony?

Motto: *Zahájení je boj o centrum.*

P. A. Romanovskij

Vážený čtenáři, v tomto dílu rubriky Analyzujeme bych se chtěl věnovat (a svěřit se Vám) s fenoménem, který se v současnosti čím dál nápadněji objevuje na turnajových kolbištích střední, ale i vyšší úrovně. O co jde? Šachisté, kteří prošli školou klasické literatury a měli v rukou klasicistická díla, jsou podle mého mínění již navždy *poznamenáni* a *vychováni* k respektování základních šachových zákonů. Vyjmenujme si pro jistotu některé, připomeňme si je: **vývin figur (čas)**, **centralizace**, profylaxe, plán, harmonická souhra figur,...problém výměn figur, dynamické a statické faktory boje, dvojice střelců, otevřené linie, slabost polí a mnoho a mnoho dalších.

V této lekci bych se však chtěl věnovat přednostně problémům **zahájení** a zejména **boje o centrum**. Pokud klasické vzdělání v této fázi hry převedeme opět do slovníku „co musím“, potom nás nemohou nenapadnout pojmy: vývin figur, centralizace, harmonie, pikožroutství, význam rošády, priorita vývinu královského křídla, gambity a tedy reálné vývinové oběti a opět moc a moc jiných. (Fakt, že jsem na rádcích výše občas zaměnil zákony za pravidla ponechme prosím nyní stranou.)

Samozřejmě, že jako trenér a teoretik, kterého šach živí, sleduji díky rozmachu techniky často i on-line přenosy z turnajů různé úrovně. A ejhle na co jsem narazil...Základní zákony zahájení, tedy vývin figur a boj o centrum šachovnice jsou leckde zanedbávány, nejčastěji podle mého mínění (či zdání?) pod jakousi *rouškou vyšší moci*, vlády okamžité akce (už v zahájení), s cílem možná soupeře překvapit v konkrétní variantě, snad rozehrát něco, co se soupeři nebude líbit a bude cizí jeho šachovému vkusu. Psychologie se tak dostává do popředí, překvapení mají neustále vyšší hodnotu pro zisk toho, co je dnes nejvýše, na piedestalu, svatým grálem nejen pro profesionály, ale i milovníky šachu: totiž zapsaný *bod* v turnajové tabulce, výsledkové listině.

Nejde již o to *jak vyhrát*, ale *vyhrát za každou cenu*. A tomuto účelu má zřejmě sloužit i občasné, někdy ovšem též vytrvalé porušování základních postulátů. Jestliže však někteří velmi silní šachisté riskují *občas* vědomě, ochotni napnout strunu rizika k prasknutí, s cílem vyprovokovat soupeře k nepředloženým reakcím, které je třeba navíc budou stát cenný čas na

hodinách (psychologické aspekty hry), *většina hráčů střední úrovně* dnes ani *neví*, že *hraje* častěji než tu a tam *nezdravě*, jestliže se drží pouze svých faktických úvah v konkrétních pozicích.

Na mnoha a mnoha partiích bych mohl demonstrovat, že tento fenomén porušování základních zákonů ve prospěch *překvapení* a *akce* skutečně existuje a funguje, a konečně ve výběru ukázek níže se čtenář sám přesvědčí.

Pro začátek, v úvodu první části článku, se již podíváme na několik ukázek a partií, které snad věrně objasňují, co má autor v rádcích výše na mysli, a o jak pomýlený akt ze strany *novátorů* se jedná. Druhá část bude opět věnována konkrétní variantě zahájení, jež, podle mého, poměrně věrně ilustruje právě ony pokusy až o demolici odvěkých zákonů šachového kosmu!

Pikožroutství v čele rebelů – tradiční výpad

Složené slovo *pikožroutství*, jehož jsem zřejmě autorem (převzal jsem je z ruského „pěškojedstvo“; jiný volný překlad podle mého není možný, aniž by nepůsobil směšně) podle mého vždy nejlépe vystihovalo podstatu problému. Za cenu ztráty (někdy celé masy!) času i centra se jedna strana věnuje pojídání pěšců soupeře. Nejčastěji *postížení* bývají (ze strany bílých) pěšci b2 či g2, ale někdy i pěšec e4, i když zde jde o centrálního pěšce a tudíž o problematiku trochu jinou. Je jasné, že obecně takové počínání odsoudit nelze, ale pokud bychom si dali tu práci vyhodnotit *hlcení pěšci* statisticky, došli bychom jistě k výsledkům nelichotivým pro *pojídače*. Zejména v charakterem otevřených pozicích, kde význam času (vývinu) roste, je takové počínání poměrně často spojeno s...miniaturami.

Poznámka: snad nejslavnější dobovou miniaturu Browne,W versus Quinteros,M, Holandsko, 1974, najdeme v mnoha a mnoha učebnicích či výukových databázích.

Právě na nezvládnutelné chuti k jídlu některých figur (pikožroutství) se ovšem – opakují - nejlépe a nejjednodušeji objasňuje v čem spočívá současný problém „hanobení šachových zákonů všehomíra“, i když je jasné – a vážený čtenář jistě namítne -, že zde bylo a asi bude vždy. Autorovi jde o tendenci, o množství výskytu, a to především u mladých hráčů. Ti, odkojení nikoli již knihami, ve kterých je toto počínání kategoricky odsuzováno, nýbrž ponejvíce počítačovými programy z počátku 90 let minulého století, se podobných loupeživých výpadů dopouštějí nejčastěji i v pozicích, v nichž by toto kdejakého kráče „z naší části galaxie“ ani ve snu nenapadlo. Velmi dobře ilustrují problém pikožroutství, tedy dobrovolné ztráty času i postavení v centru, následující ukázky.

Škut,M (1939) - Krejčí,Jan (2279) ČR 2007 [B01]

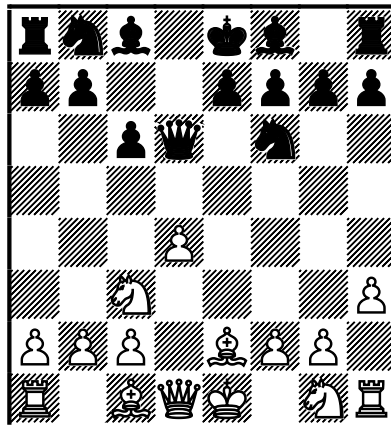
1.e4 d5 2.exd5 Dxd5 3.Jc3 Dd6 Mnohem více o celé této variantě skandinávské obrany najdeme v rozboru v druhé části článku. **4.d4 Jf6 5.Se2**

[♞5.Sd3 s úmyslem 6.Jge2 a 7.Sf4; 1–0 Kasparov,G vs Rogers,I, 2001 (48); ♞5.Jf3 a6 (dříve zastánci varianty přísahali na ryze skandinávské 5...c6). Výpadům na pole b5 musí černý stejně dříve či později čelit. Nyní chystá dokončit vývin logickým způsobem, s ohledem na tzv. malé centrum bílého: Jc6, Sg4, 0–0–0 a konečně 9...e5!]

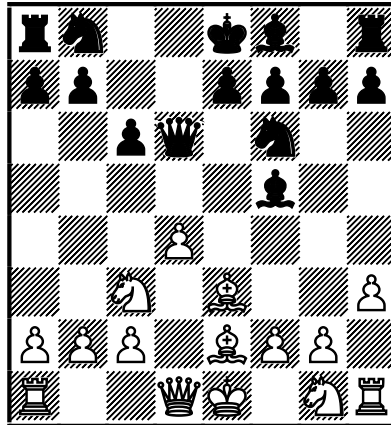
6.Se3 (Dnes je moderní 6.g3!? s dalším 7.Sg2 a samozřejmě pozdějším 8.Sf4) 6...Jc6 7.Dd2 Sg4 8.Jg5! 1–0 Karpov,A vs Lutikov,A, Moskva, 1979 (29). Pěkná, typická Karpovovská profylaxe proti dokončení vývinu černé armády, jak je popsáno výše. Další intence manévru spočívá v 9.d5 (centrum!) i 9.f3 Sf5 10.Jge4. ♞5.Sg5 a 6.Dd2 či ♞5.Jb5!? a 6.c4.]

5...c6 6.h3?! [6.Jf3]

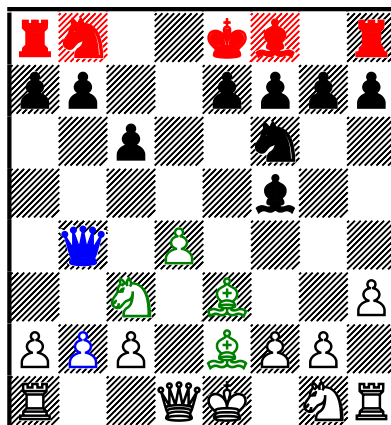
Oslí ucho bílého se tváří jakoby mělo logiku, ale...pouze na první pohled! Bílý by rád dokončil vývin figur schématem Jg1–f3, 0–0 a Sc1–e3. Nu, ale zřejmě mu potom vadil výpad Jf6-g4 s „napadením“ dámského střelce. Při mimořádně zpomaleném vývinu černých sil jsou však podobné úvahy zcela mimo! Povinností bílého bylo udržet (či se dokonce ještě pokusit zvýšit) náskok ve vývinu i převahu v centru desky!

6...Sf5 7.Se3

[Kde kdo by zde učinil $\triangleleft$ 7.Jf3, už jen proto, že jezdec se vyvinout prostě musí, a jiné pole pro něho k dispozici není.]

7...Db4? [7...e6; 7...Jbd7]

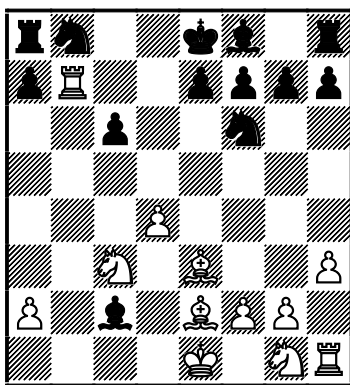
A je to zde! Tohle nás zajímá! Černý porušuje základní postuláty hry v zahájení ve prospěch konkrétní myšlenky - přímého útoku na pěšce b2 a později i c2 („souhra“ dvou figur...). Ne, ctěný čtenáři, jak vidíte v hlavičce partie, černé figury nevede začínající nebo nezkušený šachista, nýbrž v té době již jeden z našich nejsilnějších a nejnadějnějších starších žáků -

dorostenců. (Ostatně, o pár měsíců později mu byl udělen titul mistra FIDE!) Nemohl bych se nepodepsat pod jednu úvahu velmistra Marka Vokáče na adresu stylu a zvyklostí mladé (či nové) generace šachistů. V analogické pozici, kde černý „napadl“ pěšce b2, psal o tom, že pro šachisty, kteří vyrostli na klasických šachových dílech velikánů své doby, by byl podobný postup nejen zavrženíhodný, ale dokonce by jej do svých úvah ani nezařadili, o něm nepřemýšleli! Podvědomě (sic) by jej zavrhli, jako odporující oním základním šachovým zákonům, o které se (jak stále věřím) opírá náš šachový vesmír. Generace, která se nyní podílí na vývoji šachu a posouvá (pravděpodobně) hranice poznání dál, však takový tah může učinit bez skrupulí, protože brzdící mechanismy, *pralátky*, o kterých se ještě zmíním níže, nejsou v jejich organizmu přítomny. Jde (promiňte mi nyní prosím lehký dysfemismus) o analogický úkaz, kdy svému dítěti „zapomenete“ vysvětlit, že žvýkačka se na zem plivat nemá. V takovém případě ovšem percepce, počitek, vjem „dobré-špatné“ chybí, a na problém je zaděláno...jako tady.

8.Dc1?!

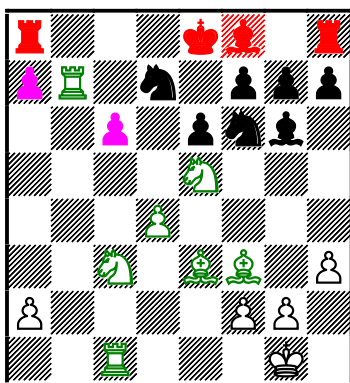
Nemohu si pomoci, ale zahájení partie zatím ze všeho nejvíce připomíná souboj dvou šachistů - předškoláků. Jako by na šachovnici v zahájení nerozhodoval rychlejší vývin sil a boj o centrum, nýbrž co nejvydatnější hltání co největšího počtu pěšců. „Neuhlídal jsem své ovečky“, litoval by bílý, pokud by si třeba *nevšiml*, že je jedna z nich napadena...

[„Fyzikálním zákonům“ podle mého odpovídalo 8.Dd2! Dxb2 9.Vb1 Dxc2 10.Dxc2 Sxc2 11.Vxb7∞

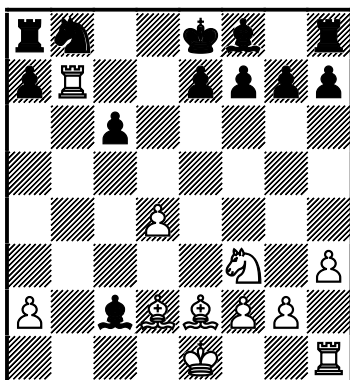

se zřejmou kompenzací za pěšce, ale z největší pravděpodobností ještě více. Pozice na diagramu se nedá vyčerpat variantami, proto si musíme vystačit s někdy nepopulární glosou *například*: 11...e6 12.Jf3 (s ideou 13.Je5; xc6, xf7 a 14.Sf3+-) 12...Jbd7 13.0-0 (Nikoli 13.Kd2?! Sg6∞ ...

14.Je5?? Jxe5 15.dxe5 0–0–0+–+; vzácný, ale - pro svou krásu - vysoko ceněný taktický prostředek.) s dalším 14.Vc1 Sg6 15.Je5↑ a 16.Sf3

Lepší nežli postup v partii bylo konečně i banální **8.Vb1**. Bílému i potom zbude nikoli nevýznamný náskok ve vývinu, přičemž na zřejmě plánované 8...Jd5? (Nebo 8...Je4, v obou případech další ztráta času!) by bílý reagoval 9.Jf3 C Jxc3 10.bxc3 Dxc3+ 11.Sd2 Dxc2 12.Dxc2 Sxc2 13.Vxb7±

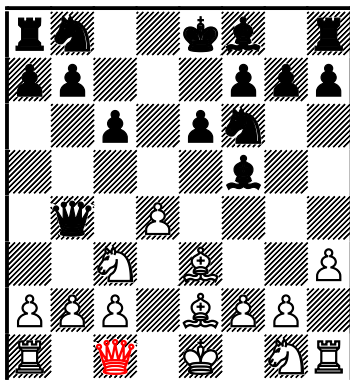

Pokud porovnáme pozici na tomto diagramu s pozicí po 11.Vxb7 (varianta 8.Dd2!), co nám vyjde? Bílý má ještě větší náskok ve vývinu, pravda, za cenu jedné vyměněné figury. Se samotným střelcem (proboha, co černý činil v předchozích 12 tazích? :-)) lze hájit černou pozici ztěžít, a to jak v partii, tak analýze.]

Poznámka: Snad se nebude vážený čtenář zlobit za tuto malou odbočku. Znáte ze svého okolí také šachisty, kteří „stojí celý život na výhru“? Ať si sednou za jakoukoli stranu, rozebírají pozici tu bílými, tu černými, vždy stojí lépe...snad by tedy oni mohli pozici u/hájit?...

8...e6

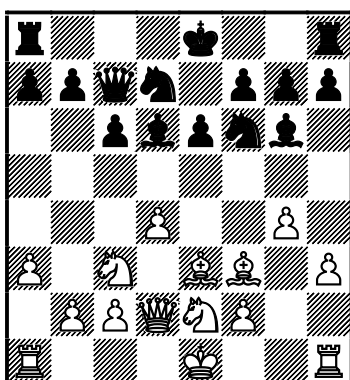
Od této chvíle jakoby za desku ze strany černého usedl někdo jiný! Ten vzorně dokončí vývin, pokusí se napravit hladový výlet své dámy, a protože bílý podobné metamorfózy nebude schopen, rychle se rozhodne.

9.a3 Dáma již prozřela, nemělo tedy valného smyslu upomínat ji o své nové pravdě.

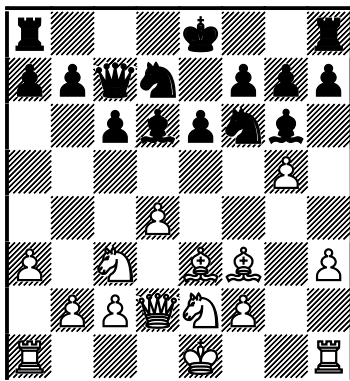
9...Da5 10.Sf3?! Další ztráta času! [Samozřejmě, že i zde byl správný přímý kurz **10.Jf3±.**]

10...Sd6= 11.Jge2 Dc7 Dáma se vrací z výletu, který „trval celých 5 let“,....éééé vlastně tahů :-). Při oboustranném nerespektování základních kánonů vývinu a boje o centrum šachovnice vznikla nyní na desce přibližně rovné pozice.

12.Dd2 Jbd7 13.g4 Sg6

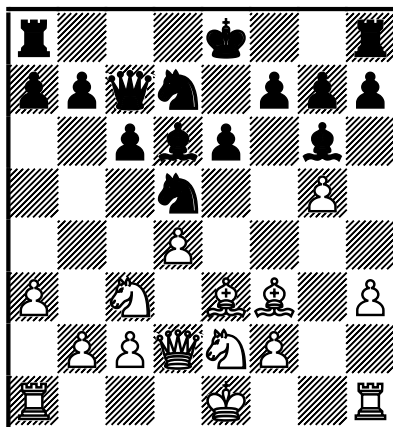

14.g5?!

Vyhání jezdce tam, kam beztak chtěl skočit (analogicky jako v 9. tahu, zde však již s následky). Centrální forpost d5 bude sloužit již ve střední hře, kam se oba soupeři (po 14. tahu!) téměř dopravovali. [14.Jf4; 14.0-0-0]

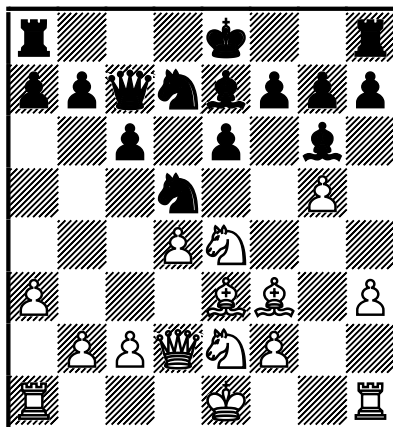
14...Jd5!

Lze chápat i jako centrální figurový úder proti neopodstatněné křídelní akci.
Poznámka: viz výukový materiál na našich stránkách; téma *Protiúder v centru*.

15.Je4 Se7

16.c4?

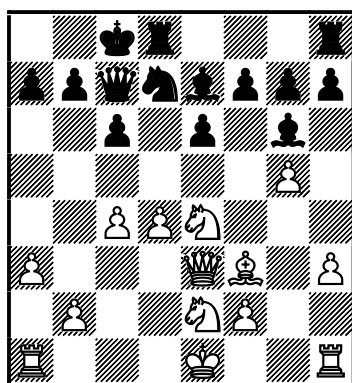
Pro změnu jiná zásadní insuficience bílého. Tentokráté řádně nedopočítává variantu. [16.0-0-0]

16...Jxe3 17.Dxe3

[V případě 17.fxe3 se jeví nejdůrazněji dokončení vývinu za (jak jinak) současné centralizace (!, OL „d“) 17...0-0-0 →+, ale zcela postačující by bylo pochopitelně i pokračování, které by zvolila drtivá většina z nás: 17...Sxe4 18.Sxe4 Sxg5.]

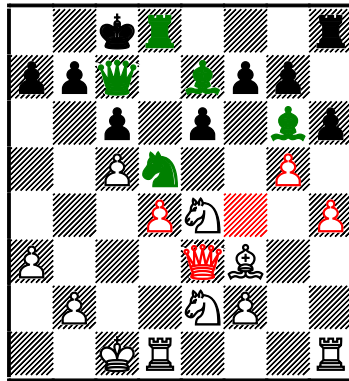
17...Sxe4

[I zde zasloužilo přednost dokončení vývinu a centralizace. Na první pohled se možná nezdá, ale opravdu, po 17...0-0-0!

(Můžeme se jen divit: ve skandinávské hře, kde navíc černý učinil tolik tahů dámou a ztratil množství času, by teď dokonce vlastnil malý náskok ve vývinu!) 18.0-0-0 h6! 19.h4 Jb6 připomíná bílá pozice cedník. Připočteme-li k tomu setrvalou slabost takřka všech černých polí (erytropenií nazýváme se svěřenci tento stav, jako vhodnou analogii, kde červené krvinky

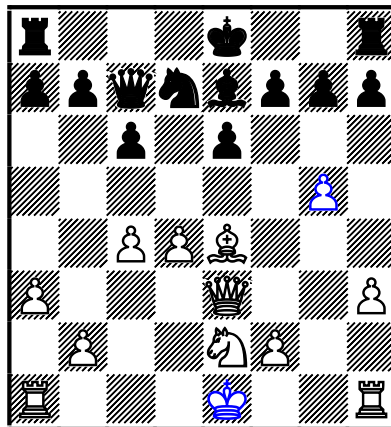
představují černá políčka), není vyloučeno, že bílý již přepadl přes pažení propasti prohry. 20.c5 Jd5 –+

, s pozičně vyhranou partií, díky mohutné centralizaci a ohromnému množství slabých bodů bílého.]

Poznámka: napadá mne, že pro výběr mezi 17...Sxe4 a 17...0–0–0 bychom mohli použít dvou protiřečících si (alespoň tedy v tomto případě) pořekadel: 1/ lepší vrabec v hrsti, než holub na střeše (17...Sxe4) či 2/ hrozba je silnější jejího provedení (17...0–0–0) :-)

18.Sxe4

18...Da5+ Dvojúder (pozor na dlouhé tahy!) z největší pravděpodobností ušel pozornosti bílého. **19.Dd2 Dxd2+ 20.Kxd2 Sxg5+** ...dále již pro náš účel nemá smysl partii zkoumat (0–1, 46).

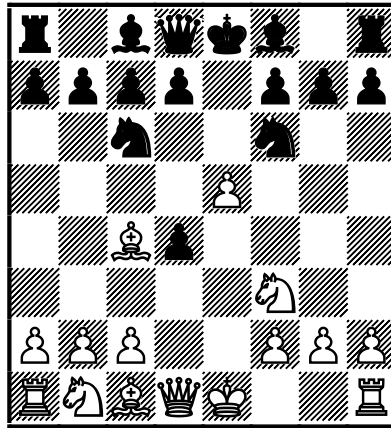
Zatímco v této ukázce černý nakonec vše ustál, neboť soupeř prostě neuměl využít vážných pozičních přehmatů, a až ignorace vesmírné šachové fyziky, v následující ukázce, v níž zvolil nikoli nepodobnou „strategii“, již narazil na soupeře, který – přes své mládí – naopak na klasice

vyrostl! Nu, kdo ví, možná je lepší seznámit některé nebo nepříliš zkušené hráče se „silikonovým přítelem“ opravdu až ve chvíli, kdy budou moci bez nebezpečí sledovat pořady (partie) s hvězdičkou :-)

Poznámka: Pro zájemce, kterým se snad bude varianta vybraná v partii bílým zamlouvat, uvádím i zde (zmenšeným písmem) nejrůznější zajímavé odbočky variant systému. Ovšem – samozřejmě i v takovýchto rozborech se snažme vyhledávat (a respektovat!) naše zákony, a - naopak - i odhalovat škůdce či dokonce popíratele šachového všehomíra...

Plát,V (2289) - Krejčí,J (2359) ČR 2008 [C55]

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.d4 exd4 4.Sc4 Jf6 S malým přehozením tahů před námi stojí jedna z hlavních pozic hry dvou jezdců v obraně neboli pruské hry. **5.e5**

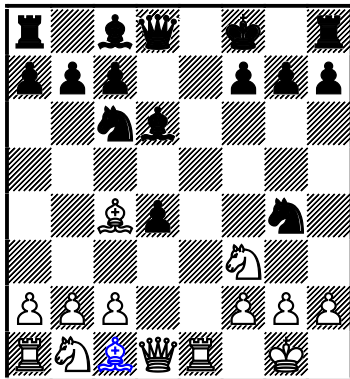
Protože ještě někdy v 50–60 letech minulého století bylo tomuto postupu v monografiích vyhrazeno jen vpravdě skrovné místo, avšak později bílí ztracený terén zdatně doháněli, vžil se mezi mými svěřenci pro tento systém název *Moderka*.

5...d5

Jistě nejprinciálnější, ale...není ovšem vůbec špatné **5...Jq4**, což ostatně zahrál (opět bez úspěchu) černý v dalším střetnutí, asi o dva měsíce později. V osmdesátých a devadesátých letech minulého století vkládalo nemálo teoretiků v čele s Jevgenijem Svěšnikovem nemálo energie a analytického úsilí do snahy vyždímat z pozice bílého určité výhody. To se jim zřejmě nakonec podařilo, čímž systém přec jen nakonec vytlačili na okraj zájmu. Jenomže nedávno přišly ke slovu...počítače, a odskok jezdců je znovu - ach, pokolikáté už – do slova a do písmene ve hře. **6.De2**. Vývin, centralizace a profylaxe (černý samozřejmě plánuje centrálního pěšce zničit nebo alespoň vyměnit).

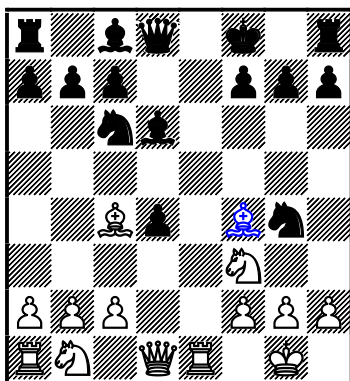
[a] Typickou chybou by byla honba za taktikou 6.Sxf7+? Kxf7 7.Jg5+ Kg8 8.Dxg4, protože bílý prostě nemá na podobný přepad ve hře dost sil, pokud přihlídneme ještě i k tomu, že černý nyní (nebo velmi brzičko) získá jedno vývinové tempo odtažným napadením d7-d5 nebo d7-d6.

b) Výše zmíněná partie obou soupeřů pokračovala 6.0–0 d6 7.exd6 Sxd6 8.Ve1+ Kf8∞.

Zauzlená, problémová pozice! Plát,V (2282) versus Krejčí,J (2394), Vyškov, 2008 (1–0, 41).

Málokomu potom přijde na mysl (a přitom je velmi zajímavé), že ve variantě Max Langeova útoku (1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Sc4 Jf6 4.d4 exd4 5.0–0 Sc5 6.e5 Jg4 7.Sf4 d6 8.exd6 Sxd6 9.Ve1+ Kf8) má bílý zahrán vývinový centralizující postup Sc1–f4 více!

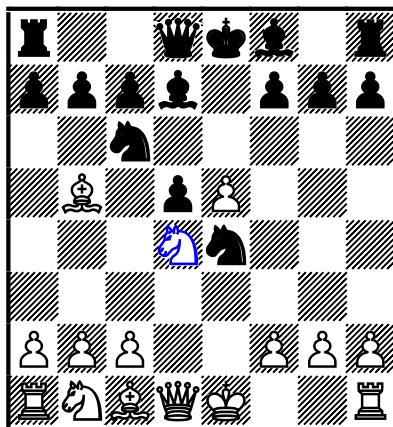

Potom se pozice hodnotí příznivě pro bílého.]

6...De7 7.Sf4. Před námi stojí tabie varianty s 5...Jg4.

Svoje příznivce má stále i 5...Je4, když hlavní impulz odskoku jezdce do centra přinesl zřejmě John Nunn a Oleg Romanišin v polovině devadesátých let. 6.Sd5 Profylaxe a boj o centrum. Černý chystal samozřejmě již d7-d5! 6...Jc5 7.c3 dxc3 8.Jxc3∞.

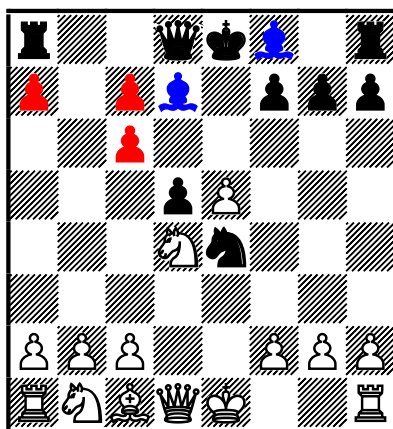
6.Sb5 Je4 7.Jxd4 Sd7

Je poměrně zajímavé, že jeden z opravdových znalců varianty velmistr Vladimír Ochoťník přidával (minimálně v jednom svém komentáři) již k tomuto obyčejnému vývinu znak „?!“.

[Principiálnější je gambit 7...Sc5; bílí potom činí dobře, když dárečky v podobě vývinových obětí většinou odmítají. Správné je nyní nejen podle mne jedině 8.Se3, s možným přechodem do hlavních variant systému (viz níže).]

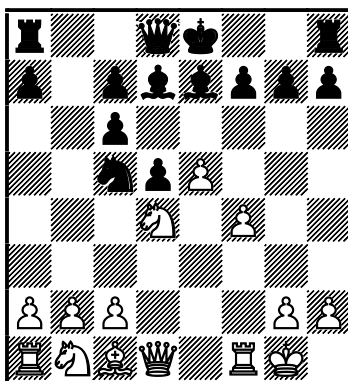
8.Sxc6 bxc6

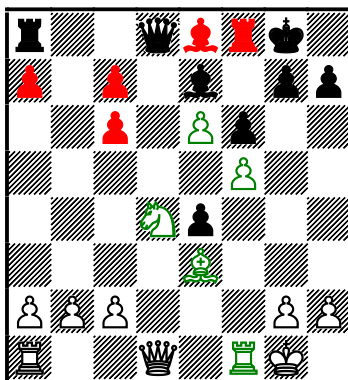
Za pohmožděnou konstelaci pěšců DK vlastní černý dvojici střelců. V této variantě vznikají často složité souboje, přičemž v centru se svádí o body c5, d4 a samozřejmě pěšce e5.

9.0–0 Sc5

[Pěkný boj o centrum podle klasických vzorů se odehrává i ve variantě ≤9...Se7 10.f3 Jc5 11.f4

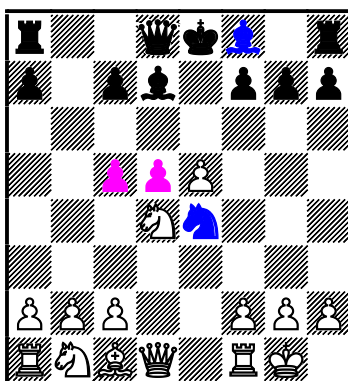

11...f6?! (11...0-0; 11...Je4) 12.f5!±; taktika ve službách strategie, resp. převahy v centru desky! 12...0-0 (jenom ne 12...fxe5? 13.Dh5+ Kf8 14.Je6+!+-) 13.e6 Se8 14.Jc3 Je4 15.Jxe4 dxe4 16.Se3

s drtivou převahou nejen v centru šachovnice. 1-0 Estrin,J vs Čechover,V, Leningrad, 1954 (33).

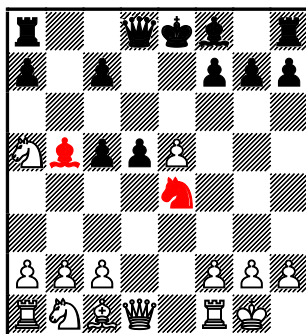
„Proč autor hovoří o boji, ohraničení hybnosti a blokáde polí d4 a c5, jestliže černý přece může pěšcovým kulakem v centru neprodleně pohnout a jezdce z centra vyhnat?“, může argumentovat čtenář! Ano, může! Jenže po 9...c5?!

10.Jb3! se ukáže, že černý zvěd a rádoby hrdina Je4 je náhle ve velkém nebezpečí! Všimněme si nesouladu v postavení černých sil. Například mezi jezdcem, černopolným střelcem a pěšci d5+c5 ve variantě 10...Sb5

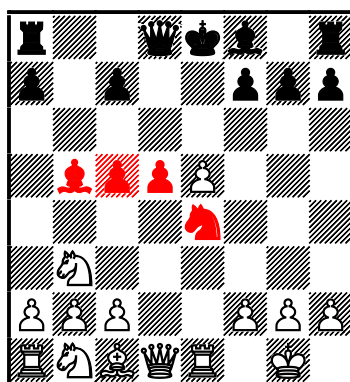
a) Velmi pěkně a průkazně (xKe8, náskok ve vývinu, chybějící harmonie a pohoda mezi aktivními černými kameny) vypadá i varianta: 10...Sc6 11.Ja5 Sb5

a nyní 12.c4! Sxc4 (12...dxc4 13.Df3) 13.Jxc4 dxc4 14.Da4+ Dd7 15.Dxc4+-; černá pozice je v troskách samozřejmě spolu s centrem, do kterého bylo lze snad vkládat naděje.

b) 10...c6 11.c4! dxc4 12.J3d2±; 1-0 Estrin,J vs Sadomskij,A, corr., SSSR, 1960 (36).

11.Ve1 (Bílý chce f3 a Jc3!)

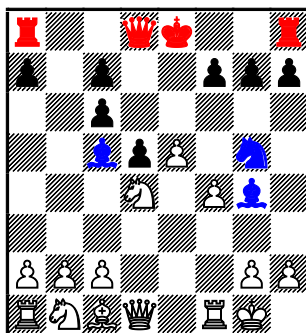

11...Se7 12.f3! Jg5 13.Sxg5 Sxg5 14.Jxc5±.

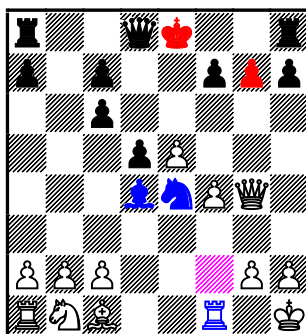
10.Se3

[Podle mého je zde lepší $\triangleleft$ 10.f3, přičemž hlavní varianta a spor potom vzniká po 10...Jg5 11.f4 Je4

(Opravdu rozkošně se hra vyvíjí po 11...Sg4?

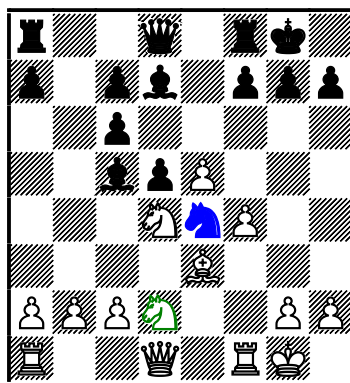

Varianty dokumentují, že dvou až trojčlenná komanda (možná něco platná v tajných službách supervelmocí či na obrazovce...nikoli monitoru :-)) nemohou v šachu při správné a důrazné odezvy uspět: 12.Dxg4 Sxd4+ 13.Kh1 Je4

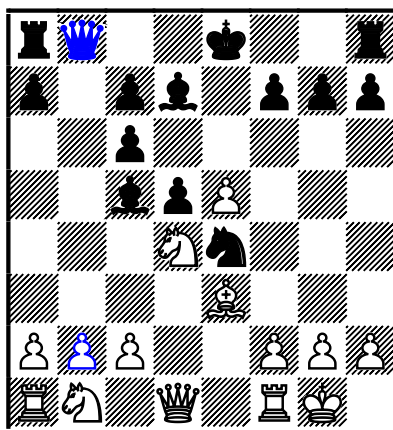
Jen nezkušený šachista by zde mohl argumentovat faktem, že černé figury jsou přece centralizovány a tudíž postaveny silně. Nikoli! Sourozenci Vývin a Centralizace jsou „nerozlučnou dvojkou“! Bez jedné totiž ztrácí druhá svoji magickou schopnost. V pozici diagramu jsou rozhodně neprincipiálnějšími reakcemi reálné vývinové oběti kvality s tím, že se k nim pravděpodobně přidá i druhý cíl - znemožnění rošády: 14.Jc3!±N Ochotnik, 1981, 14.Jd2±N Svěšnikov, 1979. Podrobnou analýzou bychom zřejmě dospěli k závěru, že možné je i odvážné ≤14.Dxg7 , na což by se ovšem mohl zdát nebezpečným výpad 14...Dh4!)

12.Se3 0–0 (Nebo populárnější 12...Sb6!? s intencí 13...c5; v boji proti tomuto koherentnímu plánu jsem se svoje svěřence něco „napřipravoval“.) 13.Jd2!

V těchto rozvětveních se až v krystalicky čisté formě představuje souboj obou stran jak o body d4 a c5, tak i soupeření 2S proti páru S+J. Bílý se snaží o ovládnutí (ohraňčením hybnosti, blokádou) výše zmíněných bodů (nebo vhodnou transformací pozice), černý by pěšce „c“ a „d“ rád uvedl do pohybu, čímž by jeho střelci - jen mírně řečeno - ožili. Strategicky je tedy možné problém chápat i jako boj o ohraničení střelců proti pročistění diagonál pro ně.]

10...Db8?

Překvapení? Příprava? Podle mého mínění zcela antipoziční způsob chápání problémů nejen této pozice! Černý možná uvažoval takto: „Je vytvořena hrozba Dxb2, dáma se ovšem může zapojit do boje o centrální body c5 a d4 z pole...“...odkud vlastně? Na b6 stojí zle, na b4 ještě hůře. Čtenáři se přiznám, že jsem se opravdu poctivě snažil rozklíčovat úvahy černého při přípravě na partii či „přečíst“ jeho myšlenky ve vlastní bitvě. Avšak nepovedlo se! Alespoň tedy ne úplně. Je jasné, že černý manévrem dámy brání tahu 11.f3 (11...Dxb2), ale jiný smysl mi stále uniká.

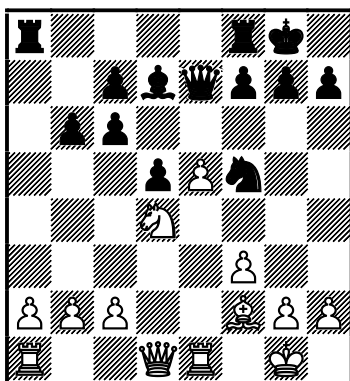
A tak uvedu jen ještě jednu podstatnou, pro nás a naše téma velmi důležitou okolnost: Jen šachista, kterému chybí v krvi ona pralátka (=komentované partie, knihy, knihy, knihy, literatura...!) může bez skrupulí zahrát právě takto. Nu, a mladým musíme umět i odpouštět, pokud tedy vůbec něco o šachovém krevním oběhu chtějí vědět a zákony šachového všehomíra respektovat.

[Boj o centrum desky vyžaduje najít (či samozřejmě znát :-)) **10...De7!** a v případě **11.f3 Jd6!**⇒

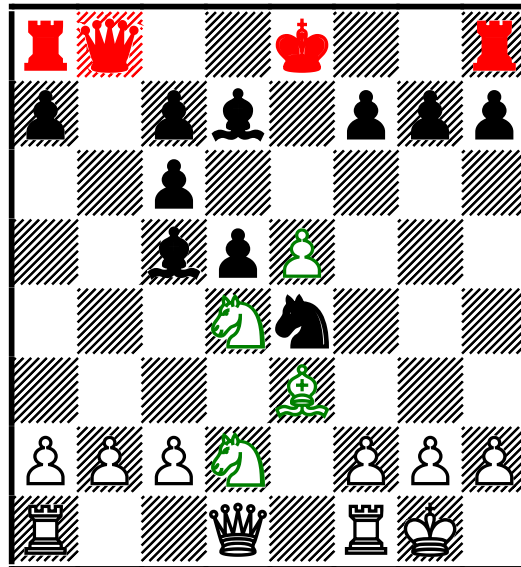
se jezdec přesouvá na *správná centrální pole* c4 nebo f5, odkud přímo či nepřímo ovlivňuje osud klíčových bodů pro tuto variantu.

Je snad ovšem třeba uvést: Někteří mistři a teoretici se domnívají, že lze bojovat o výhodu i nyní po **12.Sf2**. Kuriózně a vskutku tragicky pro černého skončila následující krátká partie: **12...Jf5** (Po **12...Jc4!**? **13.b3** se může zdát, že je jezdec mimo dění. Podívejme se však, co se dá vykouzlit: **13...Jxe5!** **14.f4 f6!**∞, a na desce není zdaleka jasno. 0-1 De Graaf versus Flear,G, Francie, 2011 /23/.) **13.Jc3 0–0 14.Ja4 Sb6 15.Jxb6**. Transformace pozice. Za cenu zbavení černého 2S bílý narovnává jeho pěšcovou kostru. Domnívám se, že hra je teď v přibližné rovnováze. Co se však stalo? **15...axb6 16.Ve1** a nyní

16...Vfe8?? Černý mohl zvažovat poměrně dost slušných tahů kandidátů (TK); místo toho však činí tzv. aktivní hrubou chybu! Tedy sám vytváří novou možnost - pravda poměrně skrytého - kombinačního úderu (okamžitý motiv kombinace). Partie záhy skončila po překvapivém a drtivém 17.e6!!+-; 1-0 Bernard,R versus Plachetka,J, Polsko, 1973 (23). Přitom v pozici diagramu po 16...Dg5 či 16...Jxd4 17.Sxd4 c5 bych osobně upřednostnil spíše pozici černého: 18.Sf2 d4 s myšlenkou 19...Sc6 či 19...Sf5. Plně hratelné bylo i obyčejné 10...0-0. Po 11.f3 Jg5 12.f4 Je4 13.Jd2 přechází hra do jedné z hlavních variant. Viz poznámka k 10. tahu bílého.]

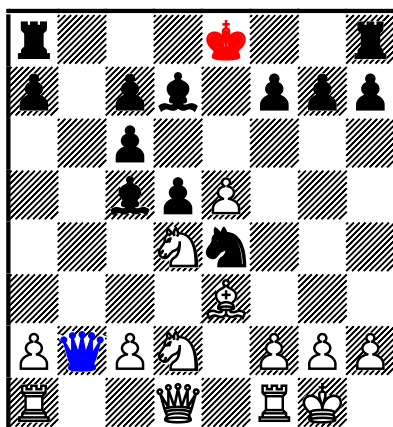
11.Jd2!N

Zřejmě novinka, vyvrácení a přitom – uznejte, vážení čtenáři - žádný zázrak! Šachista s naší pralátkou (či talentem) v krvi by měl takto dokonce pokračovat bez dlouhého přemýšlení!

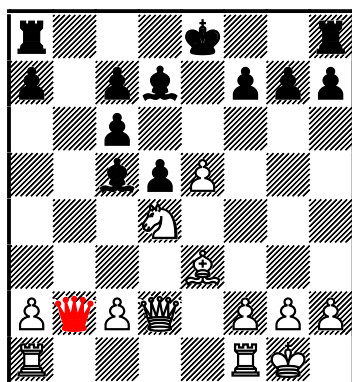
Předmět propočtu, zadání: Může teď černý sebrat na b2 a dokázat tak přece jen životaschopnost na první pohled podivné *dámské volenky*?

Ne! **11...Dxb2??**

I když se říká „kdo řekne A, musí říci B“...pokud černý nechtěl rychle prohrát, musel přiznat svůj omyl. Pokud se do problému pozice i psychologie přípravy ponoříme hlouběji, přestaneme asi chápat počínání černého úplně! Jak ukazují varianty po běžném **11.Jc3** (a s tím snad musel černý počítat, neboť *moderku* měl-má bílý pevně vsunutou do svého repertoáru zahájení proti 1...e5; sám jsem ji bílému pomáhal zabudovávat), černý brát potom na b2 nemůže. Nu, a zde se nestane nic jiného nežli (jako třeba ve francouzské obraně 3.Jc3 či 3.Jd2) bílý vymění centralizovaného jezdce stejně: Jc3xe4 nebo Jd2xe4...

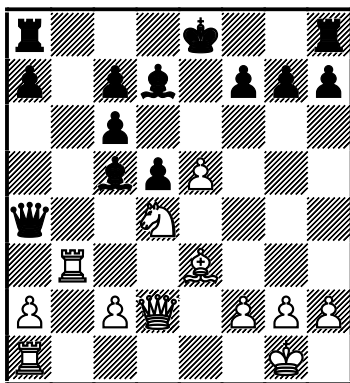
[Ani po vložení **11...Jxd2** **12.Dxd2** nebylo pikožroutství omluvitelné: **12...Dxb2?**

13.Vfb1 (13.e6!?!; 13.Vab1!?) **13...Sxd4**

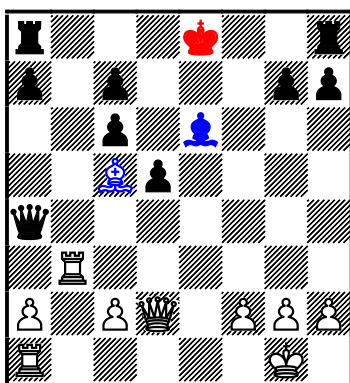
(≤13...Da3 14.Vb3 Da4

a) ≤14...Sxd4 15.Vxa3 Sxa1 16.c3 nebo 16.Sc5;

b) 14...Da6 15.e6 s podobným či dokonce totožným průběhem jako 14...Da4.

15.e6!! fxe6 /15...Sxe6 16.Jxe6 Sxe3 17.Dxe3+- stejně jako 17.Jxc7+ či 17.Jxg7+/
16.Jxe6 Sd6 /16...Sxe6 17.Sxc5 C

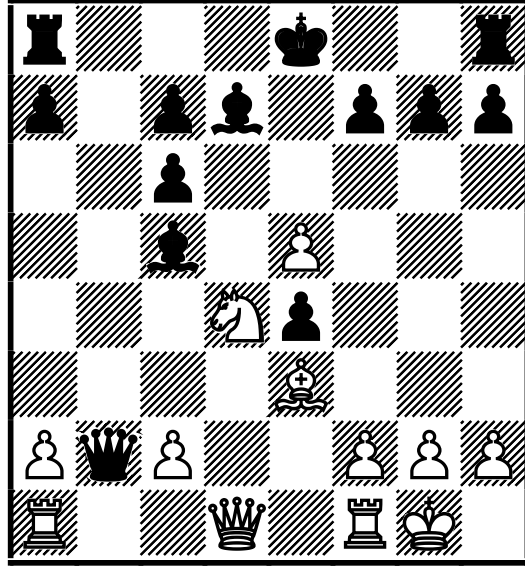

xKe8, RS/ 17.Jxg7+ Kf7 /17...Kd8 18.Vab1! / 18.Sd4 a 19.Vf3++-.)

14.Vxb2 Sxb2 15.Vb1 Sxe5 16.Sc5 Sd6 17.Db4 0–0 18.Sxd6 cxd6
19.Dxd6+-.]

12.Jxe4 [≤12.e6 Sxd4 není tak bezmračné] **12...dxe4**

Předmět propočtu: Jak má bílý pokračovat?

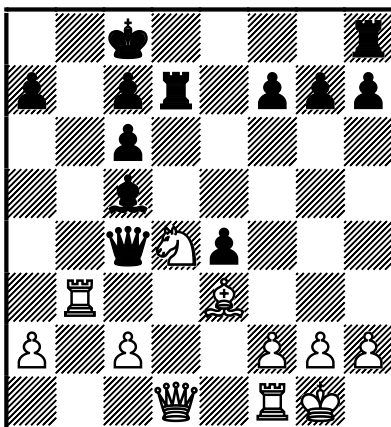
13.e6!!+-

Motivy znamenité kombinace jsou otevřené centrum, „neodrochovaný“ král a nevyvinuté síly... Ty, jež stačil černý uvést do hry navíc postrádají patřičnou ochotu spolupracovat nebo se třeba dokonce vzájemně jistit.

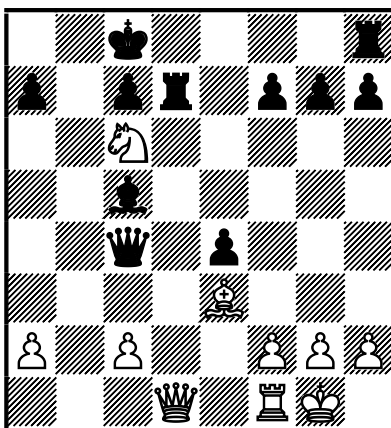
13...0-0-0

[Snadno zjistíme, že pěšec je nedotknutelný: **13...fxe6** **14.Dh5+** dvojúder na krále a střelce nebo **13...Sxe6** **14.Jxe6** se stejným výsledkem.]

14.Vb1 [=14.exd7+] **14...Dc3** **15.Vb3** **Dc4** **16.exd7+** **Vxd7** Je jasné, že černému se nechtělo vzdávat partii ve třináctém či nyní v šestnáctém tahu, i když by to jistě vyšší etika (či etiketa? :-) vyžadovala. Nakonec ale učinil dobře! Závěr partie, kterého budeme díky rozhodnutí černého svědky, potěší oko každého, kdo šach miluje. Vždyť komu by se nelíbil takovýhle brilantní kombinační závěr...

17.Vb8+! Kxb8 18.Jxc6+ Kc8

19.Dxd7+! Strašlivý debakl! **19...Kxd7 20.Je5+ Kd6 21.Jxc4+ Kd5** Ještě se stalo: **22.Jd2 f5 23.c4+ Kc6 24.Jb3 Sxe3 25.fxe3 g6 26.g4 fxg4 27.Vf6+ Kd7 28.Jc5+ Ke7 29.Ve6+ Kf7 30.Vc6 1-0**

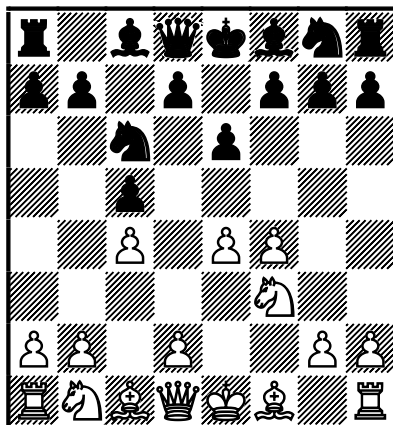
Vývin a Centralizace nebo Dogma?

Vážený čtenář může dát snad všemu výše uvedenému zelenou, ale tuším námitky týkající se výběru partií, resp. soupeřů. „Pralátka třeba skutečně existuje, stejně jako šachové zákony univerza! Ale snad až téměř nihilismus, kterého jsme byli zatím svědky, může být jen a jen *produktem mladých hráčů* a jejich důvěry, podřízenosti strojům, která takřka zcela vyplnila prázdnotu po knihách a starší kvalitní literatuře!“ Má takový čtenář pravdu? Mladým šachistům je zajisté vlastní bouřit se proti odvěkým – dle jejich přesvědčení – **dogmatům**, to však neznamena, že by byli ve svém boji osamoceni.

Následující kapitolu - resp. partiovou část -, ve které si především začneme upevňovat náš kladný vztah k „sourozencům“ (a budeme se snažit seč nám síly stačí pochopit jejich moudrost), jsem proto věnoval i jiným věkovým kategoriím. Kupříkladu hned v následující partii uvidíme, že pokud někomu ze soupeřů kolovala v krvi pralátka darovaná sourozenci, a v podvědomí měl zřejmě již pevně usazené správné návyky šachového univerza, potom to rozhodně nebyl bílý - starší a mnohem zkušenější hráč, ale naopak jeho mladší soupeř!

Podobných šachistů neuznávacích obecné šachové zákony (tedy i Centralizace a Vývinu) totiž i ve svém okolí najdeme velké množství; a to – pozor - i na vyšší úrovni, jež zde právě reprezentuje bílý. Takoví šachisté rádi operují slůvkem *Dogma*! Ve skutečnosti jsou však popíráním existence šachového univerza vlastně sami dogmatiky! Vždyť jak jinak označit kupříkladu tvrzení: „Obecné zákonitosti centralizace neexistují, vše vždy záleží jen a jen na konkrétní pozici a jejich potřebách...“ než za dogmatický přístup...

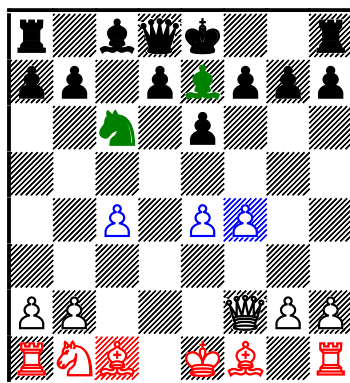
1.f4 c5 2.e4 Jc6 3.Jf3 e6 4.c4

Proti gustu žádný dišputát! Podle mého by hrát bílí zahájení takto majetnický neměli; k podobnému chování by je opravňoval pouze náskok ve vývinu, ale...ten zde samozřejmě nevidíme. Pravda, s našimi přáteli - sourozenci a oblíbenci Caissy - se setkáme, ale ti se již za okamžik postaví jednoznačně za střízlivě uvažujícího černého. Jinak je ovšem počínání bílého snadno vysvětlitelné z psychologického hlediska. Mladého soupeře chce vychýlit z teoretických cest. Ovšem k tomu, aby takto mohl zkušený hráč úspěšně jednat, potřebuje nezbytně alespoň základní znalost „našich vesmírných zákonů“. Zkušenost však neznamena samovolně znalost, stejně jako stáří neznamena automaticky moudrost! Sami budete moci vážení čtenáři za okamžik posoudit, nakolik (a zda vůbec) vede bílé vojsko *alespoň chladný zastánce* „naší hry“ či zda je naopak jeho modlou šachový nihilismus.

4...d5

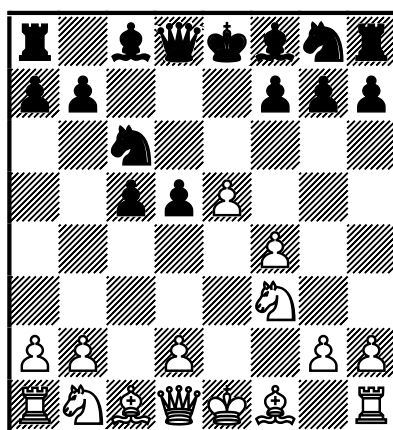
[Alternativou (tu bych možná upřednostnil) je jistě $\triangleleft$ **4...Jge7**. Takové pořadí vývinových tahů mohl bílý využít: 5.d4?! (0-1 Carls,C-Euwe,M, Göteborg, 1920 /27/.) 5...cxd4 6.Jxd4 Jxd4 7.Dxd4 Jc6 8.Df2. Avšak k tomu, aby mohl požívat náklonnosti přítelkyně Centralizace (zde prostor) by bílý nesměl skoro úplně zavrhnout chlapečka Vývin! Takto by situace nebyla nepodobná slavné pohádce Mrazík: Marfuša = centrum, prostor, ale Nastěnka = vývin, čas. Jak však víme, nespravedlivě trestaná Nastěnka se nakonec v životě prosadila více! :-) 8...Se7

, a bílý by možná nakonec litoval svého prvního, druhého i čtvrtého popotažení pěšci :-). Samo sobě ovládnutí prostoru v centru neznamena ani výhodu ani centralizaci! To víme už od dob Tarraschových; a mnohým to bylo jistě známo ještě mnohem dříve! Tedy - nepleťme se!

Ještě principiálnější (a našemu vesmíru možná více nakloněno) je 8...d5!?
9.cxd5 exd5 10.exd5 Sb4+ C.

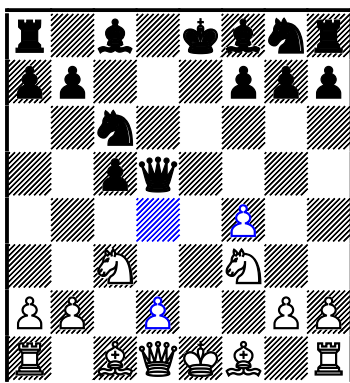
5.cxd5 exd5 6.e5?!

Zcela antipoziční, možná méně než jen druhořadý tah! Bílý ztrácí vývinové tempo (což ovšem zde není ani tak rozhodující), oslabuje celou řadu významných centrálních bodů a umožňuje černému najít pro své lehké figury ideální posty. Šachista znalý byt' jen základů strategie nemůže pozici bílého hájit z jiného hlediska, než právě psychologického. Avšak nepřehání to bílý se snahou vytvořit na desce nestandardní situaci? Přesvědčíme se, že správná odpověď zní ano! V nejbližších tazích hraje černý velmi přesně, získá zřejmou poziční přednost, i když...na úkor tohoto pravděpodobně ztratí příliš mnoho času! Nu, pojďme dále.

[Smysl dává pouze 6.exd5 Dxd5 7.Jc3

se snahou o bleskové dokončení vývinu a - díky tomu - strhnutí iniciativy na sebe. V opačném případě (tedy pokud černý dokončí v klidu vývin a odrochuje) se začnou projevovat statické neduhy bílé pozice: IZP „d“, xd4, xd3, pěšec f4...

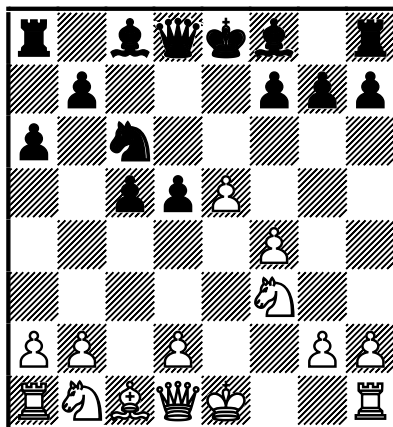
Zkušenějšímu či vyspělejšímu čtenáři však musí být jasné, že bílý nerozehrál tuto poněkud obskurní variantu proto, aby dostal na desce takovouto pozici. Jde mu o to vytvořit nestandardní situaci, kde by se ovšem mohlo poměrně dlouze manévrovat a vlastnila by strategický náboj poměrně neznámého typu. „Zpourážit“ při tom ovšem šachový vesmír? To je silná káva!]

6...Jge7 [6...Jh6!?

Opakují: Aniž bychom se v této partii zabývali „jemnostmi“ bílým zvolené varianty, je snad třeba dodat: po 6. tahu černého vznikla pozice, kterou by asi drtivá většina silných a znalých hráčů či teoretiků brala černými.

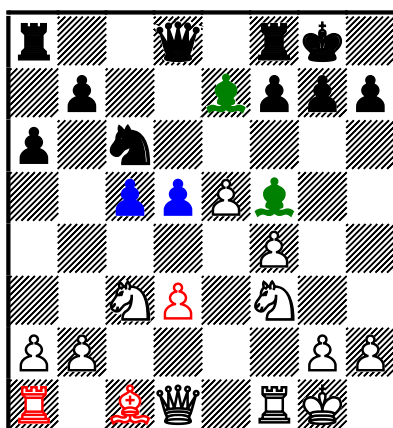
7.Sb5?! Pozičně velmi, velmi chatrné. Bílý, který je znám obecně svojí nechutí rozehrávat teoretické varianty, a naopak se rád pohybuje ve svém vlastním terénu, již zde ovšem demonstruje minimálně, eufemisticky řečeno, zásadní poziční neznalost. Našli bychom dost důvodů prohlásit, že výměna bělopolného střelce za dámského jezdce je zcela zjevně výhodná černému. Jeho poziční přednost teď samozřejmě ještě vzroste.

7...a6 8.Sxc6+ Jxc6

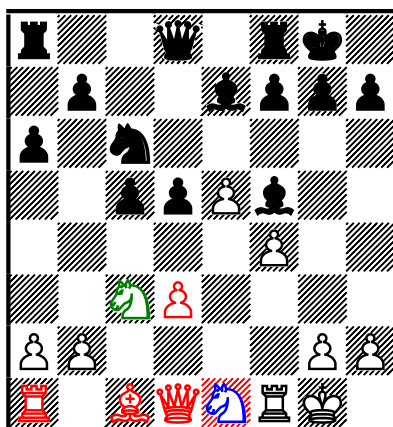

Zatímco černý tábor je-bude rozestaven nejen přijatelně, ale velmi harmonicky, bílému *chybí* královský střelec, zaostal - zatím jen mírně - ve vývinu, jeho pěšcová struktura je žalostná a čekají jej i určité problémy s vývinem lehkých figur i s oslabenými bílými políčky.

9.0-0 Sf5 [9...Se7] 10.d3 Se7 11.Jc3 0-0

12.Je1?! ♣ [xd3?!]

Předem se ctěnému čtenáři omlouvám, ale nemohu si neodpustit jedovatost: „Ještě Jc3-b1, aby ostatní bílé figury jezdcí nezáviděly!“ :-)
Vskutku děsivá ignorace „šachové fyziky“! Mistr FIDE a hráč, jenž se v 80 letech ratingově pohyboval dokonce až u samé hranice 2400 elo bodů (ještě si poměrně živě pamatuji, jak jsme jeho excelentní výsledek na turnaji v zahraničí hodnotili: Hrál na rating vyšší než mistryně světa, legendární Nona Gaprindašvili!), rozehrává tuto partii hůře než kdekterý začátečník! Až spektakulární ignorování základních šachových postulátů mne u tohoto šachisty svého času svým způsobem fascinovalo; ale - uznejte - čeho je moc, toho je příliš.

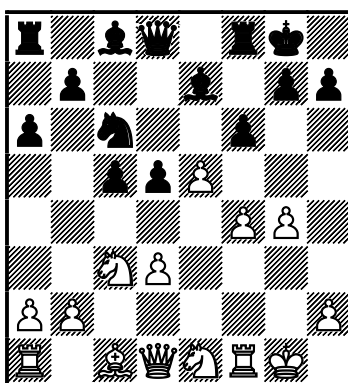
Poznámka: Není vyloučeno, že bílý šel v této partii s konkrétními psychologickými úvahami opravdu až tak daleko, že byl ochoten - za cenu vybočení z teorie - ustoupit od pokusů zisku iniciativy od prvních tahů. „Soupeř je mlád, teorii zahájení má jistě precizně zvládnutou, a zejména v jeho oblíbených variantách se mu nemohu rovnat...“ Nemůžeme mít zhola nic proti šachové psychologii, i ona má však své hranice, které bílý v této partii zcela jistě (dost možná ovšem nevědomky) překročil! Caissiny vesmírné zákony jsou a musí být více než nejrůznější „konkrétní“! Uved'me extrémní případ propadu, znásilnění, zneužití šachové psychologie. Hráli byste proti mladému, teorii výtečně vyzbrojenému šachistovi, mistru FIDE, v prvním tahu bílými f2-f3...? A liší se natolik naše představa od reality, kterou vidíme před sebou?

Bílý - jak uvidíme - reálně uvažuje o tom, že počne akci na KK postupem g2-g4 (že by ještě zároveň i profylakticky přikrýval pěšce d3? :-)) Konečně, proč ne? Vždyť má na tomto úseku šachovnice kvantitativní převahu pěšců i více prostoru. Nu, pokud by byl bílý alespoň slušně vyvinut a většina jeho figur nelelekovala na první řadě, potom bychom se museli stavět k *plánu* bílého jinak. Ale za dané situace?

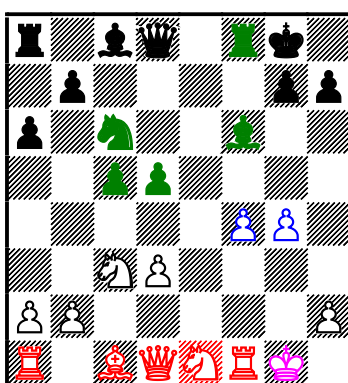
[Jestliže se už bílý obával o IZP d3, potom mohl upřednostnit oslí ucho **12.a3**. Lze pochopit, že přechod do schématických pozic v centru (d3-d4) se mu nelíbil, ale nezapomeňme na etalon (či prizma) srovnávání: 12.Jf3-e1. I po **12.d4** však může bílý o dostatečné protihře či dokonce vyrovnání tak nanejvýše snít. Nejs sofistikovanejším řešením (pokud se tak lze v pozici vůbec vyjádřit) bylo možná nakonec profylaktické **12.Kh1**.]

12...d4!?

[Pozice typu křoví samozřejmě černému umožňovala vybírat si mezi slušnými TK; už protože g2-g4 není ve skutečnosti hrozbou! Například: **12...Dd7**. Principiální a zcela správná byla snaha o otevření centra **12...f6!** Náskok ve vývinu, dvojice střelců, převaha v centru – to vše volá o otevření středu desky! Například: **13.g4**; pseudoaktivita! (Je otázkou, zda není nakonec správnější 13.Jf3; pokud by se toto podařilo prokázat, potom už bílá pozice opravdu nestojí ani za pověstnou zlámanou grešli.) **13...Sc8**

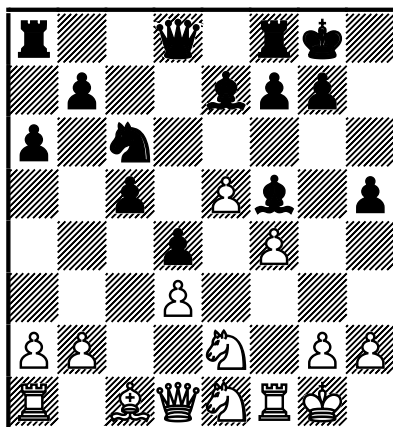
14.exf6 (14.Df3 Se6 nebo dokonce i 14...fxe5!?) 14...Sxf6—+

Takovou pozici by už bílými leckterý klasicistní šachista prostě zmuchlal a zahodil! Ani mně nedělá vůbec dobře pohled na nebohé bílé figury.

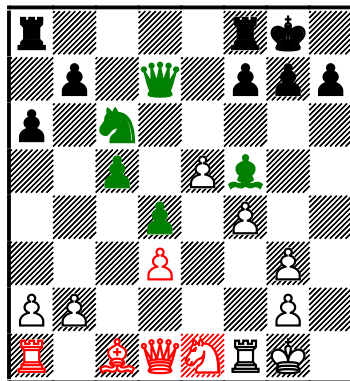
Možné bylo nakonec třeba i 12...Vc8 a dále 13.g4 Se6 (s intencí 14...f5 či 14...d4 15.Je4 Sd5) 14.f5 Sd7 15.Sf4 h5! I když, přiznejme: nikoli každému by bylo po chuti vybírat zrovna tuhle alternativu.]

13.Je2 [13.Je4?! Sxe4 14.dxe4 c4—+] **13...h5!?**

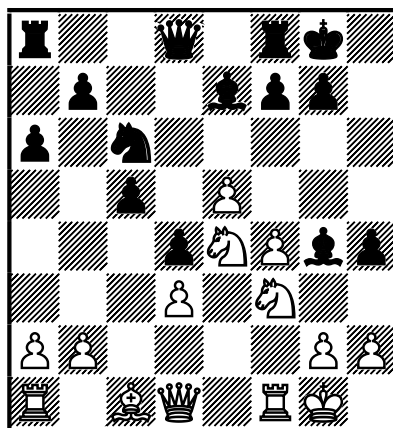
Závazné, ale nikoli podezřelé či dokonce přímo špatné. Jde o to, že pozice se nyní přiostrší, a i černý bude muset zvýšit ostražitost stran svého krále. Je samozřejmé, že řada silných hráčů by pozici traktovala jinak, ale postup černého je jednak principiální, jednak smysluplný. Obecně lze formulovat cíl jeho snažení ještě více oslabit komplex bílých polí v táboře bílého (leukopenie).

Níže uvádím jiné vhodné i méně zdařilé TK: $\leq$ 13...Se6 14.f5 (14.Jg3? f5!) 14...Sd5 15.f6! sice s nedostatečnou, ale přece jen nepříliš příjemnou protihrou; 13...Dd7 14.Jg3 (14.Sd2 f6!) 14...Sg4 15.Jf3 b5; 13...h6 14.Jg3 Sh7 15.De2 (15.Dg4 Dd5 či 15...Dc8) 15...Dd5; 13...Sh4!? (s myšlenkou 14...c4 či 14...Sxe1 15.Vxe1 Jb4; 14.Jf3 Jb4...opět ten čertovský pěšec d3 :-)) 14.Jg3 Sxg3 15.hxg3 Dd7⚡.

Nu, a konečně, není nepravděpodobné, že nejzásadnějším pokračováním respektujícím požadavky postavení bylo 13...f6!?⊙ s otevřením centra. Při náskoku ve vývinu a převaze v centru je pochopitelně toto řešení obecně nesprávnější, ovšem vše bychom museli prověřit variantami: 14.Db3+ (po 14.Jg3 operuje černý samozřejmě úderem v centru 14...fxe5⚡) 14...Kh8 15.Jg3 (15.Dxb7?! Dd5 16.Db3⊠ Dxb3 17.axb3 fxe5) 15...fxe5 16.Jxf5 Vxf5 17.Dxb7, a s bílým je dost zle jak po 17...De8...18.fxe5 Vb8, tak po 17...Vf6.

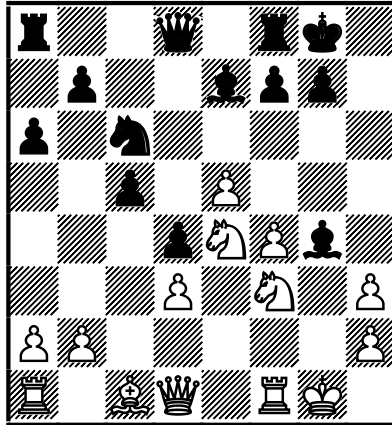
14.Jg3 Sg4 15.Jf3 h4 16.Je4

16...h3

S takovým průběhem musel černý počítat hraje obligatorní 13. tah. Lze však tušit, že na rozdíl od běžných tahů (viz výběr v témže postavení) na náročný manévr pravděpodobně spotřeboval přemíru času na hodinách.

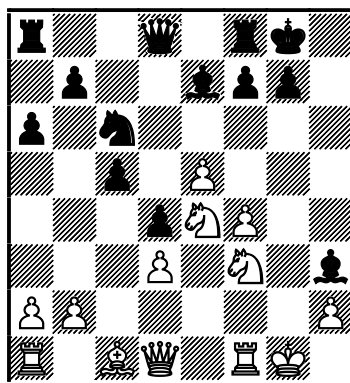
17.gxh3!?

Dává nejlepší...praktické šance! Bílý se chytá první (a možná poslední) příležitosti strhnout na sebe iniciativu či alespoň vytvořit na desce patřičný chaos. Strategicky je totiž partie takřka rozhodnuta.

Poznámka: Tajemství relativních úspěchů podobných hráčů (jako zde bílého) spočívá podle mne i v jakési psychologické rovině „naruby“. Co má autor na mysli? Věřím, že i mnohým z Vás, vážení čtenáři, se stal podobný zážitek: soupeř rozehrál zahájení pozičně velmi, velmi nevalně či dokonce slabě a dostal se pod náš drtivý pres. Jaksi automaticky jsme jej tedy v další fázi hry začali podvědomě podceňovat. Nebyli jsme ochotni smířit se s myšlenkou, že by strategické nedochůdče sedící proti nám na druhé straně stolku bylo schopno náhle vymyslet něco „navíc“. Tohle je ovšem mimořádně riskantní spekulace a měli bychom učinit vše proto, abychom se podobného zlozvyku opovrhování zbavili! Znal jsem (a znám i dnes) mnoho a mnoho hráčů (taktické dušičky jsme jim říkali), kteří rozehráli takřka každou svoji partii - dobromluvě - nevalně, zato jakmile se zbraně střetly ve střední hře, chvílemi se zdálo, že soupeř vidí vše...

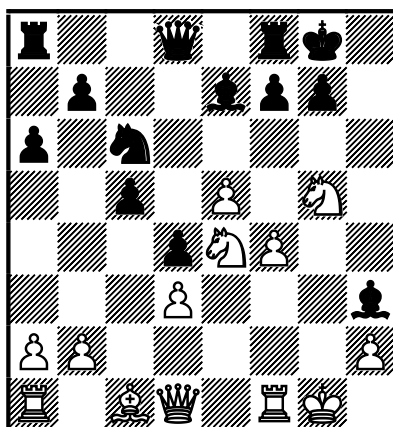
17...Sxh3

Podívejme se nyní na čerstvou situaci novým, neotřelým pohledem. Prizmatem jednak transformace pozice, jednak i jaksi praktičtější. Co myslíte, jaký postup bílý (který možná čekal na takovou příležitost i v mnohých předchozích partiích) v této chvíli zvolil? Věřím, že Vám slušný odhad nedá velkou práci...

Poznámka: Zde ctěný čtenáři nepropočítávejte varianty! Jde čistě o Váš odhad!

18.Jfg5?

„!?“ A je to zde! Černý se musí okamžitě přeorientovat na konkrétní hru s propočtem množství variant. Má vzít nabízený materiál? Nebo hrát na jistotu? Ta sama se v podobných pozicích snadno vytratí právě kvůli psychologickému fenoménu popsanému výše. Ono je ovšem ve skutečnosti vše OK. Černý stojí na výhru! Ale...ta přesnost ve chvíli, kdy může být psychika nalomena. Opakuji: na tuto strunu „bořitelé šachového kosmu“ velmi často hrají. S takovou situací počítají!

Nu, my si samozřejmě můžeme dovolit (a dopustíme) tu rozkoš, abychom pozici podrobily alespoň tak hluboké analýze, která by nekorektnost oběti kvality nade vší pochybnost prokázala. A vezte, že jde o úkol jednodušší,

než by se mohlo snad zdát. Stačí do koncepce obrany zapojit nejdůležitější, klíčové, obranné prostředky: 1/ včasné vrácení nahrabaného materiálu a 2/ zničení hlavního škůdce naší pozice, od kterého se mohou odvíjet největší nepříjemnosti.

Pro všechny obecnější úvahy však nikdy nezapomínejme na to hlavní! Bílý hrozí vytvořením tandemu D+J nebo D+2J, konkrétně 19.Dh5 či nepříjemným 19.f5, především ale prostým 19.Jxh3.

18...Sxg5--+

=18...Sxf1--+ 19.Dxf1

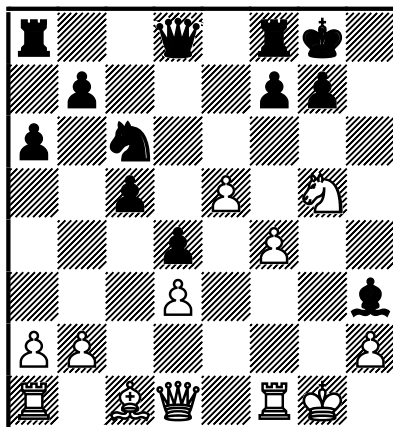
Vtip totiž tkví – jak uvidíme i dále - v dopočítání varianty až do konce: 19.Dh5 Sxg5 20.Jxg5 Sxd3. (Snad jen pro zajímavost, labužníky a fajnšmekry. Černý by neprohrál ani přes *teoretický zákaz* figurového úderu v centru - tahu 20...Sf1xd3 s krytím bodu h7: 20...Dxg5+? 21.Dxg5 Sxd3 :-))

19...Sxg5 20.Jxg5 f6! (Stačí ovšem i banální 20...Dd7, vývin + profylaxe v obraně.) 21.Je6 Dd7 22.Jxf8 Vxf8 (xVa1, xSc1, xDf1, ale ovšem i xKg1)

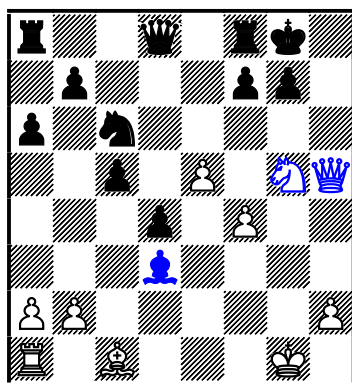
Černý by se (opět) zbavil několikačlenného útočného komanda a bílému by zůstaly jen oči pro pláč; nikoli nad rozlitym mlékem, nýbrž nad troskami pozice. Všimneme si, že černý se ve variantě výše prakticky neustále vyvíjel a držel kontakt s centrem šachovnice (xe5, dámská věž na f8, Dd7).

19.Jxg5

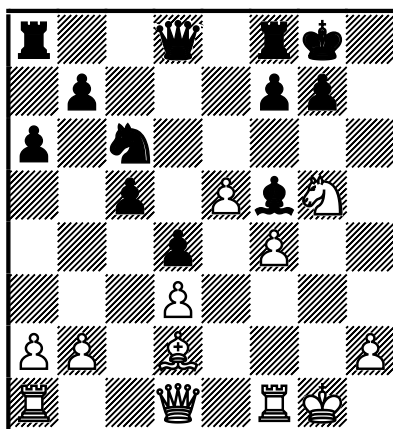

19...Sf5?! ♠

Černý vyhrál po 19...Sxf1 ... 20.Dh5 (20.Dxf1 f6) 20...Sxd3.

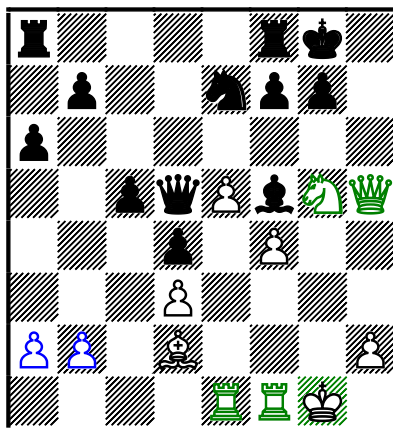
20.Sd2

20...Je7?!

[Protože bílý „na KK skončil“ (bělopolný střelec hravě ohlídá určité oslabení krále), mohl - měl si černý dovolit 20...Db6, 20...Dd5 či třeba prostý vývin a centralizaci 20...Vc8. Jen (tentokráte) nesměl 20...Sxd3?? Tohohle se možná černý zalekl! „Když existují varianty, ve kterých dostávám mat, potom musím učinit patřičná opatření!“ Jenže ono šlo ve skutečnosti jen o jakousi bouři ve sklenici vody, i když je jasné, že černý musí zachovávat elementární přesnost. 21.Sa5!+ - Co dodat jiného, než neustále v mých pracích omílané až otravné, leč hluboce pravdivé, slovní spojení: *Dopočítávání variant!* 21...Dxa5 22.Dxd3 g6 23.Dh3 s matem.]

21.Dh5 [Δ21.Df3⇒ a když 21...Dd7, potom 22.Je4] **21...Dd5**
22.Vae1!⇒ [S hrozbou 23.Vf3 a 24.Vh3 i 23.Je4 a 24.Dg5, 25.Jf6+.
 ≤22.Vf3 f6.]

Alespoň nyní, ve 22. tahu bílý respektuje *newtonovský vesmír šachových zákonů!* Centralizace věže, vývin, příchod poslední rezervy do hry; a navíc i profylaxe proti obranným manévřům spojených s tahem f7-f6, to jsou všechno důvody síly posledního tahu. Aťsi zhodnotíme objektivní situaci na desce v této chvíli jakkoli, jasné je jedno: úroveň hry bílého neustále sílí! Černý teď navíc (zřejmě ještě i s nedostatkem času na hodinách) musel cítit, že pozici někde pokazil, i když mu zrovna tak podvědomí zřejmě našeptávalo, že jeho šance jsou asi přec jen stále vyšší. Možná i právě tento rozpor má na svědomí jeho další snížení koncentrace i ztrátu času. Zkrátka, psychologická výhoda přešla jednoznačně na stranu bílého...Caisse se to líbit nemusí, ale ani ona není všemocná v řízení osudu člověka – šachisty a musí se klanět před velikánem determinismem :-)

22...Dc6?!

[„Černý se měl odhodlat k 22...Dxa2!? ...“, by se hezky a přitom jednoduše napsalo! Jenže pokud přiznáme pravdivost výše komentovanému průběhu partie, potom je z psychologického hlediska takřka nemožné aby černý odpověděl tímto dost možná nejsilnějším tahem. Že černý do varianty s demolicí dámského křídla nepůjde zkrátka naznačují již jeho minimálně dva předchozí tahy!

Tedy 22...Dxa2!? Dobře se ale v pozici vyjímal i (stejně sofistickované jako 22.Vae1) 22...Vac8 (s úmyslem 23...Vc6 a kontrola šesté řady je zcela postačující k odražení jakýchkoli pokusů o obtěžování černého krále.) 23.Vf3! Sg6 s dalším Je7-f5. Nikoli ovšem 23...Vc6?! kvůli kombinaci s ideou překrytí šesté řady 24.e6! a iniciativa by se stěhovala k bílému! Hůře mohlo být bílému hrát proti jistícímu 22...Sg6, a, koneckonců, sympaticky vyhlíží podle mého i centralizace s dokončením vývinu 22...Vae8.]

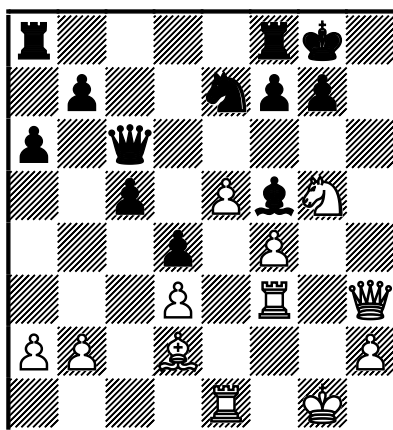
23.Vf3!

[Objevuje se hrozba 24.e6! (opět kombinace s ideou překrytí dráhy) a svým způsobem i přímočaré 24.Vh3 Dh6□ 25.Dxh6 gxh6 26.Vxh6↑.]

23...Sg6 [23...Dg6; 23...Dh6] 24.Dh3!

V této fázi partie jakoby se bílý probudil a nachází evidentně nejlepší tahy. Jeho figury mají dobrou souhru a doba, kdy chodil s žebráčkou holí žádaje příspěvek na útok :-) je pryč. [24.Dg4 Sf5 25.Dh5 Sg6=; 24.Dh4?! Jf5]

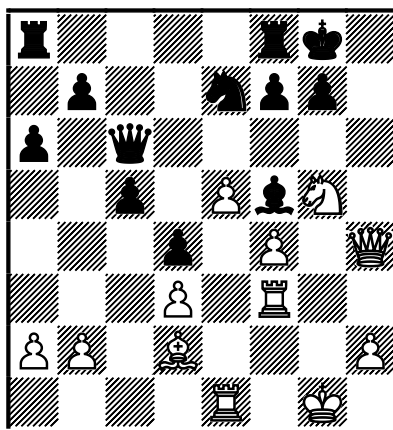
24...Sf5

Rád by buď opakoval tahy a – cítě, že se mu partie vymknula z rukou - remizoval nebo potřebuje trochu času do dalšího boje. Z psychologického pohledu hádám, že mnohem pravděpodobnější je první možnost. Nyní sledujme, jak bílý zužitkuje přednosti své hry: taktickou vynalézavost i

obrovské zkušenosti, které se - věřte - vždy postupně přenesou do správných psychologických úsudků v klíčových momentech. (Zejména pokud proti nám sedí sic silný, ale přece jen ještě nikoli plně vyzrálý šachista.) [Za situace popsané výše mohlo černého jen těžko napadnout jinak přirozené a centralizující $\triangleleft$ 24...Jf5 s dalším obsazením OL „e“ a dokončením vývinu. Šance stran jsou poté v přibližné rovnováze.]

25.Dh4!

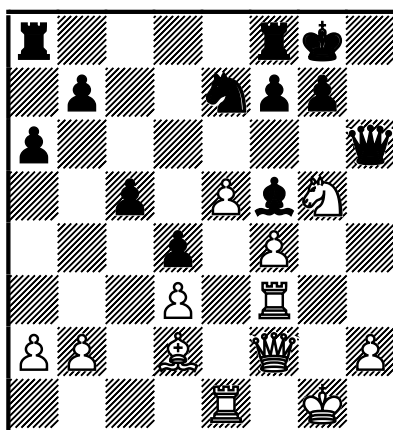

[Bílý cítí šanci (možná i díky časové tísní soupeře) a případné opakování tahů jej nezajímá: 25.Dh5 Sg6 (25...Dg6!?) 26.Dh3 Sf5 27.Dh5=.]

25...Dh6

[A opět, pro všechny obecnější úvahy, případně *filozofování* nad tím proč je tandem černých lehkých figur Sf5+Je7 mnohem horší než správný Sg6+Jf5, nezapomeňme na hlavní a vpravdě drtivou hrozbu! Pokud by táhl bílý, rozhodl by partii kombinací po 26.e6!+ fxe6 (26...f6 27.Vh3) 27.Vh3 dokonce s vynuceným matem!]

26.Df2?! ∞

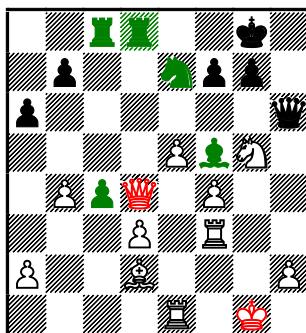
Tak bílý ztrácí čas i útočné šance, neboť žádné přečíslení jeho sil na KK již neexistuje. Z ústupu dámy číší až nezřízený optimismus bílého, který jej viditelně neopustil ani ve chvílích, kdy pozice k žádné veselosti rozhodně nevybízela, tak i poté, když si vypracoval velmi sympatickou aktivní pozici s útočnými vyhlídkami. Je třeba ovšem na druhé straně dodat, že k ničemu strašnému, k žádnému velkému zvratu, v partii nedochází. Ani černý nemůže být s pozicí úplně spokojen. A viníkem je - jaký paradox - též dáma, o níž se rozhodně nedá říci „stojí v čele vojska“, o její důležitosti v ochraně krále (xh4) ovšem není pochyb. Na šachovnici nyní stojí složitá a zajímavá pozice, kterou nelze rozhodně zařadit mezi známé šablony postavení (mám na mysli pevnou pěšcovou strukturu v centru, jasnou převahu jedné se stran na určitém úseku šachovnice a podobně).

Dále již nebudeme partii až tak podrobně analyzovat, neboť cíl - tedy ukázat v celé šíři styl bílého, se snad podařil. Jeho strategie - jak uvidíme tedy nakonec - slavila poloviční úspěch (nevýhra:-)), ale domnívám se, že pyšný být na svoje dílo rozhodně nemůže. Na druhé straně však jeho kalkulace dostat méně zkušeného, ale teoreticky mnohem zdatnějšího protivníka do neznámého terénu, a využít tohoto, se podařila...

[Bílý měl sáhnout po nabídce a pozici transformovat: **26.Dxh6** gxh6 **27.Je4** (xf6, xh6, xKK) **27...Sxe4** **28.dxe4!** s intencí **29.f5!** Z hlediska „našeho kosmu“ by se nyní dokonce mohlo zdát, že Caissa je nakloněna bílému! **28...f5!** **29.exf6** Vxf6 **30.Kf2**↑ nebo razantněji **30.Vc1** b6 **31.b4**↑.]

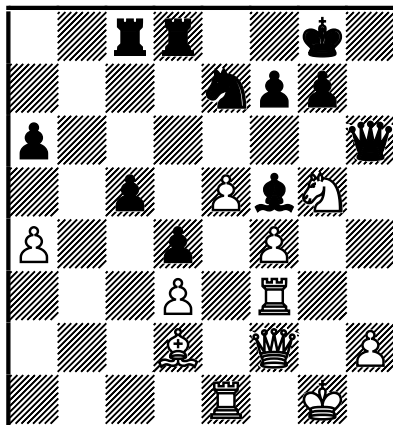
26...Vac8 27.b4? [27.Je4] 27...b6?

[Oba soupeři (zřejmě již se silným nedostatkem času na hodinách) zde přehlédli elegantní a velmi silné **27...c4!!** **28.Dxd4**; nyní dopočítávejme variantu! **28...c3!** (nebo =28...Vfd8

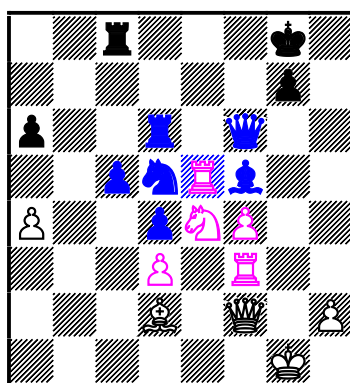
; zde by musely opět Vývin a sestra Centralizace slavit úspěch!) **29.Sxc3?** **Vfd8**--+.]

28.a4? [28.Je4↔; 28.Vg3↔] **28...Vfd8?** [28...c4!] **29.bxc5 bxc5**

30.Sa5?

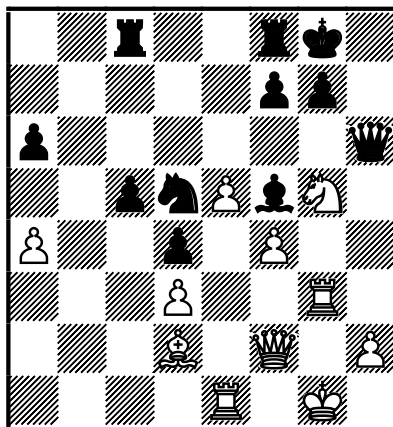
Oba soupeři až velkomyslně přehlížejí význam centra! Bílý by nyní udržel zcela dostatečnou protihru hraje (jak jinak) „po centru“ **30.e6!** Například: 30...fxe6 31.Jxe6! Vd6 (bílý by měl na mysli 31...Sxe6?! 32.f5!) 32.Jg5 (≤32.Jxc5 Vxc5 33.Vxe7 Vg6+) 32...Jd5 (△32...Vd7) 33.Ve5 Df6 34.Je4↑

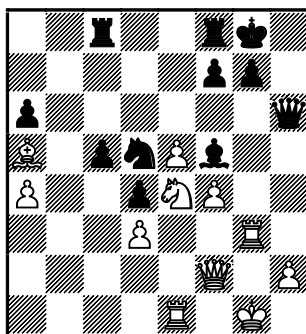
Až kuriózní situace, v níž se obě strany přetlačují o nejluxusnější zboží - Centrum!]
Poznámka: viz zejména ukázky z tvorby M. M. Botvinnika níže!

30...Vf8 31.Vg3 Jd5 [Opět rozhodoval úder v centru 31...c4!] **32.Sd2?**

[**32.Df3** **Je3** **33.Sd2** **c4!**♣; do časové tísně by výtečně zapadala ostrá replika **32.Je4!**

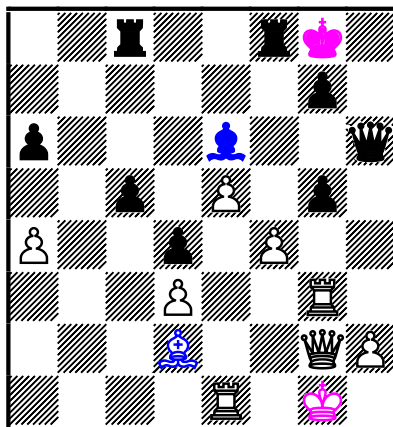
I zřejmě nejlepší praktická šance. Vždyť si jen představte, že byste s několika minutami na hodinách museli nyní řešit problém, zda vzít pěšce f4 či vyměnit na e4 nebo se naopak od „bracích“ tahů odvrátit.]

32...f6? [32...Vb8!↑] **33.Dg2?**

[A naopak, po **33.Je4!** (centralizace!) se pro změnu výhoda přiklání na stranu bílého!]

33...fxg5 **34.Dxd5+** **Se6** **35.Dg2?**

[Nutné bylo **35.Dd6** nebo **35.De4**, přestože by bílému mnoho radostí (po chybě ve 33. tahu) nepřineslo; ≤**35.fxg5** **Dxh2+** 36.Kxh2 Sxd5♣.]

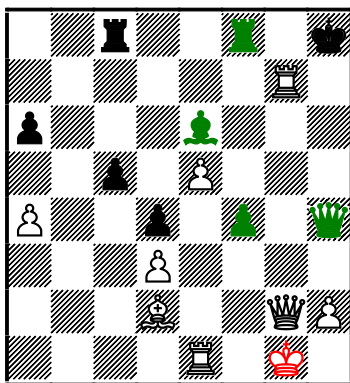

Bílý propočítal krátkou variantu, v níž - zdálo se mu - může mít dobré vyhlídky na útok. Problém pozice (pokud tedy na chvíli zapomeneme na čas na hodinách) spočívá zejména v oboustranně nejistě postavených králich, přičemž tento fakt ještě umocňují různobarevní střelci na šachovnici! Jak jsem se ve svých pracích již mnohokrát zmiňoval a uváděl, po přehrání stovek partií musí podle mého dojít teoretik i praktik k závěru, že hlavními hodnotícími prvky při existenci RS na desce jsou 1/ aktivita střelců, 2/ bezpečí krále. Podívejme se dále a nezapomeňme na hodnotící faktory, jakkoli se můžeme nechat strhnout konkrétnostmi a napětím pozice.

35...Vf5?

V časové tísní se chce černý upevnit po bílých polích a tím zabezpečit především vlastního krále: Se6, Vf5, Dg6.

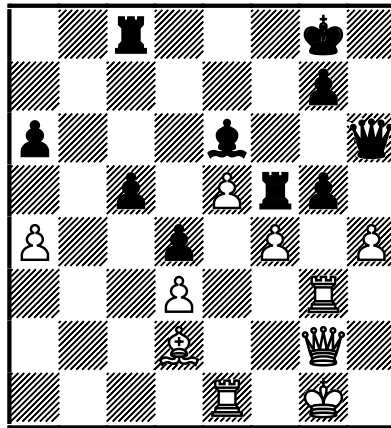
[Bílý - domnívám se - propočítal nyní 35...gxf4!—+ 36.Vg6 dvojúder...a konec! I zde však musíme variantu v pozici bezpodmínečně dopočítávat! 36...Dh4! 37.Vxg7+ (nebo 37.Vxe6 f3) 37...Kh8

a bílý se může vzdávat! Vzpomeňme na naše dvě kritéria hodnocení. 1/ Bělopolný střelec je jednoznačně nebezpečnější, což neplyne pouze z toho, že je centralizován,

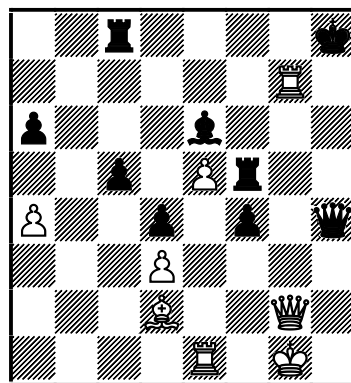
ale může se během jednoho jediného tahu připojit k útoku na krále. 2/ Ten je postaven neporovnatelně hůře a při bližším pohledu toto musíme jen potvrdit. Po 38...Vg8 je přečíslení černých sil na KK minimálně 4-2 (samozřejmě, že za útočnou jednotku musíme považovat plnocenného pěšce f4). 38.Dg5 Dh3 39.Sxf4 Vxf4 (39...Vg8) 40.Dxf4 Kxg7.]

36.h4? [36.fxg5 Dg6; 36.Vf1 Vcf8]

Chce zničit nechráněnou překážku na OL „g“ mysle si, že výpad a dvojúder Vg6 je pro černého smrtelným. I zde se však hrubě mýlí.

36...gxf4 Černý buď postupně varianty s výpadem věže dopočítal nebo prostě už neviděl jiného východiska. **37.Vg6 Dxh4 38.Vxg7+** [38.Vxe6?? Vg5—+] **38...Kh8**

39.Vg4?? [39.Vf1] **39...Dxg4??=**

Zahazuje definitivně výhru, kterou si - alespoň podle mého - zasloužil. [Vyhrávalo 39...Dh7—+. Přečíslení útočných sil na KK v poměru 4-2 muselo při chybějících pěšcových krytech obou králů rychle řešit. Hrozilo 40...f3,

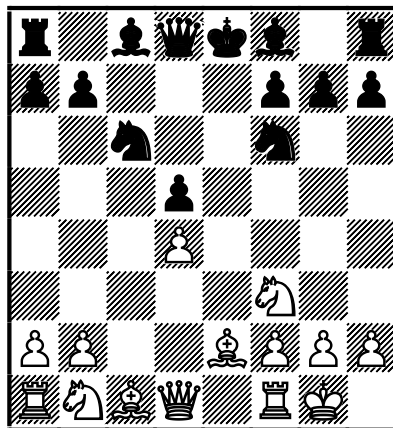
40...Vh5 i 40...c4. Stejně silné bylo ovšem =39...Dh5+, též s hrozbami 40...Sd5, 40...f3 i 40...Vb8.]

40.Dxg4 Vg8 41.Dxg8+ [41.Dxg8+ Kxg8 42.Kf2 s ideou 43.Kf3 Sd5+ 44.Kg4 či 43.Sc1 s intencí 44.Sa3 nebo i 43.Sa5 a 44.Sb6] 1/2-1/2

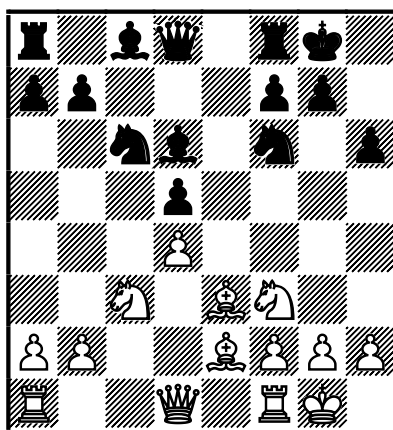
I v následující ukázce se ještě zaměříme na téhož hráče; stejně jako jsme se v první kapitole seznámili s partii tehdejšího nadějného dorostence, dnes ovšem již českého velmistra. Jestliže pohrdání základními zákony strategie v zahájení, jejich ignorování (místy až spektakulární) a jejich obvinění typu „jde o Dogma“, se v ukázce výše bílému nikoli snad vyplatily, ale *nakonec se s nimi nějak dohodl* na smíru, v ukázce následující (hrané, pravda, o mnoho, mnoho let dříve) již narazila kosa na...nu, posuďte sami...

Kuba,S (2380) - Ochotnik,V (2370) Halle 1987 [D30]

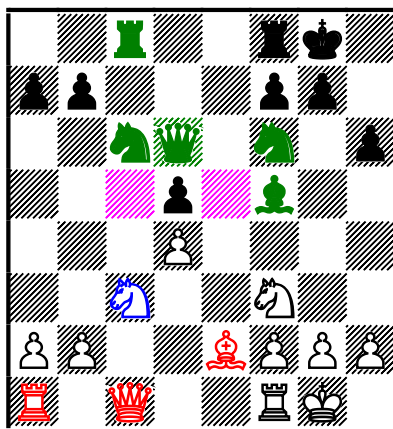
1.d4 e6 2.c4 d5 3.Jf3 c5 4.cxd5 [4.e3 Jf6 5.Jc3 Jc6; Tarraschova obrana dámského gambitu. V naší partii ovšem vznikne s přehozením tahů též jedna z jejích běžných pozic.] **4...exd5 5.e3 [Větší přízní se těší systémy s 5.g3; tzv. Schlechterova či Rubinsteinova varianta.] 5...Jc6 6.Se2 Jf6 7.0–0 cxd4 8.exd4**

[Obvyklejší je **8.Jxd4 Sd6 9.Jc3 0–0** s obvyklou pozicí pro Tarraschovu obranu. Existuje mnoho příznivců, kteří by snad položili život za bílé, ale...zrovna tak stoupenci černé hry oceňují příjemné možnosti volného vývinu figur.] **8...Sd6** Černý nestojí o plnou symetrii. Jak uvidíme za okamžik, mezi vývinem či lepším ovládním centra (xe5, úhlopříčka b8-h2) se rozhoduje pro druhé, tedy *naši sestřičku*. **9.Jc3 [9.Sg5] 9...h6** Nutný důsledek výstavby se střelcem kontrolujícím bod e5 a samozřejmě celou diagonálu. **10.Se3 [10.Db3; 10.Ve1] 10...0–0=**

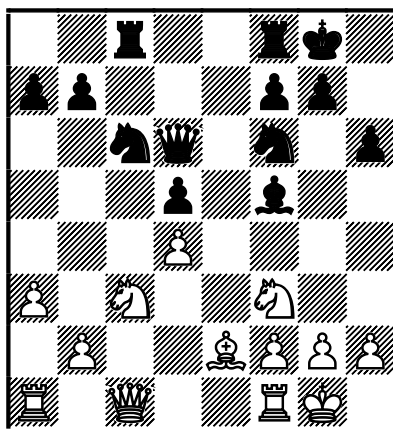
11.Dc1? Viz poznámka ke 13. tahu černého! [11.Db3; 11.Vc1] **11...Sf5**
 Zdráhám se tu přidat vykřičník, ale...přirozeně, jak uvidíme dále, na rozdíl od bílého hraje černý obyčejné zdravé šachy založené na respektování významu centra a vývinu - boje o centrum šachovnice a rychlého vývinu figur. Vzpomeňme na úvodní Romanovského motto: Zahájení je boj o centrum šachovnice...ale **12.Sf4**...vždyť bílý projevuje též nefalšovaný zájem o střed?! V čem je tedy problém?! **12...Vc8** [12...Ve8] **13.Sxd6 Dxd6**†

Přistupme k pozici! Co se tedy na šachovnici událo mezi 8. až 11. tahem? Výsledkem celého - eufemisticky řečeno - nepovedeného manévru výměny (pravda strukturálně horšího střelce za lepšího) je ztráta tří (sic!) vývinových temp. Je jasné, že takto se šach hrát nedá. Bílý se upnul k jedné jediné myšlence, jež zde ovšem nepředstavuje zdaleka hlavní poziční faktor pozice. Tím je zde vývin figur a potažmo kontrola klíčových centrálních polí (nebo opačně, jak je libo, ctěný čtenáři). Při dané pevné pěšcové struktuře v centru (PPS) se dvěma izolovanými do sebe „zakousnutými“ pěšci, je pro

černého klíčové dostatečně ochránit body e5 a c5, ale hlavně mít později možnosti výpadů na svá forpostová pole, tj. e4 a c4 (tedy využívat jich). A to se nyní stane (s oněmi třemi tempy navíc!) navýsost jednoduše. Vždyť bílý ještě vypomůže...Svoji snahou bojovat o centrum manévrem Se3, Dc1, Sf4, Sxd6 a Dd1 (dáma na OL „c“ zůstat přece nemůže) se bílý podobá hráči, který bojuje o střed desky 1.e2-e3, aby po e7-e5 „celou věc přehodnotil“, táhna 2.e3-e4 :-); rozdíl je ovšem v tom, že v naší partii ztratil bílý času mnohem více!

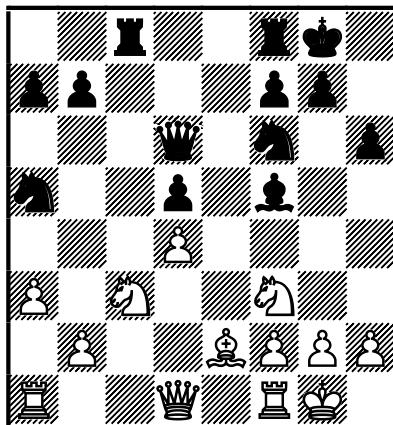
14.a3?!

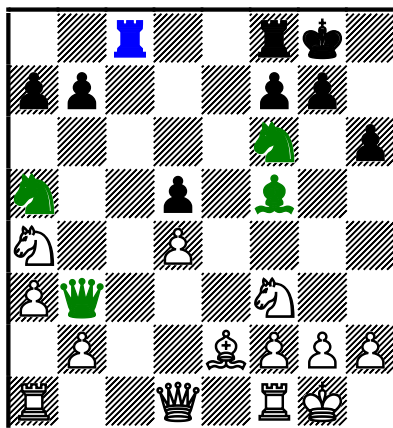
Neuvěřitelné pohrdání základními zákony šachového všehomíra! Jestliže se v minulé ukázce bílému poněkud obskurní, (řekněme psychologická) hra téměř vyplatila, zde hraje se zkušeným, znalým a vpravdě silným hráčem, který jistě vládne strategickými postuláty do detailu. (Píše se rok 1987, „moderní šach“, označující téměř vše za Dogma, je v sotva plenkách). Posledním tahem bílý oslabuje přímo další bod b3, nepřímo potom i forpostové pole c4. Ale hlavně: jde v pořadí (od 11. tahu) o *čtvrtou ztrátu tempa*! Zatímco úmysl první vážné chyby bílého v 11. tahu lze pochopit i vysvětlit, zde jde o dílo téměř nemožné. Ať se díváme, jak se díváme, smysl oslího ouška nevidíme...anebo Vy ano, vážení čtenáři?

[Ve špatné pozici je všechno špatné, tvrdíval ve svých pracích Siegbert Tarrasch. Jeho axiom jako by byl k této pozici příšitý. Pokud by se bílý pokusil napravit svůj omyl dokončením vývinu **14.Dd2**, následovalo by přesně to, čeho se nejspíše obával. Forpostový výpad a centralizace **14...Je4** (dobře se samozřejmě dívá i na dokončení vývinu a novou centralizaci 14...Vfe8). K žádným oslavám (ale nikoli také ještě k pohřebnímu průvodu) nemohlo dojít ani po **14.Dd1**; a strašením bez valného smyslu bylo lze nazvat **14.Jb5** Db8.]

14...Ja5 15.Dd1

15...Db6 16.Ja4 [Jak černému všechno pěkně klape ukazuje třeba krátká varianta **16.Jh4 Sh7.**] **16...Db3**

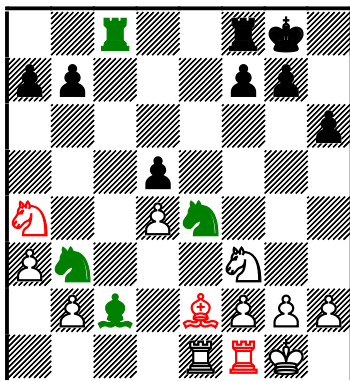

Převaha v centru a přečíslení černých sil na DK jsou spolu se slabými body zřejmými předpoklady pro zahájení útoku na dotčeném úseku šachovnice. Důležitou součástí pokračující ofenzívy bude zanedlouho i vtržení těžkotonážní síly po OL „c“ do bílého ležení...

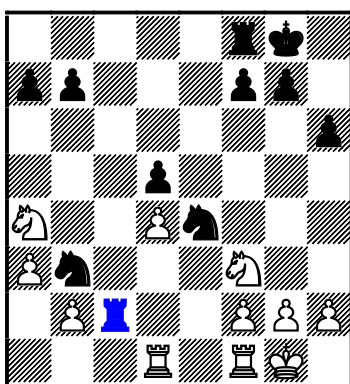
17.Jd2

[Nebo 17.Dxb3 Jxb3 18.Vad1 (18.Vae1 Je4!) 18...Sc2 19.Vde1 Je4!

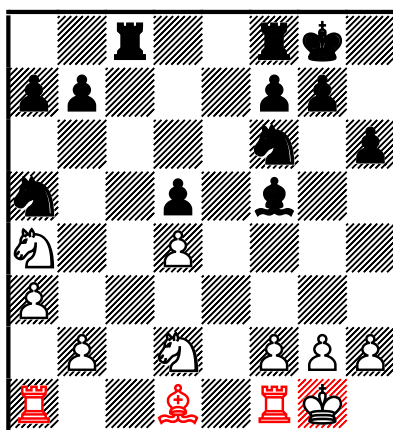

20.Sd1 Sxd1 21.Vxd1 Vc2—+

Výsledkem operací černého by v tomto případě byla ohromující převaha v centru šachovnice, vtržení věže po OL „c“ na druhou řadu a brzký zisk materiálu. Bez dostatečné podpory nelze počítat s tím, že se nám forpost odmění: 17.Jc5?! Dxb2 se záměrem 18...Vxc5 19.dxc5 Jb3.]

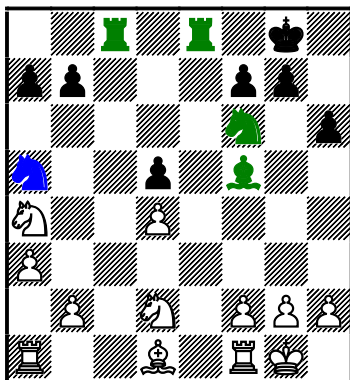
17...Dxd1 **18.Sxd1**□

Dobrá věž vázla na dvojúderu. Takto se ovšem bílý propadá do ještě hlubší pasivity.

18...Jc4

[Možný byl i okamžitý útok na IZP d4: 18...Jc6!? 19.Jf3 Se4; podle mého je zde ovšem nejpřesnější i jaksi nejčistší dokončení vývinu, centralizace a profylaxe v jednom (tedy ideální postup) 18...Vfe8!

Skvostný obraz totálního vítězství centralizace! Zahájení, to je boj o centrum, řekl, jak víme, Peter Romanovskij. Pozice černého mu dává za pravdu. Dámský jezdec stále utahuje, zda se stane forpostem (Jc4) nebo povede atak na IZP d4 (Jc6); ani jedna z bílých věží nemůže oponovat černým, šťastlivějším těžkooděncům v jejich zamilované práci, totiž vidět před sebou OL s cílem vtržení do nepřátelského tábora. Aťsi srovnáme kteroukoli bílou a černou figuru, výsledek je vždy stejný! Nu a samozřejmě – abychom neopomněli – hrozí 19...Sd3.]

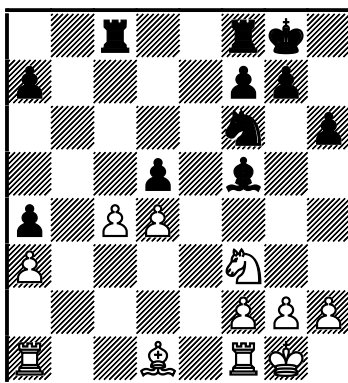
Poznámka: Pozice diagramu opět až nápadně připomíná výkony a zamilované pozice Botvinnikovy. Viz dále.

19.Jf3

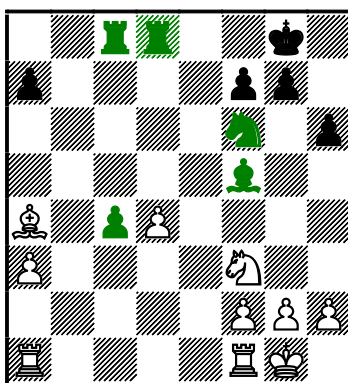
[Výměna (záměna) forpostu 19.Jxc4 znamenala podepsat ortel smrti nad svým centrálním pěšcem: 19...Vxc4 20.Sb3 Vxd4 21.Vfd1 Vxd1+ 22.Vxd1 Vd8 nebo 22...Se6 a nastala by fáze realizace dostihnuté výhody: transformace poziční výhody v materiální, pokus přetavit materiální převahu v zisk bodu.]

19...b5! 20.Jc3?!

Ani zde nemá bílý šťastnou ruku. Vlastně v této partii vždy, když dojde k nějakému rozvažování, volí chybně. Po jediném 20.b3 by se dále mohlo dít 20...bxa4 21.bxc4

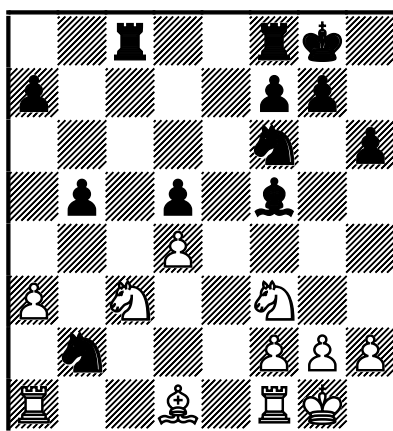

; a zde by opravdu silný šachista, myslím, spíše pokračoval 21...dxc4! (i když by samozřejmě stačilo i tak trochu přízemní 21...Vxc4 22.Se2 Vc3) 22.Sxa4 Vfd8

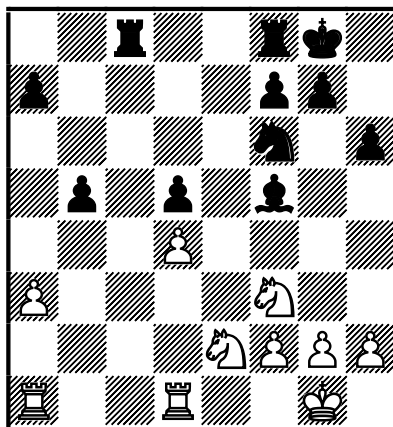

s - zvykněme si snad říkat - botvinnikovskou pozicí :-)

20...Jxb2-+

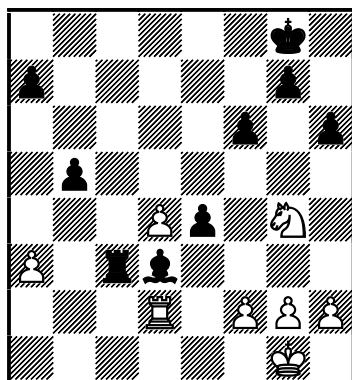

Černý se *zatím* v partii moc nenadřel, co říkáte ctěný čtenáři? Nu, ono mu - jak jsme jasně viděli - stačilo řídit se základními radami šachové (vesmírné) fyziky...Ještě se stalo **21.Je2 Jxd1 22.Vfxd1**

22...Vc2

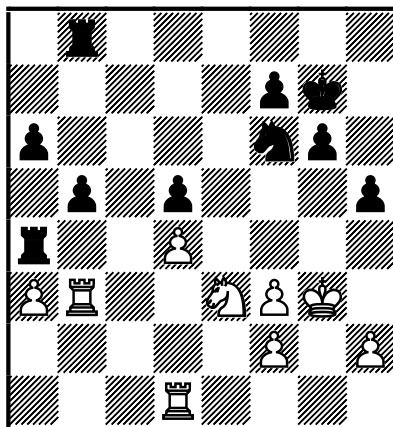
[**22...Vfe8!** 23.Jg3 Sc2 24.Vd2 Je4 25.Jxe4 (25.Ve2 Sd3) 25...dxe4 26.Je5 Vc3 27.Vc1 Vec8 s myšlenkou 28...f6 29.Jg4 Sd3 30.Vxc3 Vxc3.]

23.Jg3 Sg4 24.Vdb1 Sxf3 25.gxf3 Vb8 26.Vb3 Vc4 27.Jf5 a6 28.Vd1 h5

I závěrečnou část partie, tedy realizaci nabitě materiální i poziční výhody, hraje černý na (velmistrovské) úrovni...na rozdíl od bílého.

29.Kg2 g6 30.Je3 Va4 31.Kg3 [31.Vc3 a5] 31...Kg7

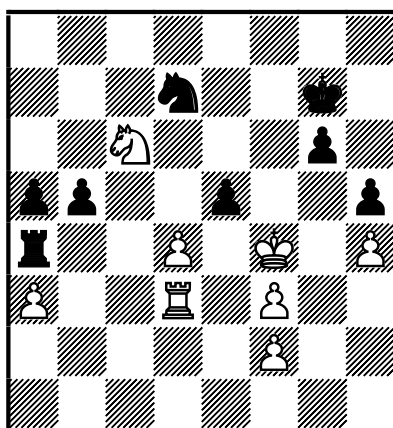
„Nepospíchat!“, důrazně doporučuje na mnoha místech své skvěle knihy o končících hrách Jurij Razuvajev! A má pravdu. Ani zde není kam spěchat. Černý v klídku zesiluje pozici a ještě vylepšuje postavení figur.

32.Kf4 Vb6 33.h4 Vc6 34.Vbd3 Ve6

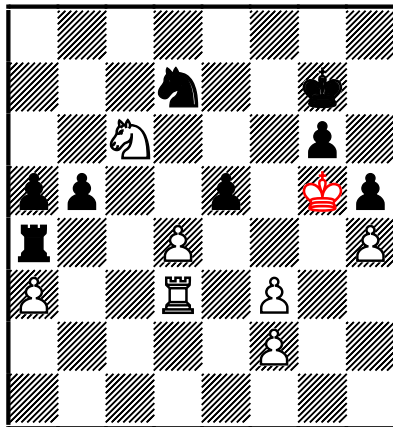
[Nebo 34...Jd7 s idejemi jednak 35..Jc5! 36.V3d2 Jb3 či 36...Je6+ jednak 35...Jb6 a 36....Jc4. 35.Jxd5 Jc5 36.V3d2 Je6+ 37.Kg3 Vxa3.]

35.Vc1 Jd7!? **36.Jxd5 Vd6?!** [36...Je5!] **37.Jb4 a5?!** [Závěr partie byl zřejmě poznamenán časovou tísní. 37...Jb6.]

38.Vc6! Ve6 39.Vxe6 fxe6 40.Jc6 e5+

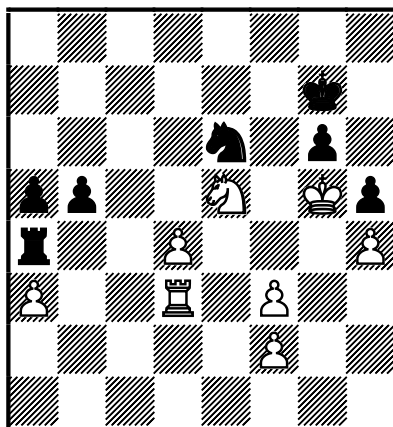

41.Kg5??

Samomat na závěr partie. [41.Jxe5 Jc5 42.Vd1 $\Rightarrow$ s intencí 43.Jc6, 44.Ja7 a bílý nemusel prohrát.]

41...Jf8! 42.Jxe5 Je6#

Závěrečný matový obrazec snad zaslouží diagram.

Zavřené hry snesou vše?

„Nu dobrá“, může reagovat čtenář, „autor si vybral ‘rafinovaně‘ několik ukázek s více méně v centru otevřenými pozicemi, aby nás přesvědčil o své pravdě! Ve skutečnosti se jeho vývody logicky vztahují právě jen k určitému typu pozic, kdežto v zavřených hrách doopravdy platí ‘rouška vyšší moci!’“ Mohu Vás ujistit, že i tahle úvaha je mylná! Význam času a centra se v uzavřených pozicích mění nanejvýše v tom smyslu, že dojde k jakémusi *přehodnocení oblíbenějšího sourozence*. Zatímco – řekněme, pro zjednodušení - v Morphyovských pozicích je hýčkaným dítětem *Vývin, Čas*,

v zavřených – dejme tomu Steinitzovských – je šikovnější a oblíbenější *Centralizace*. I zde ovšem platí, že svoje děti milujeme a hýčkáme obě! Tu zlobí (má slabší chvílku :-)) to, jindy ono, ale jejich postavení v životě bude obecně rovnocenné.

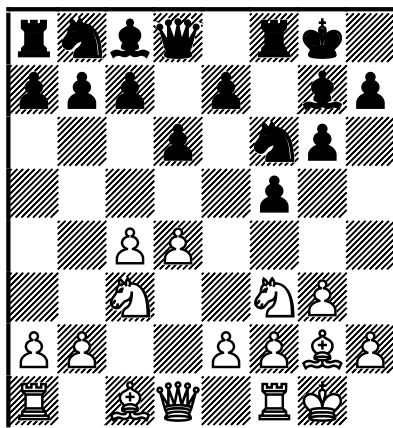
Poznámka: V této svojí práci se držím myšlenkové konstrukce „o sourozencích Vývinu a Centralizace“. Jde samozřejmě především o didaktický problém, jak nejlépe osvětlit myšlenky i závěry, jak docílit nejpohodlnějšího studia a představ při něm, i nejdelšího uchování v paměti čtenáře, co nejkvalitnějšího zanechání dojmu, podlehnutí logice závěrů, napasování obecných úvah na konkrétní ukázky. Se stejnou logikou bychom mohli například za prázáklad vybrat „boj o centrum“ (centralizaci) a vše ostatní (tedy i vývin figur) prohlásit za služebníky tohoto. Nebo naopak přiznat prioritu času (vývinu) a centrum brát jako pomocníka pro nejlepší a nejúčelnější rozmístění figur. Jde až o tautologický problém, důkaz v kruhu.

Nu, to jen na okraj. Myslím, že většinu čtenářů logicko – šachově - filozofické otázky spíše nezajímají...

Podívejme se tedy nyní na další dvě *moderní* ukázky, ve kterých jakoby si černí mysleli, že zavřená pozice snese vše právě ve jménu psychologie a konkrétních úmyslů. „Údajné obecné zákonitosti šachové fyziky jsou Dogma!“, jakoby v partiích hlásali...

Schatz,Ch (2230) - Eretová,J (2100) Klatovy 2013 [A88]

1.Jf3 g6 2.d4 f5 3.g3 Jf6 4.Sg2 Sg7 5.0–0 0–0 6.c4 d6 7.Jc3

Před námi stojí základní pozice tzv. leningradského systému holandské obrany. Není snad třeba zdůrazňovat, že jde o zbraň dvojsečnou, ale rozhodně není špatným nápadem uchýlit se k ní, pokud hrajeme se slabším soupeřem nebo potřebujeme téměř za každou cenu vyhrát. (Ostatně, není ani málo těch, kteří ji mají zabudovánu pevně do svého repertoáru.) To vše ovšem samozřejmě platí pouze v případě, pokud detailům velmi složitých

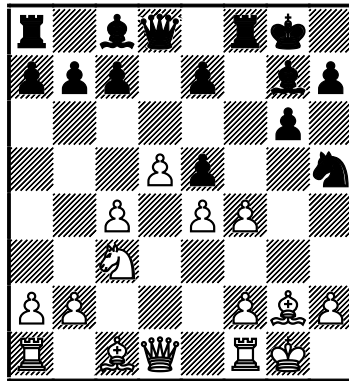

konstrukcí černého dopodrobna rozumíme, jsme s nimi seznámeni, srozuměni a také – zajisté - varianta se nám zalíbila!

7...c6

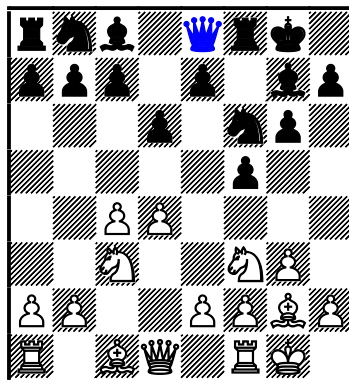
Tento postup nelze ještě v žádném případě kritizovat. Černý plánuje pokračovat ve vývinu a bojovat o centrum šachovnice v této variantě poměrně tradičním Dd8-c7 a e7-e5; musí ovšem nepochybně počítat i s profylaktickou reakcí bílého, spojenou i z jeho strany...s bojem o centrum desky!...

[Jiné, mnohem agresivnější cíle, sleduje ambivalentní 7...Jc6. Jako plzeňské mladíky nás na této variantě vždy přitahovala možnost potrápit bílého krále (pravda - nic není zadarmo - za materiální oběti) ve variantě: 8.d5 Je5 9.Jxe5 dxe5 10.e4. (Pokud si dobře vzpomínám, variantu jsem odložil do osobního archívu poté, co jsem - myslím v Československém šachu - uviděl a studoval partii tehdy ještě asi mezinárodního mistra Eduarda Meduny. Po 10.c5! se mně černá pozice prostě přestala líbit.) 10...f4 11.gxf4 Jh5.

Nemusím ale snad ctěnému čtenáři zdůrazňovat, že varianta není zdaleka vynucena, nemluvě o tom, že i v konečné pozici jsou útočné možnosti černého poměrně diskutabilní.

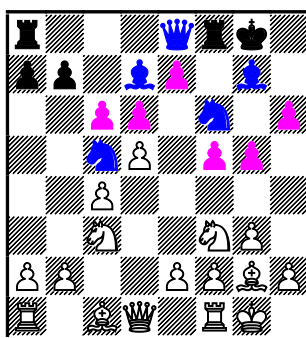
Mnohem více by se dalo napsat ke zcela mimořádně flexibilnímu postupu 7...De8.

Ten na počátku osmdesátých let minulého století nejprve vzkřísil, a později z něho vykoval velmi obávanou zbraň tehdy sovětský (dnes ukrajinský) velmistr Vladimir

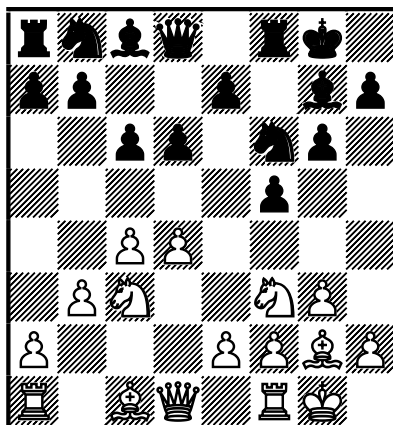
Malanjuk. Rozpracoval systém (schémata vývinu, boj o centrum) do takových detailů, že se dá možná i přirovnat k vývoji a osudu čeljabinské varianty. Dostalo se mu dokonce i stejné cti: někteří i velmi silní velmistři se s ním do křížku v této variantě později již nepouštěli; jeho statistika je též famózní! Prioritně černý samozřejmě plánuje pokračovat v boji o centrum tradičním e7-e5, bílí tedy ponejvíce odpovídali 8.d5; černý poté dokončil vývin figur podle schématu 8...Ja6 (xc5), 9...Sd7 a nato - podle okolností - počal s aktivitou v centru c7-c6, c7-c5 a nebo se začal zajímat o centrální pole manévrem Ja6-c5 (xe4, xe6). Pružnou přizpůsobivost postavení ještě prokazuje i další možnost, jaksi „holandstější“: černí se mohou i pokusit zahájit útočné operace na KK hrajíce h7-h6, g6-g5, De8-h5, Jf6-g4, f5-f4. Jakýsi hybrid všech plánů černého vidíme na pracovním diagramu – schématu níže.

***Poznámka:** všimneme si zde rozdílů mezi ideálem (pravda těžko dosažitelným v reálném životě :-)) holandské hry. Zejména jsem však schéma uvedl kvůli ukázce jak mnoho pozornosti by měl černý i v tomto zahájení věnovat boji o centrum a rychlému vývinu svých sil!*

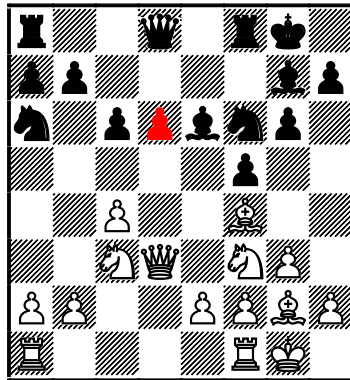
O tomto systému by se ostatně dala napsat celá kniha; ostatně není ani nepravděpodobné, že se tak již dávno stalo. Neuvěřitelná flexibilita a chabé možnosti bílého hru otupit učinily svého času z Malanjukovy varianty vskutku hroživou zbraň.]

8.b3

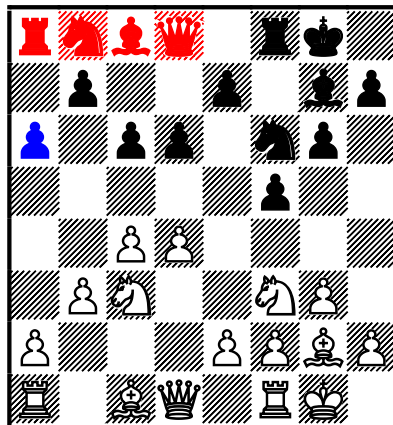
[Trochu populárnější je *přímá* profylaxe 8.d5, přičemž situace potom vypadá jak se *sluší a patří*: bílý se snaží udržet na svojí straně poziční výhodu,

černý usiluje o aktivní protihru. 8...e5 (8...De8!? připomíná verzi Malanjukova rozestavění) 9.dxe6 Sxe6 10.Dd3 Ja6 11.Sf4

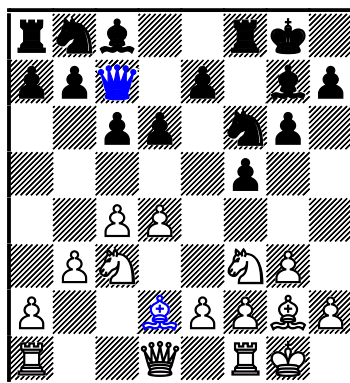
a černý musí ještě prokázat, zda jeho nyní dobrá součinnost figur kompenzuje chronickou slabinu - nechráněnou hradbu na OL „d“ pěšce d6.]

8...a6?

První z oslích oušek! Plánuje nedvojsmyslné b7-b5, toto ovšem bílému v nejmenším nevadí. U jednoho těžkého porušení hlavních zákonů hry v zahájení však v naší partii nezůstane!

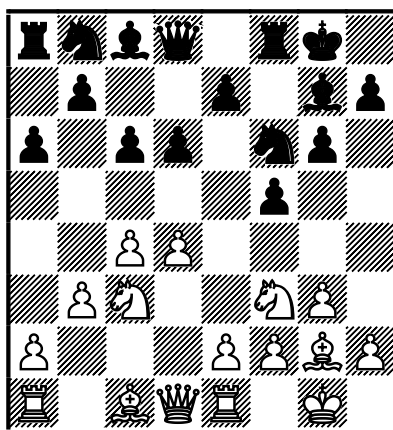
Osmý tah bílého byl namířen i proti 8...e5 ... 9.dxe5 dxe5 10.Sa3; a proti plánovanému 8...Dc7 může zase bílý pokračovat logicky (profylaxe + vývin) 9.Sa3!? Nejlogičtější reakcí (a věřím, že po zahloubání se do pozice by čtenář též objevil!) je podle mého 8...Da5 (profylaxí proti profylaxi, plán proti plánu). Zajímavý průběh potom slibují neméně poutavá pokračování 9.Sd2 Dc7

s cílem prokázat, že na d2 stojí dámský střelec hůře, nežli v základním postavení. A nyní bych se přimlouval za 10.d5±.

Dovolil jsem si provést přece jen krátký exkurz do problematiky hlavní pozice leningradské varianty, ale toto nebylo samoučelem či snahou přesvědčit váženého čtenáře, aby se to studia této nelehké varianty zrovna neprodleně pustil! Všimněme si totiž jedné zásadní věci! Ve všech uvedených variantách, ukázkách, respektovaly obě strany základní poziční kánony! Svoje vývinové tahy spojovaly s bojem o centrum šachovnice. Navíc, snaha dokončit vývin figur s působností v centru desky byla často doprovázena i třetím bohatýrem - totiž profylaktickým konáním bránit soupeři v tom, co by pro druhou stranu mohlo mít nežádoucí důsledky. Nyní však pojďme dále a zhodnoťme výkon černé z hlediska vývinu figur a boje o centrum desky!

9.Ve1±

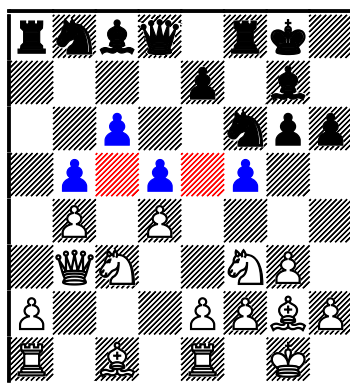
Bílý má v odpověď na nepovedený osmý tah černé samozřejmě mnoho možností, přičemž nejlepšími reakcemi jsou pochopitelně takové, jež chápou 8...a6? jako ztrátu času. Bílý ji ovšem navíc využívá velmi metodicky a hraje nejen plně v souladu s *našimi zákony*, ale i ve shodě se

De8-h5, Jf6-g4 a podobně, o kterém jsem se již zmiňoval (a přijde ještě na přetřes) jako o legálním prostředku černých (ve střední hře!) výše. Ale...jak chce proboha černá útočit s více než polovinou spících figur?! Hlavním viníkem, jenž černé našeptal „hrej oslí ucho“ je podle mého následující faktor: v jejích úvahách chyběl jakýsi brzdící varující mechanismus, majáček (níže použijeme i analogii „pralátka v krvi“), který by nás měl v jakékoli pozici zahájení varovat: „Nemá soupeř již příliš velký náskok ve vývinu? Zapojily se moje síly do boje o centrum?“ Věřte, že na škodu často není ani prosté *mechanické* sčítání vyvinutých sil na obou stranách; anebo nový, neotřelý pohled na desku po chvilce oddechu (procházce) při partii, tedy ve chvíli, kdy přemýšlí soupeř.

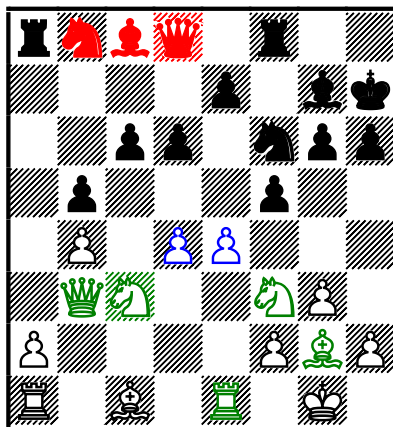
12.Db3+ Vývinové tempo! 12...Kh7

[Po 12...d5

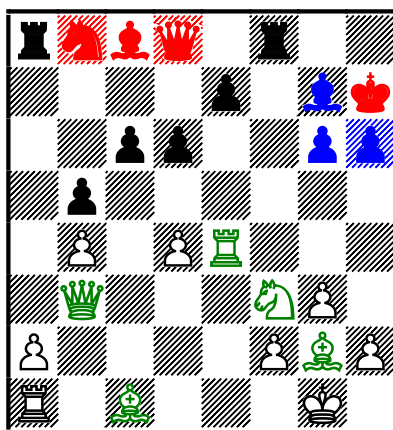

, tedy jakémsi opozdilém vystavění kamenné stěny :-)) by černá sice zabránila rychlému otevření centra s fatálními důsledky (a tedy vyniknutí velké převahy v počtu vyvinutých figur a jejich působnosti v centru), zůstala by však v pozici zcela beznadějně situaci. Slabých bodů by ještě výrazně přibylo. Bílý by po 13.Sf4 získal rozhodující pozici přednost. Hrát mohl i 13.Je5, 13.a4 či jinak, a postupně by černou pozici též převálcoval. Ostatně možné bylo - jak jistě bystrý čtenář namítne - stejně 13.e4?!, zde by však po 13...fxe4 14.Jxe4 Jxe4 15.Vxe4 Sf5 získala vývinové tempo černá, což by jí v jistém smyslu umožnilo pozici stabilizovat: 16.Ve2 Jd7.

13.e4!

Máš-li náskok ve vývinu, otevírej centrum! Čím větší předstih, tím spíše!
13...fxe4 14.Jxe4 Jxe4?! [14...Sf5] 15.Vxe4+-

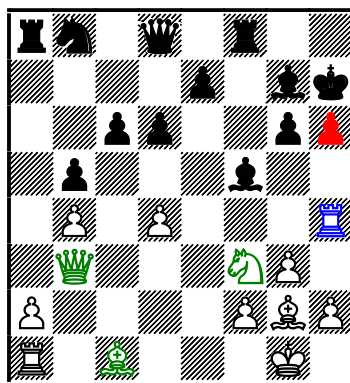
Učebnicová pozice minimálně pro naše současné téma. K diagramu se ostatně můžeme i vrátit a porovnávat jej s uvedenými níže!

15...c5?

Ani před koncem partie černá nechápe význam a absolutní prioritu vývinu figur v kontaktu s centrem šachovnice. Možné ale je, že již pozici považovala tak jako tak za beznadějnou, odepsala ji a v dalším tahu pěšcem spatřovala nejlepší pokus (eufemisticky řečeno) získat protišance. Induktivněji myslící šachisté by ještě neopomněli upozornit na novou taktickou slabinu - xVa8.

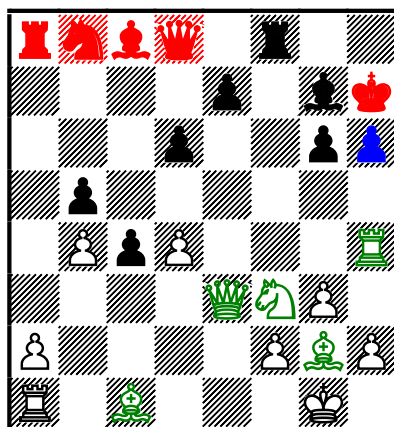
[Logicky vypadalo 15...Sf5, ale zde už by se o výhru vývinového tempa nejednalo, protože věž stejně směřuje na...16.Vh4!

Ještě mnohokrát v této lekci narazíme na momenty přesunu centralizovaných sil na místa, kde je jich nově třeba (úkol splněn, očekávám nové rozkazy!). Hrozba 17.Sxh6! Sxh6 18.De3 byla již sotva krytelná. Odpor prodlužovalo jedině 15...d5 □ 16.Vh4 h5, ale i tato pozice by se samozřejmě rozsypala jako domek z karet. Pro nás pozice po 16. tahu zasluhuje opět výchovný diagram :-).]

16.Vh4 [16.Jg5+ hxg5 17.Sxg5; 16.Dd5] **16...c4** **17.De3**

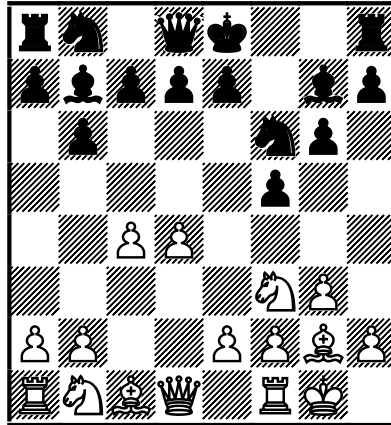
17...Kg8 **18.Vxh6!** **e5** [18...Sxh6 19.Dxh6 De8 20.Jg5] **19.Vxg6** **Sf5**
20.Vxg7+ **Kxg7** **21.Dh6+** **Kg8** **22.Jh4** **1-0**

Hrůzostrašná partie z pohledu černých, zatímco bílý ji sehrál podle mého výtečně, ale zcela standardní silou. Více nebylo zapotřebí! Hlavního viníka debaklu černé však rozhodně spatřujeme v porušení základních postulátů hry v zahájení: vývinu figur a boji o centrum šachovnice! A potom již bylo zcela lhostejné nakolik byla původně pozice v centru zakryta, uzamčena. Vývin (čas) a Centralizaci (boj o centrum) nemůžeme prostě libovolně vymazat, jako nelze ignorovat Newtonovy zákony všehomíra!

V následující partii se též černý vzepřel tomu, co „moderní hráči“ nazývají dogmaty. Pravda, počínal si o něco *jemněji* a snad *nenápadněji*. Nu, a také nelze v úvodu partie nezaznamenat snahu černého o zapojení psychologických aspektů hry. A co černý ještě nepochopil? Proč byl tak krutě ztrestán?...Psychologii řadme vždy až za „Newtona“!...

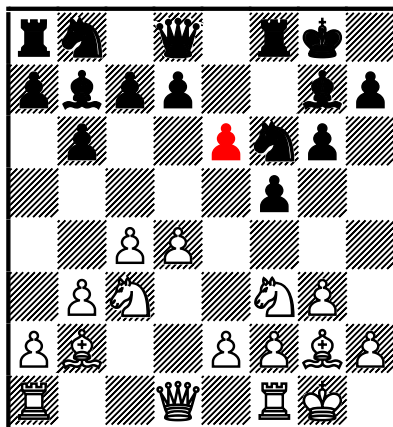
Juřek,J (2275) - Voříšek,J (2255) Klatovy 2013 [A04]

1.Jf3 g6 2.d4 Sg7 3.g3 b6 4.c4 Sb7 5.Sg2 f5 6.0–0 Jf6

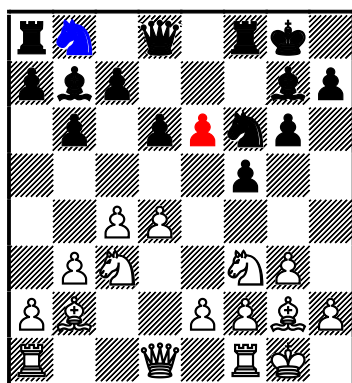

I v druhé odstrašující, varující ukázce rozehrává černý holandskou výstavbu, lépe snad jakousi spleteninu královské indické, dámské indické a holandské obrany. Nu což, jestliže se dnes nikoli zřídka vyskytují nejrůznější *čtyřdomečky*, proč neučinit černými ještě navíc i f7-f5. Způsob vývinu černých sil má navíc i svoji logiku - boj o centrální bod e4 - a rozhodně stojí za podrobnější studium. Podle mého je i celkem snadno pochopitelné, proč černý zvolil poměrně málo hranou, nepravidelnou výstavbu zahájení. Šlo mu bezpochyby o to soupeře překvapit, vyhnout se tedy připravám, a navíc vytvořit na desce proti o generaci zkušenějšímu soupeři relativně živější i agresivnější pozici, v níž není možné rychle rušit vzniknuvší napětí.

7.b3 0–0 8.Sb2 e6 9.Jc3

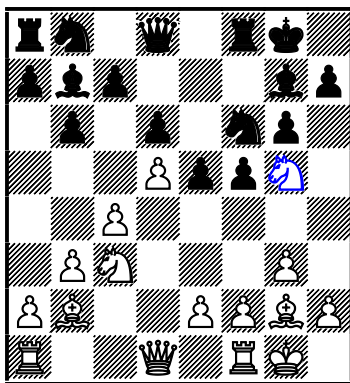
Projděme nyní opět jakousi malou exkurzí strategickými problémy černým zvolené výstavby:
1/ 9...d6?

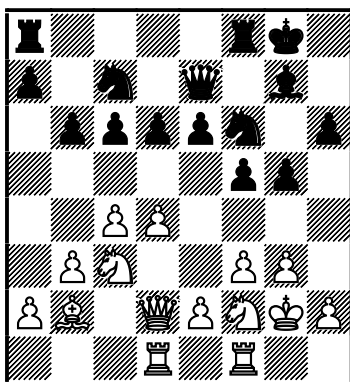
Problémem černého v pozicích, které zachycují oba diagramy, je prvotně slabost bílých polí! (Na druhém diagramu je toto patrné samozřejmě více, a proto jsem celou úvahu - exkurz přesunul před černým zvolený v partii devátý tah.) Dámský střelec se může tvářit důležitě jak libo, ve skutečnosti je však na jeho bedra naloženo přespříliš úkolů! Prapůvodcem tohoto zla je samozřejmě onen konglomerát holandské výstavby + fianchettovaného dámského střelce. Pokud by tento zůstal na c8 (jako je tomu - nikoli nadarmo - v běžných holandských, kupříkladu leningradských výstavbách, viz minulá ukázka), bylo by vše z jeho hlediska v pořádku. Zde však musí zároveň střežit body e4, d5, c6, ale hlavně e6!

Pokud černý nezahraje d7-d6, tedy postup, který není v této variantě, jak uvidíme, dosti dobře možný, potom ovšem vzniká pro tuto variantu zásadní problém s...dokončením vývinu dámského křídla. Do centra dámský jezdec nemůže kvůli d4-d5 s velkou výhodou a vývin na a6 (jedna z hlavních variant systému) má samozřejmě zřetelné nedostatky. Černý zajisté nemůže ani věčně čekat, až se situace vyjasní a dámské křídlo bude moci „přispěchat na pomoc“. 10.d5!±; po 10...exd5 již slabost celého širokého komplexu bílých polí v černém táboře přímo řeže do očí. Bílý by teď měl luxusní výběr mezi 11.Jd4, 11.Jg5, ale špatné není ani strategicky mírně odlišné

11.Jxd5. Nu, a vhodnou ukázkou k tématu „střelec není chobotnice“ může posloužit varianta 10...e5? 11.Jg5+-

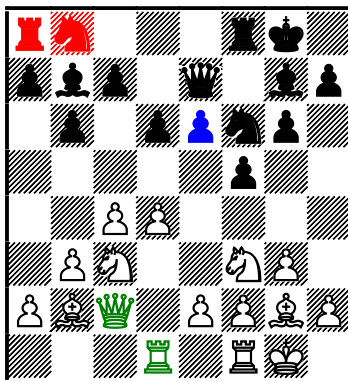
2/ Svoje problémy má pochopitelně i 9...Ja6. Bílý učiní nejlépe, když pokračuje ve vývinu a centralizaci zbylých sil. Tedy 10.Dd2 De7 (10...Je4?! 11.Jxe4 Sxe4 /11...fxe4 12.Je5/ 12.b4; střelec si obstaral alibi, ale...na úkor dámského jezdce.) 11.Vad1! d6 12.Jg5!? Sxg2 13.Kxg2 h6 14.Jh3 g5 15.f3 c6 16.Jf2 Jc7

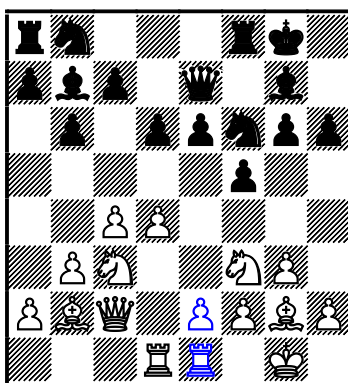
17.e4!± Trumf je vyneseno! 1/2–1/2 Leuly,M (2261) vs Nguyen Chi, M (2439), Francie, 2009 (49).

3/ Hrává se, a zdá se, že akutní problémy s vývinem dámského křídla může řešit 9...Je4 a dále 10.Vc1 (10.e3 d6 11.De2 Jd7 12.Vfd1 De7 13.Vac1± 1/2–1/2 Spragett,K vs Speelman,J, Oropesa del Mar, 1996 /22/.) 10...d6 11.d5! Jxc3 (11...e5? 12.Jxe4 fxe4 13.Jd2±) 12.Sxc3 Sxc3 13.Vxc3 e5 1/2–1/2 Petrov,J (2435) vs Filipovič,B (2442), Chorvatsko, 2002, načež sice černému nemůže žádná síla zabránit v dokončení vývinu figur, přesto se ale zdá bílá pozice přijatelnější.

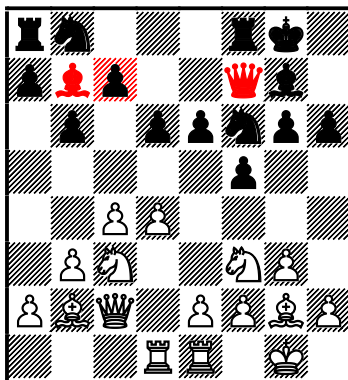
4/ Snad nejlépe naše prozatímní vývody o nezbytnosti vývinu a centralizace i *moderního přístupu* demonstruje: 9...De7 10.Dc2 d6 11.Vad1! (11.d5!?)

A poučný je i další nejbližší průběh partie: 11...h6?! S lákavým oslím ouškem se setkáme za okamžik i v naší partii! 12.Vfe1± (nebo již teď 12.e4!? fxe4 13.Jh4)

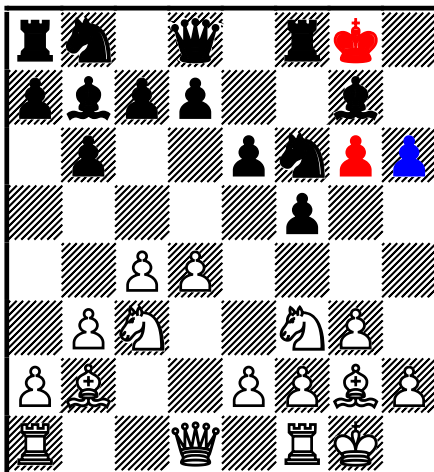

Teď je vše připraveno poklonit se centru a otevřít jej (při značném náskoku ve vývinu) po e2-e4! 12...Df7??

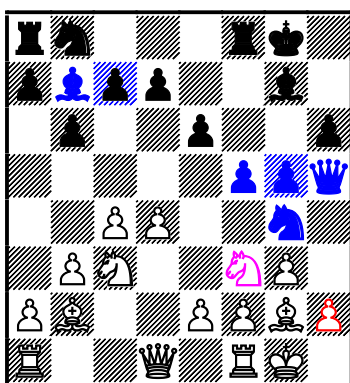

13.Je5!+- 1-0 Paunovič,D (2521) versus Zamarbide Inarrea,B, (2168), Španělsko, 2012 (39).]

9...h6?!N

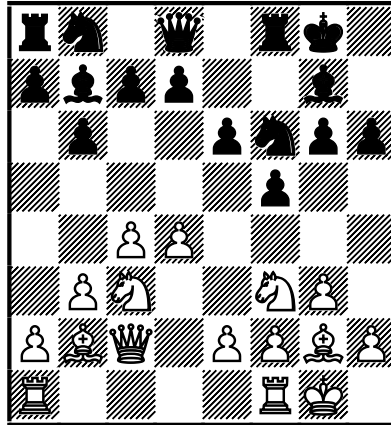
A je to zde! Není vyloučeno, že černý si připravil novinku, mohlo ale samozřejmě jít i o tvorbu za šachovnicí (výsledek je stejný, i kdyby doporučení bylo psáno v knize vázané v kůži, zdobenou ještě zlacením :-)); ta se však - domnívám se - neopírá o solidní poziční základ, odporuje nejvyššímu zákonu hry hlásajícímu povinnost rychlého vývinu figur s paralelním bojem o centrum šachovnice! Oslí ouško v této pozici má ovšem dokonce více slabých míst, než jen ztrátu času či absenci boje o centrum desky. Černý oslabuje další bílé pole - xg6 a úhlopříčku b1-h7, tedy do budoucna možná i postavení krále. Jak ovšem uvidíme dále, hodlal na své falešné cestě pokračovat. Chystal mj. tradiční „holandský útok“ pomocí manévru g6-g5, Dd8-e8-h5 a Jf6-g4 (f5-f4xg3...). Nu, jak by tedy vypadala úspěšně provedená akce? Podívejme se - pro názornost - na pracovní diagram níže.

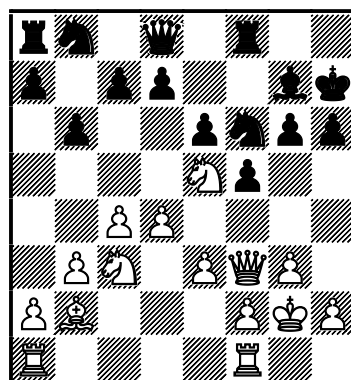
Takový přepadový podnik by v případě nepřesné, chabé hry bílého byl dokonce silnější, než onen tradiční, protože k přepadu (nechce se říkat útoku) by se mohl přidat právě onen problémový dámský střelec i zvýšená kontrola bodu e4. Žádné „by v případě“ však v partii nenastane! Přestože

bílý jistě nereaguje v celém dalším zbylém průběhu partie úplně optimálně, vyvrátit od základu chybnou koncepci hry černého mu nedá mnoho práce. Před sebou tedy máme - alespoň podle mého - typický produkt *moderního konkrétního chápání pozice!*

10.Dc2

Proč ne, že? Bílý dokončí vývin s kontrolou centra, zde tedy zejména bodu d5 a e4, jak ale později uvidíme i c5...Svým způsobem zde může jít o věc názoru, ale domnívám se, že principiální odpovědí na moderní, konkrétní či *psychologickou strategii* mohl být protiúder v centru, a to v těchto vydáních: **Figurový** $\triangleleft$ 10.Je5 Sxg2 $\square$ 11.Kxg2 Kh7. (Méně logické, a pro silného šachistu i trochu hůře stravitelné. Král se na diagonále b1–h7 nemůže cítit komfortně. Po $\triangleleft$ 11...De8 však bílý reaguje v podobném duchu: 12.e3 s alternativami 12.Jb5, 12.f3 či třeba 12.Dd3.) 12.e3 s myšlenkou 13.Df3 s pozičně takřka beznadějnou situací černého.

=12.Dd3; =12.f3, vždy s trochu jinými konkrétními úmysly, ale venkoncem finálně stejným cílem: dokončením vývinu, bojem o centrum desky, „masáží“ po bílých polích či prosazením kritického postupu pěšce „e“.

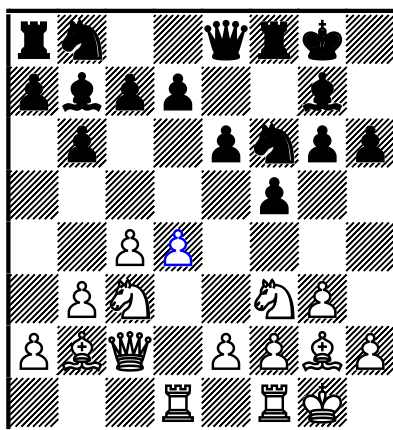

Velmi principiální byl pochopitelně i úder v centru **pěšcový** $\triangleleft$ 10.d5 (též podle všech zásad strategie a konečně i *našich zákonů!*). Zde by však situace nebyla tak jednoduchá. Bílý by musel správně ocenit nemálo pozic vznikajících kupříkladu po 10...exd5 nebo 10...Je4 11.Jd4, 11.Vc1, 11.Dc2. Těžko můžeme mít ovšem nějaké zásadní námitky jak proti vývinovému tahu v partii, tak třeba proti vývinu a centralizaci 10.Vc1. Hratelné konečně bylo třeba i centralizující 10.Dd3.

10...De8

[Nyní by již dokonce návrat k pokusům o přímočaré dokončení vývinu 10...d6? vedl k fiasku i v zápletce 11.Jg5! (11.d5!?) 11...Sxg2 12.Jxe6 De7 13.Jxf8 Sxf1 14.Jxg6 Df7 15.Jf4+-.]

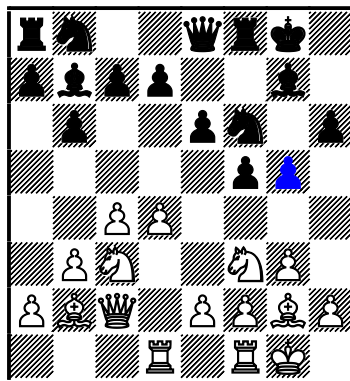
11.Vad1

S intencí 12.d5! Sympaticky hráno. V pozici typu křoví (dle dělení pozic pro propočítání A. Kotova), se můžeme opět pouze dohadovat, jaké že rozmístění věží a dámy je tím nejsprávnějším, ale jistě se najde mnoho silných šachistů, kteří by bílého za maximální pozornost centru a vývinu chválili. A nečinili by neoprávněně... Jiní by zase upřednostnili centralizaci věže královské 11.Vfd1, s tím, že po otevření linie/í na DK by dámská věž byla ihned připravena k akci. Bílému se však jistě nechtělo opouštět věží svého krále. Možná pod dojmem náznaku černého útoku. Nikoli každému je po chuti třeba bod f2 chráněný v tomto případě pouze králem.]

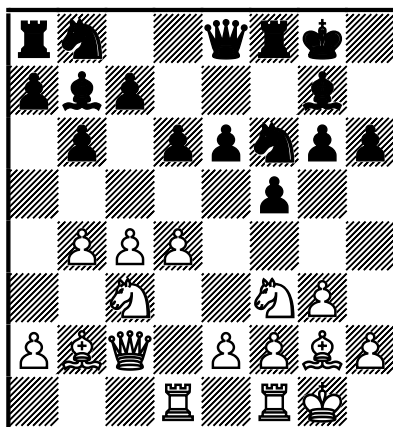
11...d6

[Trestem po dalším pozičním ignorantství 11...g5?

by mohlo být samozřejmě 12.d5! e5 (12...Dh5 13.Jd4+-) 13.d6+- nebo 13.Jb5+-.]

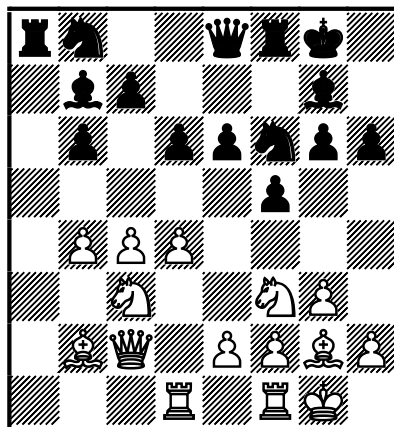
12.b4

Otevření hry se zde chystá prostřednictvím průlomu c4-c5.

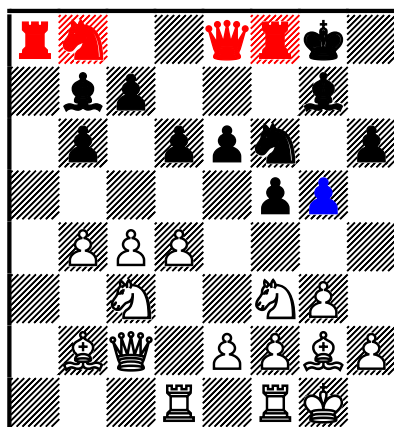
[Snaha černého (pořadí tahů) jistě směřovalo k úvaze, že po 12.d5!? odpoví 12...e5; to by jeho pozici pravděpodobně relativně spíše prospělo, ale plnoprávnou protihru dávat přesto nemohlo. Například: 13.Jh4 Sc8 (13...Jbd7? 14.Jb5; 13...Ja6 14.a3) 14.Jb5 Ja6 15.a3 se zjevnou poziční předností, neboť je jasné, že ani zde černé figury neladí.]

12...a5 13.a3 [13.b5!?] **13...axb4** [13...Je4] **14.axb4**

Na desce teď není jediné bílé figury, která by neplnila přesně (dlouhodobě, neboť jde zároveň – opakuji - o typ pozice křoví dle Kotova, výběr z tahů kandidátů je velký) zadané úkoly; o pěšcové kostře se dá přitom říci totéž. Černá pozice teď jistě neprobouzí žádné očekávané radostné emoce, beznadějná však ještě zdaleka není. Černý se totiž nedopustil tolika pozičních přehmatů, jak se „dařilo“ vůdkyni černých kamenů v předchozí ukázce. Až následující tah podle mne ukazuje v plném světle, jak dalek je černý od přátelství s šachovým fyzikálním všehomírem...

14...g5?

Co dodat? Jak podobný postup komentovat? Začněme třeba takto: Wilhelm Steinitz by se v hrobě obrátil! Byl to totiž právě první mistr světa, který prvotně zformuloval logické zásady týkající se vedení útoku (definice, právo i povinnost útočit). Připomeňme si je raději, přestože na našich stránkách, v mých pracích, jsme se s nimi již měli možnost setkat, zejména v tématu *protiúder v centru*. Tedy: 1/ útočit můžeme pouze tehdy, máme-li převahu v postavení (uvědomme si ovšem, že tento zákon musí být v souladu s

patříčnou definicí útoku v šachové partii); 2/ útok můžeme vést úspěšně pouze tehdy, máme-li převahu v centru šachovnice nebo alespoň pevný střed.

Poznámka: Jako každý zákon - aby byl zákonem - musí být dostatečně obecným. Zda ta či ona strana je nositelem převahy v postavení, či zda naše centrum je „dostatečně pevné“, to z druhé strany pochopitelně ukáže často až průběh partie, zejména však potom následná zevrubná analýza.

Jak uvidíme během několika málo tahů, ač černý možná doufal v pevné centrum, toto se rozsypano pod několika energickými údery soupeře jako pověstný domeček z karet. Jestli se tedy černý domníval, že zavřená pozice snese jak snahu o otevření centra, tak deficit ve vývinu, a věřil ve svoji typicky holandskou akci De8-h5, Jf6-g4, Sb7xf3, atp., hrubě se mýlil.

[Přitom například po logickém centralizujícím 14...Je4

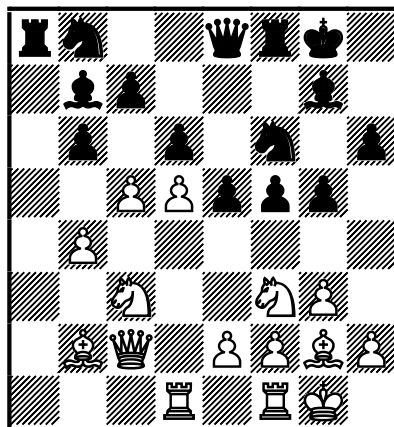
ač neměl černý zrovna důvod k oslavám a jáсотu, nemusel si na druhé straně zatím ani hledat čistý a suchý kapesník :-) Zlý byl na druhé straně pokus o dokončení vývinu 14...Jbd7?! skrze 15.Jb5±.]

15.d5!±

Bílý, který se měl možnost proti průhlednému náznaku agrese dobře připravit, tedy dokončit vývin a centralizovat své síly, nyní počal koncepci černé hry vyvracet přímo učebnicovým způsobem. Sledujme pozorně zejména pozoruhodnou rychlost s jakou se černá pozice sveze...

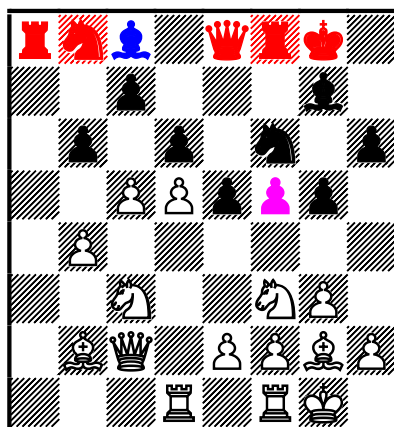
15...e5 [Naivní 15...Ja6 by bílý ztrestal silným 16.Jd4!] **16.c5**

[16.Db3±; xSb7; 16.Va1± xDK; kooperace či - chcete-li - transformace 16.Dxf5?! bílého oprávněně neláká: 16...Jxd5⇌ a černé figury by přece jen ožily.]

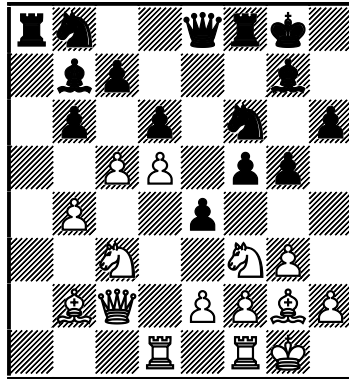
Všimněme si, že bílý nejenže se v prvních 15. tazích partie vsutku nezapotil; takovéhle logické, běžné a přitom zcela správné postupy by rozehrál jakýkoli „klasik“ odkojený správnou literaturou a znalý základních šachových zákonů snad během několika minut. To černý svými nesmyslnými experimenty, snad psychologickými úvahami *mimo*, před sebe navalil tuto pozici, tento ošklivý dáreček Caissy - s nedokončeným vývinem a pouze hypotetickými možnostmi akce na KK. Dalším tahem se ale černý pod svoji obsesivní touhu ještě i podepisuje.

16...Sc8?

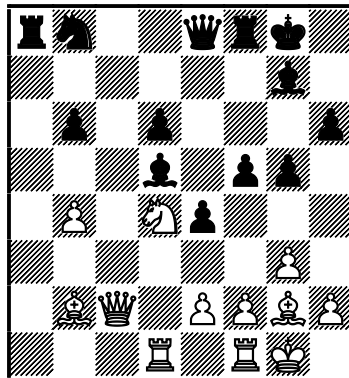

Černý kryje pěšce :-) Opět jedna ze situací, o které jsem se zmiňoval v naší první ukázkce Škut,M versus Krejčí,J (přestože zde má pozice uzavřenější charakter). Klasicistní šachista, odkojený kvalitní šachovou literaturou minulosti, by nad podobným tahem (*závinem*) vůbec nepřemýšlel; jen snad pokud by byl naprosto, ale opravdu zcela, vynucen.

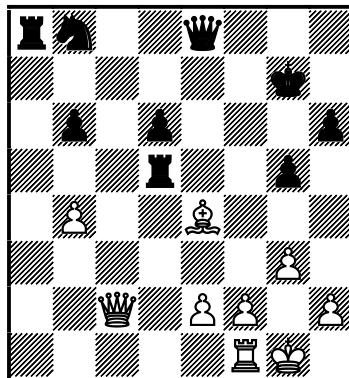
[Předpokládali jsme a zmiňovali, že cílem černého v nastalé bitvě bylo prvotně komplikovat pozici a vyjít brzy mimo její obvyklé, schématické, technické rámce. „Taková situace by bílému jistě nebyla po chuti!“, uvažoval správně černý. Nyní se mu ovšem nabízela příležitost donutit bílého počítat varianty; tedy získat alespoň teoretickou možnost mýlky soupeře: 16...e4!

Vtip tkvěl totiž v tom, že centralizace jezdce by nyní byla svázána s opuštěním pěšce d5. 17.Jd4, a zde by již bylo opravdu nutné *něco vidět*. Uvedme například: 17...Jxd5 18.Jxd5 (18.Jxf5!?) 18...Sxd5 19.cxb6 cxb6

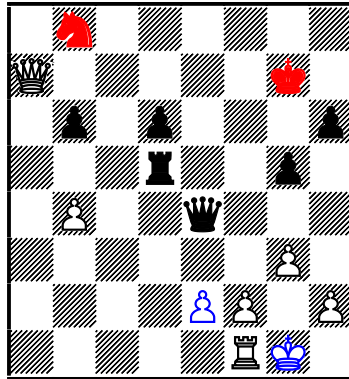
20.Jxf5! Vxf5 21.Vxd5! Vxd5 22.Sxg7! (22.Sxe4? Vd2!!∞; 22.Dxe4?! Dxe4_23.Sxe4 Vd2 nebo 23...Vb5.) 22...Kxg7 23.Sxe4

23...Va2 Dupočítávání variant! Správně vedený propoččet musí pokračovat tímto hlomozným (i když v šachovém žargonu tichým) tahem!

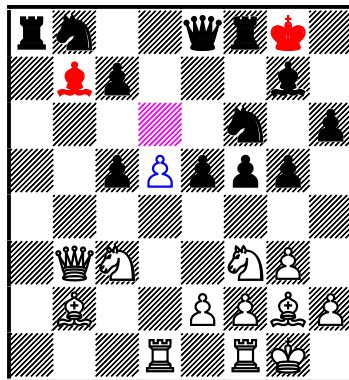
Poznámka: viz výukové materiály „Technika propočtu variant“ na našich stránkách.

24.Dxa2 Dxe4 Světe div se, ale ani zde ještě nic nekončí! Ještě kousek 25.Da7+

(dvojúder pomáhá obnovit přibližnou materiální rovnováhu); v těžkofigurové koncovce by měl černý starosti zejména vinou oslabeného postavení krále. (V některých variantách se černý díky tomu nedostane na kobyliku pěšci e2.)

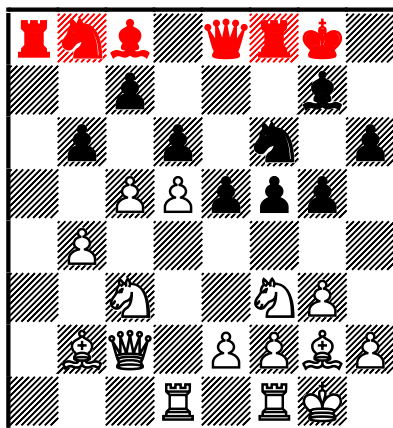
Samozřejmě, že po celou dobu není možné 16...g4? pro 17.Jh4 a černá pozice se zhroutí okamžitě po pádu pěšce f5. Přijetí oběti pěšce c5 16...bxc5?! 17.bxc5 dxc5 vedlo nejen k demolici centra a DK, ale i k možnosti zajímavé formy dvojúderu 18.Db3 (18.Jd2!?).]

Vraťme se však nyní zpět do partie, v níž černý pokračoval nešťastným

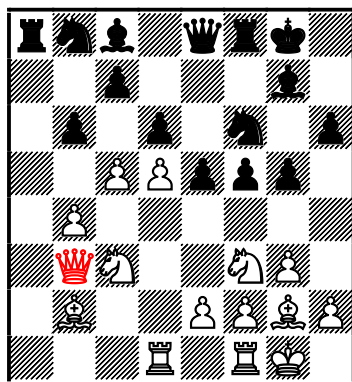
16...Sc8?

Poslední tahy partie jsou poznamenány i velkou časovou tísní černého (proboha, kde černý ten čas prohospodařil?). Není vyloučeno, že bílý tedy volí dále postupy i s ohledem na praktické okolnosti. Neforsíruje zbytečně postavení ponecháváje v pozici napětí a nevzdává se budoucí silné protihry v centru šachovnice nejrůznějšími způsoby. Takové počínání se mu konkrétně v této chvíli mohlo ale vymstít, protože objektivně je jeho následující tah nejen poměrně nesmyslný, ale odevzdává černému čas k pokračování (sic) vývinu! Ztrácí tedy čas.

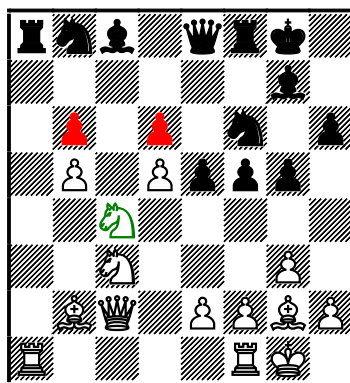
Poznámka: Je důležité si uvědomit, že ač bílý dosáhl pozičně vyhrané partie (lépe toho dosáhl černý svojí ignorací základních šachových zákonů), ta se samozřejmě „sama“ nevyhraje. V podobných situacích - kdy ještě soupeř trpí nedostatkem času - bývá dobrou taktikou opravdu ponechat v pozici napětí a hrát tak, aby měl soupeř co nejširší výběr možných odpovědí. Často se potom stává, že se jeho zásoba času ještě povážlivě ztenčí, protože prostě „musí vybírat“. Proto nyní bílý třeba nebere na b6 či d6 a nepřetahuje ani c5-c6, i když jde zajisté o smysluplné, objektivně mnohem silnější, postupy. Objektivní a subjektivní zde tedy musíme přehodnocovat, prosívat na základě konkrétní situace v partii.

17.Db3?

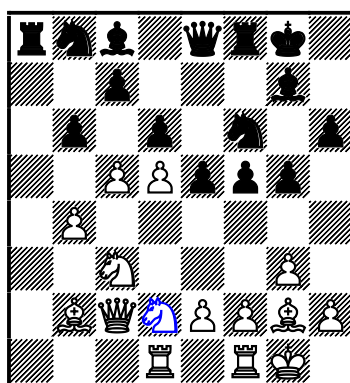

Omyl! Možná se i v této pozici nejsilnější bílá figura „tváří“ na jindy vhodném políčku b3 sebejistě, ale jen na první pohled. Právě jsme se totiž ocitli v situaci, v níž již nelze hrát na základě obecných znaků postavení (jako v zahájení, pozici typu křoví Dc2 či Va1–d1). Pozice na diagramu se již musí chápat konkrétněji (tedy nikoli jen „někde jsem viděl plán, tak jej uskutečním i zde“), a je třeba mít pod kontrolou možné vznikající varianty. Že dáma zrovna za dané konkrétní situace nestojí na b3 dobře, uvidíme během několika dalších tahů. Pojdme tedy dále, vše se vyjasní.

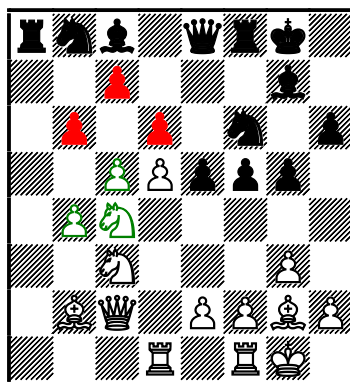
[Silně v úvahu zde přicházelo **17.cxd6** (nebo samozřejmě **17.cxb6** se stejným výsledkem). **17...cxd6 18.b5** (nebo jistější 18.Va1; zatímco po okamžitém zahájení manévru 18.Jd2 mohl černý otestovat profylaxi 18...b5!?) s myšlenkou 19.Jd2, 20.Jc4 a 21.Va1.

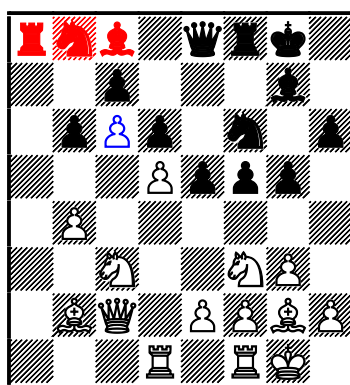
Se stejným psychologickým nábojem jako v partii, ale velkým rozdílem v objektivní síle bylo lze hrát podle mne optimální a zároveň jednoduché **17.Jd2!**+/-

Opět s intencí 18.Jc4

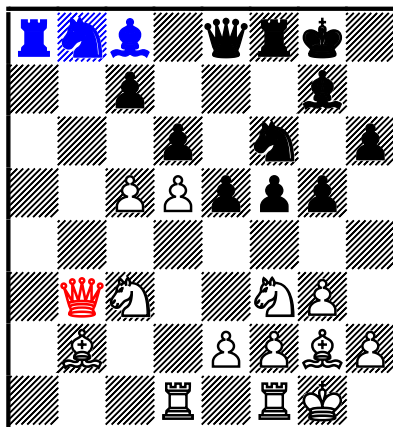

a rozhodující poziční předností. Královský jezdec totiž beztak musel opustit své křídlo kvůli permanentní možnosti g5-g4 či e5-e4; a - doslova z druhé strany - zesílení útoku na slabé body d6+b6 je nasnadě. V tomto případě se černý ocital v pozici, se kterou by šlo již jen těžko něco dělat, pokud vůbec. Bílý má dokonce tak velkou převahu v času, že často problematická přetažení ke zvětšení účinnosti akcí na křídle, ale naopak jejím zpomalením, by zde též působila velmi věrohodně: ♞17.c6.

Zde by černé figury na osmé řadě působily obzvláště odpudivě, možná až humorně (pokud bychom lidskou vlastnost škodolibost - či jen sarkasmus - vložili do úst...bílému králi).]

17...bxc5 18.bxc5

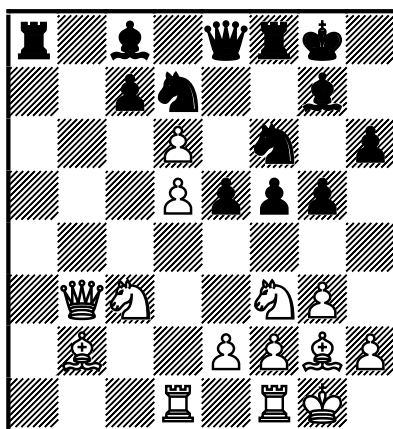
A ejhle! Těžce kritizovaný *závin* 16...Sb7-c8 se náhle docela *hodí*. Černý nemusí ztrácet čas na krytí či ústup střelce, nýbrž pokračovat...

[Pokud by bílý rozpoznal svůj závažný omyl ve volbě rozestavení figur na DK, potom by jej mohlo napadnout (i do soupeřovy časové tísně se výtečně hodící) **18.Va1**[∞]. V partii celým manévrem dosáhne jen toho, že zbaví černého části slabin prostě tím, že je...vymění!]

...**18...Jbd7!** ⇒ (xc5, xDb3, Vb8)

V časové tísně si zatím černý počíná zdatně; paradoxně jde dokonce o jeho nejlepší období v partii :-). Ukazuje se nevhodné postavení dámy. Při časovém deficitu je ovšem ztěžší možné, aby *sázka na nejlepší* vycházela černému po dobu delší než jen několika tahů. A - věřte ctěný čtenáři - nebo ne, přibližně tuhle predikci jsem si při sledování on-line vnitřně obhajoval.

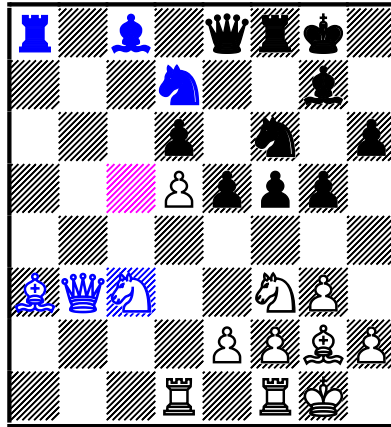
19.cxd6 [**19.Ja4** Vb8]

19...cxd6

Forpost c5, který mohl bílému (po výměně slabých černých pěšců DK) působit nepříjemnosti, nyní bez dalších - tentokrát však již materiálních ústupků – nevznikne! [Možná byla vsuvka - mezitah 19...Jc5!?∞. Bílý mohl pořadí tahů cxd6 a Jc5 potom využít pouze po 20.d7!?]

20.Sa3

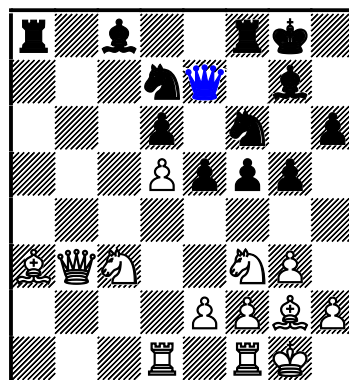

Nejen přímý útok na bod d6 jako spíše kontrola bodu c5!

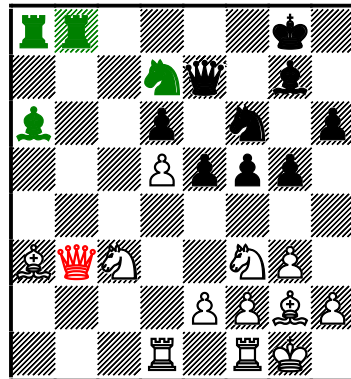
20...Vxa3??+-

Vskutku neuvěřitelná obsese!! Černý obětuje cokoli, ať už dříve čas (vývin) či nyní materiál, jen aby se prodral ke standardnímu útočnému schématu na královském křídle v čele s dámou na h5. Vzpomeňme však Steinitzovy zákony! Shrňme si tedy: díky slabým okamžikům bílého, pro změnu v předchozím průběhu, můžeme nyní být svědky vyvrácení akce černého na KK razantními údery v centru... Ten však mohl po úplně obyčejném

20...De7=

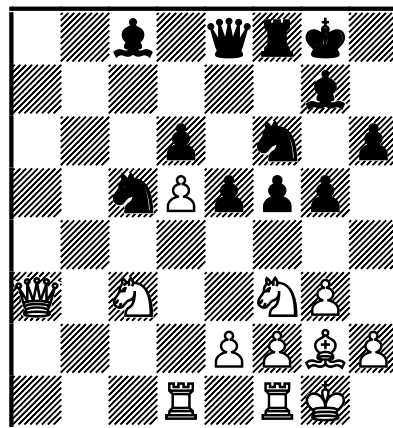

prokazovat, že mu nic (krom času na hodinách :-)) nechybí! Na DK neměl bílý *co brát, neboť to již vyměnil*, a černý by rozhodně nebyl druhý v řadě, kdo by počal využívat otevřené sloupce na DK. Černé figury v boji o posty Sc8-a6 a Vf8-b8

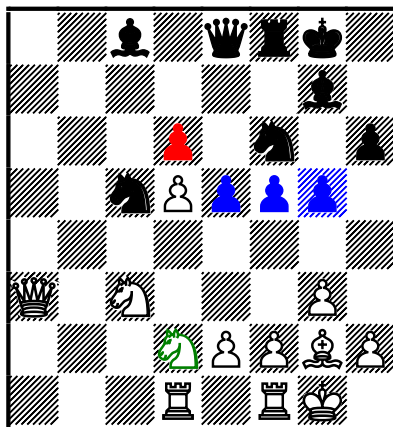
přímo nadšeně řícejí, jak názorně ukazuje pracovní diagram výše!
 [Bílý byl ovšem na druhé straně mnohem lépe vybaven k otevření centra:
20...Jc5? 21.Sxc5! dxc5 22.Jd2!± a rázem by měl nové objekty oprávněného zájmu.]

21.Dxa3 Jc5

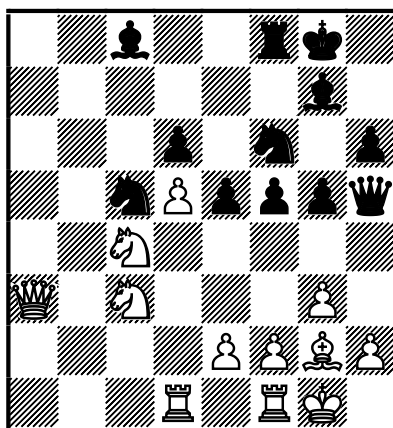
Včleňme nyní do úvah i profylaktické myšlení! Co chce černý? Konkrétně: vést útok na KK podle - jak víme - standardního holandského schématu De8-h5, Jf6-g4 doplněného i o postup e4-e5 či f5-f4. Žádoucího přečíslení svých sil v okolí nepřátelského monarchy však přesto dosáhnout nemůže. Není čas, neboť jeho centrum je vratké...

22.Jd2!

Centrum černého se rozdrolí pádem pěšce d6. Bílý navíc takto zabíjí několik much jednou ranou, protože jeho jezdec by byl tak jako tak ze svého jindy zákonného postu na f3 brzy vyhnán rozhořčenou lavinou černých pěšců. Ti v partii připomínají snad nejvíce ze všeho rozhorlené sprintery staré éry po mnohokrát odloženém ostrém startu :-)

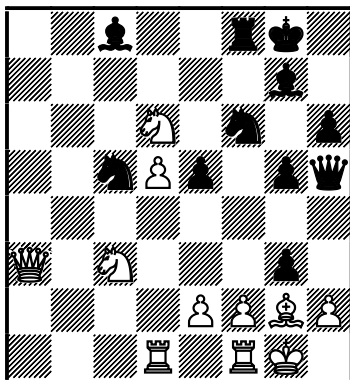
22...Dh5 [Nebo 22...e4 23.Jc4 Dd7 24.Jb6 nebo 23...De7 24.Jb5] **23.Jc4**

23...Jfe4

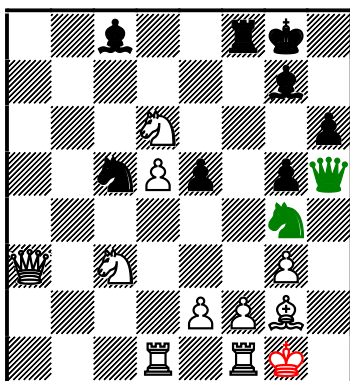
[K ničemu není samozřejmě 23...Jg4 24.h3; úhledně ilustruje selhání nepřipravené akce útočného komanda (pokolikáté už v této práci!) varianta: 23...f4 24.Jxd6 fxg3

25.fxg3

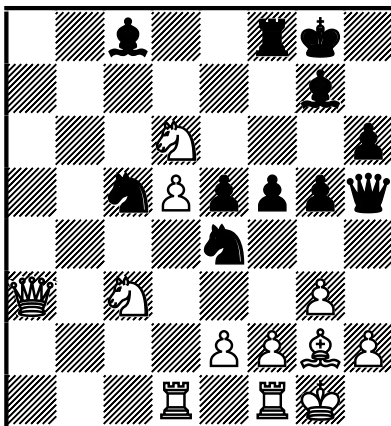
(Že bezhlavost se nevyplácí, a v jakkoli vyhrané pozici rozhoduje poslední hrubka, ukazuje 25.hxg3?? Jg4)

s matem! Tohle schéma je ze všech možných snad jediné, které bílý nesměl připustit!)

25...Jg4 26.h3 Je3 27.Vxf8+ Sxf8 28.Dxc5 Sxh3 29.Sxh3 Dxh3 30.Dxe3.]

24.Jxd6!

Figurový úder v centru definitivně ničí snahy o pokračování celou partii nepodložené akce proti bílému králi. Ještě se stalo **24...Jxd6 25.Dxc5 Dg6 26.Vb1** a černý se slušně vzdal.

Přes zaváhání bílého v 17. tahu byla partie věrnou ukázkou selhání *moderního psychologického přístupu k soupeři!*

Připusťme tedy vážený čtenáři, že úkaz **Nová vlna** skutečně existuje, „vzijme se – zatím – do hypotézy“, že mnou výše uvedené (a v partiích konkrétně demonstrované) je skutečností. *Nová* (pokusím se dokázat, že pomýlená!) *hra* má své zastánce, ti *nejsou výjimkami*, nýbrž (dle jejich přesvědčení) jakýmsi „čerstvým větrem“, možná dokonce dalším jarem po novoromantismu či třeba hypermodernismu. Tito šachisté se mohou dokonce považovat za jakýsi předvoj nového uspořádání, v němž naše staré známé zákony hry přestávají platit, nahrazeny pravidly pro tu kterou konkrétní partii.

Ale...„Proč tomu tak skutečně je? Proč se tak děje?“ Podle mého mají vliv na změnu přístupu k partiím a někdy až *ignorování základních postulátů šachu* (i v turnajích vyšší úrovně) dvě až tři „nové směrnice“.

Zatímco šachisté s klasickým vzděláním, které dosáhl nejen studiem známých děl, ale i třeba historie, či kvalitní literatury současnosti (i té je naštěstí již dostatek, i když za brakovou literaturou podle mého neustále dost silně pokulhává), koluje v krevním oběhu jakási *pralátka*, jež nutí jeho podvědomí kupříkladu během krátké chvíle v zahájení zavrhnout nevhodné tahy kandidáty, nová vlna šachistů, kteří již nevyrostli na klasických dílech a téměř všechny jejich vědomosti jsou získány z jiných zdrojů, tuto *pralátku* v krvi nemá! *Noví šachisté* nejsou tedy imunní vůči myšlenkám a postupům, které by první skupina šachistů nebrala v partii, přípravách či analýzách, nejspíše vůbec v potaz (viz kupříkladu výše uvedená partie Škut-Krejčí – 7...Db4 či právě prostudovaná partie Juřek-Voříšek – 16...Sc8)! Moje myšlenková konstrukce – domněnka, kterou jsem Vám, ctění čtenáři, *vnutil* a doporučil přijmout, se samozřejmě opírá ještě i o jiné základy, ale ty pro nás v této lekci budou již druhotné.

Situace došla, alespoň se někdy domnívám, tak daleko, že při přehrávání některých *moderních* partií mívám pocit, jako by se náš vesmír „úderem 21. století“ počal bortit a šachové zákony se začaly rozkládat, uhnívat (a stávat se tedy neplatné) stejně rychle a nezvratně jako například fyzikální zákony ve sci-fi seriálu *Fringe* (Hranice nemožného).

A co si o problému myslíte vy? Zabloubejte se prosím do partií a rozborů vybraných ukázek níže. Na konci snad budete moci prohlásit, zda se skutečně vesmír naší krásné hry bortí, rozpadá se, nebo naopak vše šlape

jak má; šach se oprávněně vyvíjí tímto směrem – směrem výjimek. Zda pralátka kolující v krvi klasicistních šachistů je stále potřebná či dokonce nutná a na svém místě, či je výhodnější se jí zbavit, podstoupit několik transfúzí či dokonce transplantací kostní dřeně; nebo (pokud zvolím jinou metaforu) si pro každou partii nechat implantovat jakési nanoroboty přizpůsobené tomu kterému soupeři :-). Zda též přistoupit na rychle se rozšiřující *moderní* způsob hry, který již není podřízen šachovým zákonům (v zahájení tedy prioritně sourozencům **vývinu a centralizace**), ale spíše výjimkám. Hraje s námi Caissa v kostky? Nebo je šachový vesmír spíše deterministický?

Centralizace naší přítelkyní i Caissinou oblíbenkyní aneb přítel našeho přítele je náš přítel :-)

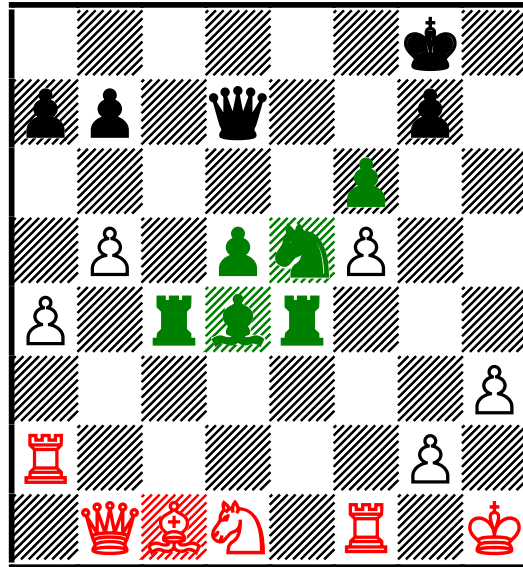
Motto: *Význam centra je obrovský ve všech stadiích partie, ale zejména v zahájení.*

I. O. Lipnickij

Nu, beztak se domnívám, že vlastním důkaz a tom, že na určité, *naší* úrovni, se nyní šach nevyvíjí správným směrem! O jaký že jde důkaz? Inu, vytvořte si doma databázi některého Vašeho oblíbeného velmi silného šachisty, třeba supervelmistra z první světové dvacítky, a přehrajte si jeho partie. Je jasné, že pokud nebudou komentovány nebo najdete glosy nekvalitní, bude pro nás problémem dekodovat složité strategicko-taktické myšlenky našeho oblíbence. Ale nám zde přece jde především o to, všimnout si vývinu figur a boje o centrum šachovnice v zahájení; vysledovat správnost *starých idejí*.

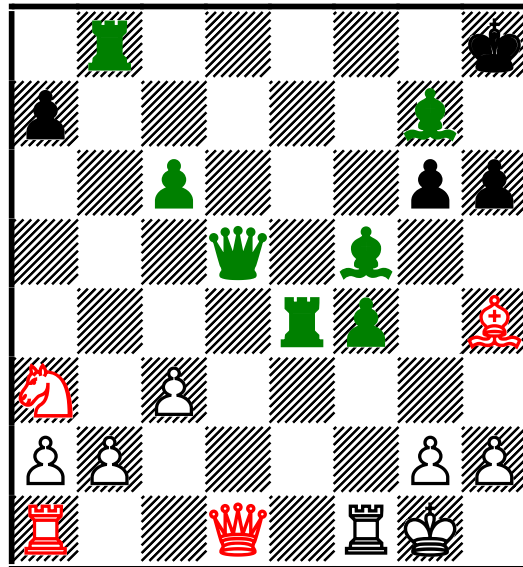
Osobně jsem si před časem dal tu práci a studoval relativně velký počet partií Magnuse Carlsena, Vasilije Ivančuka a Šachtjara Mamedjarova. A ejhle! Některé momenty partií, výsledky operací v nich, konečné pozice, ale zejména *nesmírný důraz* kladený na **centrum šachovnice** nápadně připomínají některé pozice Botvinnikovovy z jeho slavných, klasických, dnes bych neváhal říci, *kultovních* partií. Připomeňme si je, anebo...objevujme! Věřím, že Vás i pouhé diagramy a závěry partií nabijou energií, a možná i správným pocitem (už na tomto místě práce), že vše je na svých místech...

Stolberg,M – Botvinnik,M Moskva 1940

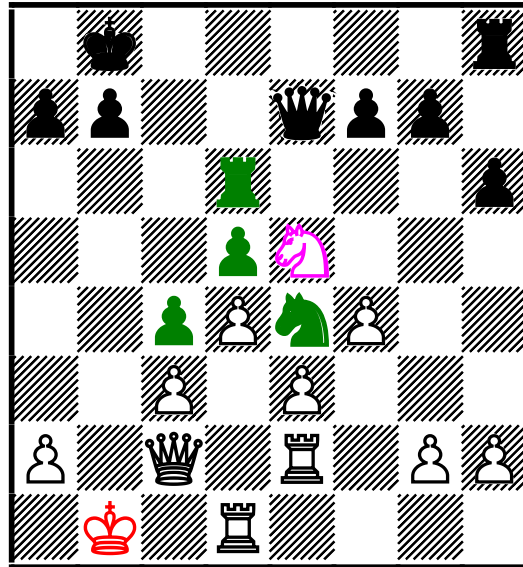
Po **32...Vc4!** (0-1, 41).

Vestol,A-Botvinnik,M Moskva 1956

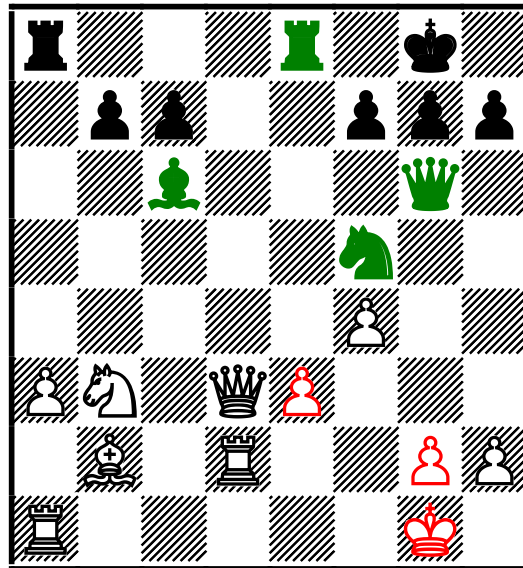
Po **27...Vb8!** (0-1, 37).

Lilienthal,A-Botvinnik,M Moskva 1945

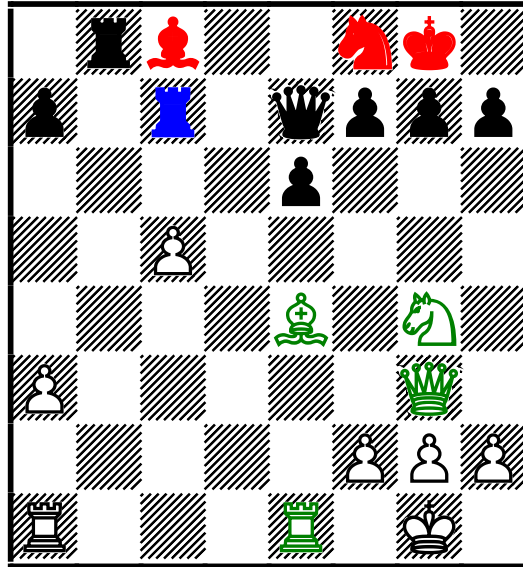
Po **21...Je4!** (0-1, 37).

Kotov,A-Botvinnik,M Leningrad 1939

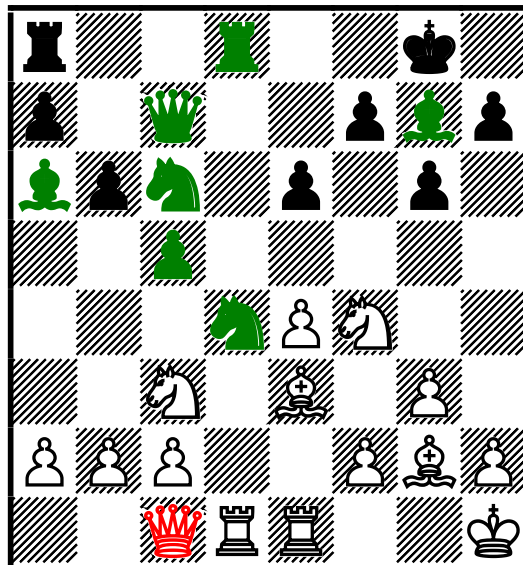
Po **24...Jf5** (0-1, 38).

Botvinnik,M-Šarov,P Leningrad 1928

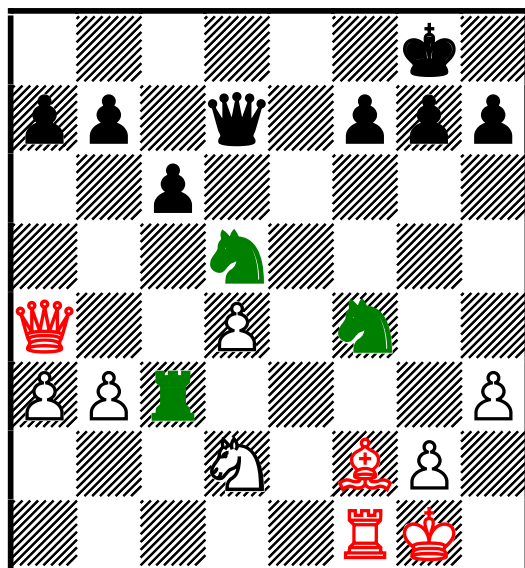
Bílý na tahu vyhrál. Jak?

Alexander,C-Botvinnik,M Nottingham 1936

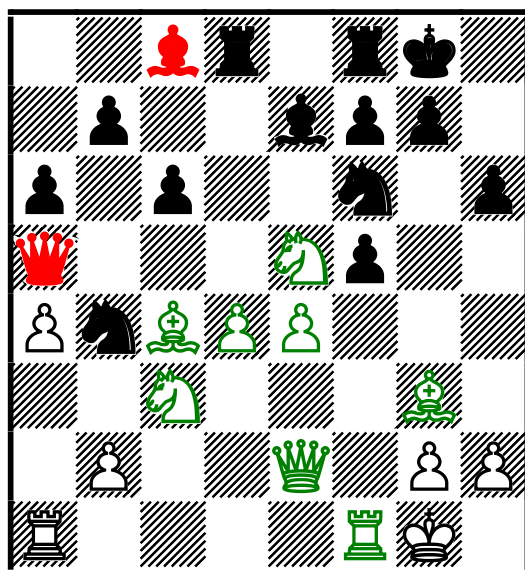
Po **15...Jec6** (0-1, 35).

Bondarevskij,I - Botvinnik,M Leningrad 1941

Černý na tahu vyhrál skvostnou kombinací – forsíroval mat 4. tahem! Realizoval výhody své drtivé převahy v centru šachovnice bleskovým převodem figur do blízkosti bílého krále: **1...Je2+ 2.Kh2** [2.Kh1 Vxh3+!] **2...Vxh3+!** [3.gxh3 Jdf4] **0-1**

Botvinnik,M – Stěpanov,G Leningrad 1931

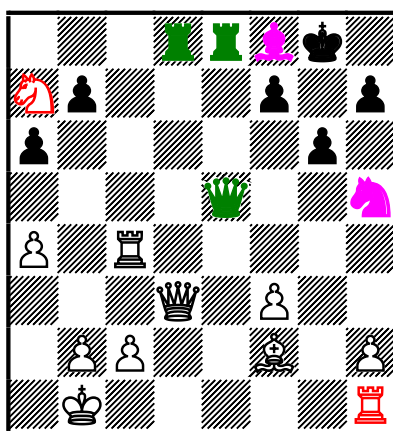

1.Sxf7+!! Dosti skrytá kombinace s ideou uvolnění pole c4! I ona však samozřejmě vychází z velké převahy v centru desky, i když motivem kombinace je přednostně tísňená černá dáma (1-0, 34).

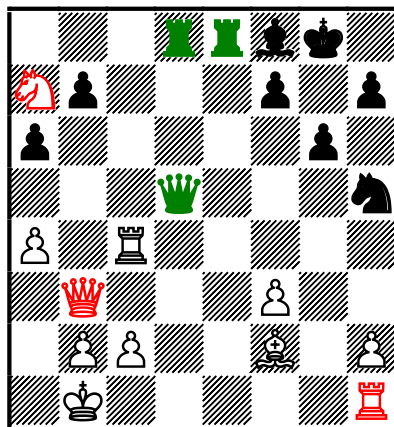
Jako představitele „klasicistní hry“, v jejichž partiích je kladen hlavní důraz na vývin figur a *zejména centralizaci*, jsem uvedl Magnuse Carlsena a Vasilije Ivančuka. Podívejme se tedy teď na jejich výkony, abychom vše mohli porovnat nejprve s ukázkami výše, později ovšem i s *moderními trendy*. Z obou sourozenců – dvojčat se v této části o *trochu více* zaměříme na **boj o centrum**, nezapomeneme ovšem v dalších ukázkách sledovat i hlubokou úctu a pokoru obou superhvězd i k rychlému **vývinu figur...**

Nisipeanu,L D (2672) - Carlsen,M (2813) Rumunsko 2010

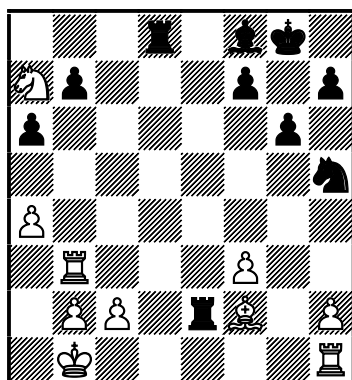
Výsledkem snah obou stran je opět - stejně jako v ukázkách z Botvinnikovy tvorby – citelná převaha černého v centru šachovnice. Méně zkušený čtenář může možná namítnout, že obě černé lehké figury též nestojí ideálně. Uvědomme si ovšem, že jak střelec tak jezdec mohou vstoupit do boje o centrum už v jednom jediném tahu! Jh5-f4 a (třeba) Sf8-g7. Příčinou rychlého závěru této ukázky je v obecnější rovině samozřejmě závažná nadvláda černého ve středu šachovnice, ale rovněž se na ní - to bychom neměli brát ze zřetele - podílí smutný hrdina partie, zbloudilý bílý jezdec! Partie skončila záhy; ještě se stalo:

28.Db3 Dd5

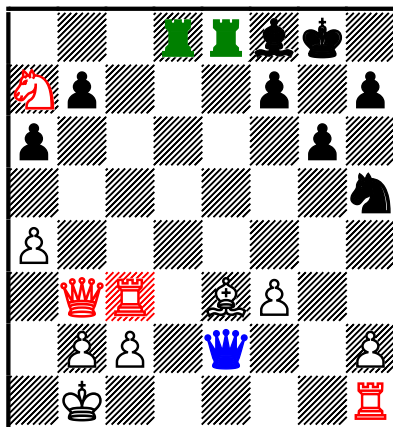
29.Vc3 Dd2! Takové momenty nastávají prakticky vždy, a můžeme je tedy vysledovat i v klasických, historických ukázkách výše! Figury mají z centra *blízko kamkoli*, kde je jich zapotřebí ve chvíli, kdy střet kulminuje.

[Je zajímavé, že ač černý v dané chvíli mohl pozici i transformovat ≤29...Dxb3 30.Vxb3 Ve2

, tedy vtrhnout věží-věžemi do nepřátelského ležení za výměnu nejsilnějších figur (což by ovšem obecně mělo prospět bráncí se straně), volí komplikovanější cestu. A zřejmě jde - nejen v praktické rovině – o moudřejší rozhodnutí.]

30.Se3 De2 s intencí 31...Sg7 a rozhodujícím ziskem materiálu, i když černý má samozřejmě k dispozici i jiná vhodná zesílení (hrozby, pokračování centralizace).

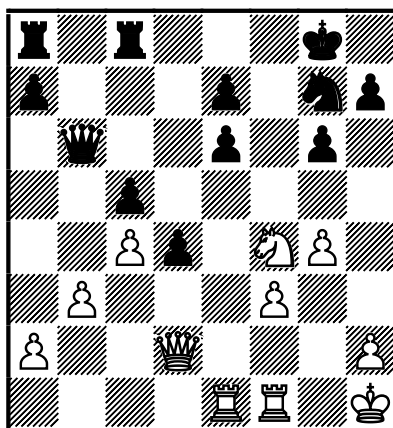

Bílý teď - zřejmě již při deficitu času na hodinách - hrubě chyboval. Nestalo se však nic jiného, že tečku na „i“ učinil Carlsen rychleji, než se asi v sále očekávalo. **31.Sb6??** [31.Sc1□] a bílý se současně vzdal, nečekaje na odpověď. Jak řekl údajně po partii vítěz: „...dovolil tím mým figurám proniknout na první řadu a vzdal se ještě předtím, než jsem mohl zahrát svůj další tah. Bílého čeká buď rychlý mat nebo velké materiální ztráty...“

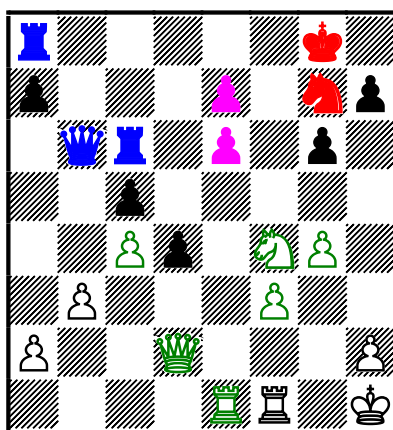
[**31.Sb6** Vd1+ cíl všech operací na OL spočívá ve vtržení těžkých figur do soupeřova tábora (A. Nimcovič)! **32.Vxd1 Dxd1+** **33.Ka2 Ve1**.

Přímo klasická ukázka realizace velké nadvlády černých sil v centru. Podle mého je analogie s Botvinnikovými výkony zcela zřejmá.

Následující partie jsou pikantní už tím, že proti Carlsenovi se posadil tehdejší mistr světa, jenž byl později pokořen v samotném zápase. I on byl v obou případech níže udolán, alespoň podle mého, *hlubším chápáním významu centra* bílým. Zejména chci opět předem upozornit na *momenty*, v nichž jsou *centralizované síly pověřovány* konkrétními *úkoly* (většinou na křídle) tam, kde je jich zapotřebí pro blaho všeho vojska!

24...Vc6?

Reálná blokádní oběť pěšce (e5–e6), již bílý použil v předchozím průběhu, mimo jiné též svědčí o Carlsenově náklonnosti (a znalostí) ke klasickým partiím. Všimněme si, že černá pozice jako by byla v dané chvíli rozdělena na dva těžce znesvářené tábory. (Na diagramu jsou nejdůležitější sympatizanti, zastánci, a na druhé straně vzbouřenci vyznačeni výjimečně jako červení a modří)! Tyto, snad na znamení neochoty komunikovat, jakoby mezi sebou postavily zeď - blokádu - pěšce e7 a e6. Královská strana, červená, zůstala věrná svému veliteli, ale zároveň jasně vidíme, že je nepoměrně méně početná nežli uskupení pučistů! :-)

Nu, a co se týče *vlivu na centrum šachovnice* a připravenosti figur plnit konkrétní pověření? Bílý se úkolu zhostil příkladně! (Mimoходом, všimněme si, že třeba i pěšce g4 je třeba označit za bojovníka o centrum, byť jsou jeho úkoly profylaktické – brání centralizaci černého jezdce!) Dále

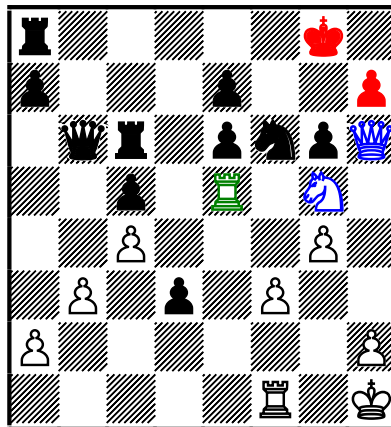

Černý, přestože stihl pokrýt bod h7, nemůže přesto příští nápor přežít. Bílý prostě zdvojí těžké figury po OL „e“, načež nechráněnou překážku e6 nelze krýt. Tím přečíslení bílých sil zesílí k poměru 3-1 nebo 4-2. Přesto černý mohl klást odpor, pokud by - v souladu s jiným velmi známým pravidlem - zapojil do obrany ohroženého krále svoji nejsilnější figuru: **27...Da6**...

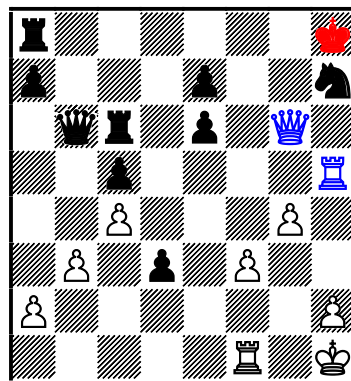
27...d3

[...**27...Da6** □ **28.Ve5 Dc8 29.Vfe1** (Dáma by se již dokonce i z pole c8 zapojovala do obrany! Kombinační úder /viz poznámka k dalšímu tahu bílého/ by byl takto eliminován: 29.Jxh7?? Jxh7 30.Dxg6+ Kh8 31.Vh5 Dg8.) **29...Df8**; bílý by zde ovšem beztak rozhodl končící hru pro sebe. Transformace **30.Dxf8+** (možné je i 30.Dh3→) **30...Vxf8 31.Jxe6 Vfc8 32.Jf4** nedávala černému mnoho šancí.]

28.Ve5

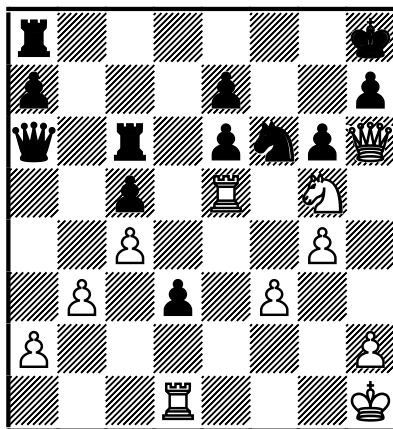

Nové posílení útočných sil - jak jinak, z centra - vytváří hrozbu kombinace s ideou přímého zničení pěšcového krytu: **29.Jxh7!** **Jxh7 30.Dxg6+ Kh8** **31.Vh5.**

28...Kh8 29.Vd1 [Teď ovšem ne 29.Jxh7?? Jxh7 30.Dxg6 Vg8[∞].]

29...Da6

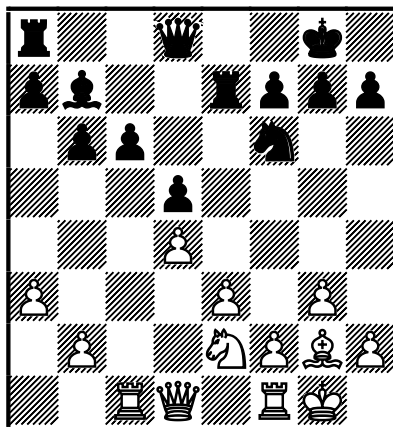

30.a4! Žádná, byť sebemenší protihra se nekoná! Bílý teď v klidu dobře pěšce d3, zdvojí věže na OL „e“ (jak jinak, v centru!), načež padá jak hradba na OL e6, tak případně i e7, bude-li toho ještě vůbec zapotřebí. **1-0**

Budujme Centrum, klaňme se Centralizaci!

Jestliže jsme se v předchozích ukázkách ze všeho nejvíce soustředovali na situace, v nichž silnější strana *již převahy* v centru a centralizaci *dosáhla* a *sledovali* jsme tedy **realizaci** nabyté *výhody*, následující fragmenty či partie nás poučí **jak** takové **převahy dobýt**. A zde se již opět dotýkáme onoho námi kritizovaného *moderního přístupu* k problémům pozice. Vývin figur i boj o centrum patří mezi základní zákony šachu. Nelze je jednoduše vsadit do šatlavy a obvinit: „Jste Dogmata!“ Podívejme se teď na jinou partii obou velmistrů!

Magnus Carlsen má ve svých rukou výhodu spočívající v lépe rozestavěných figurách. Černý střelec je uzavřen za svými pěšci a bílý má nenápadnou, ale důležitou výhodu ve své převaze pěšců v centru. Černý nemá proti této statické výhodě zřejmě žádný dynamický argument, a tak je odsouzen k pasivní obraně.

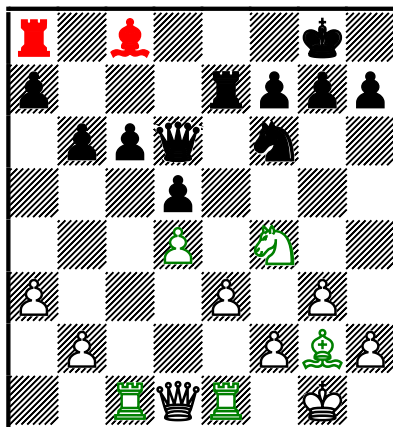
16.Ve1! Vyzývatel ukazuje své úmysly a chce v budoucnu postoupit svými centrálními pěšci vpřed. Následující tah černého je zřejmě počátkem špatného plánu.

Vzorně a v souladu se všemi zásadami (i naší pralátkou v krvi:-)) uvádí do hry poslední figuru a centralizuje ji!

16...Dd6?

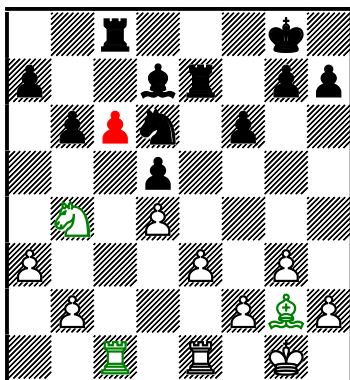
[Velmistr Carlsen po partii navrhl jako lepší pokračování převod černého jezdce na výhodnější pozici prostřednictvím 16...Je8 17.Jf4 Jd6, na což se bílý chystal pokračovat 18.Jd3 s myšlenkou tlaku na oslabeného pěšce c6 (naše nechráněná hradba na OL „c“ – poznámka J.B.) s pomocí přesunů Jd3-e5 a zdvojení věží na sloupci „c“. To bude bílému stačit k pohodlné výhodě. Zda také k zisku celého bodu, to pochopitelně nelze jednoznačně říci.]

17.Jf4 Sc8?

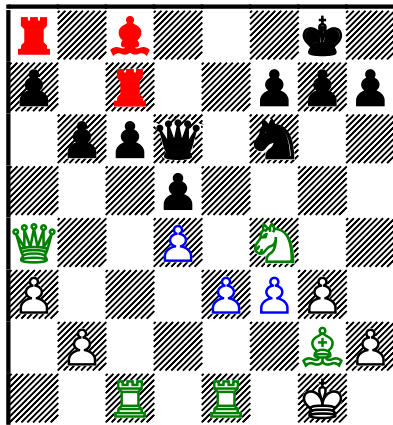
Snaha přivést střelce zpět do hry je z vyššího principu šachovního jistě chvályhodná, nicméně zde naráží na konkrétní vyvrácení. Zřejmě podcenění významu času a boje o centrum šachovnice! Je totiž dobré si uvědomit, že zatímco bílý již překročil práh střední hry, u černého tomu tak není. Seriózní ztráta času (i když činěna s dobrým *konkrétním* úmyslem centralizovat a aktivizovat střelce) povede koneckonců k vybudování mocného centra...bílého. [Správné bylo 17...Vc7 18.Vc3 Ve8 s tuhou obranou směřovanou jak proti tlaku na pěšce c6, tak proti postupu bílého v centru. Po tahu střelcem se už černé věže na správná obranná pole nedostanou.]

18.Da4! Nejen vývinové tempo! **18...Vc7** [Logičtěji vypadá 18...Sd7, ale... Magnus Carlsen sype z rukávu následující variantu: 19.Db4! Je8 (výměna dam 19...Dxb4 20.axb4 by situaci černého na dámském křídle a v centru /pěšec d5/ rozhodně nevyřešila. Spíše naopak.) 20.Jd3 f6 21.Dxd6 Jxd6 22.Jb4 Vc8

23.Jxc6!! *Překrásné dopočítávání a - samozřejmě - technika propočtu variant!* 23...Sxc6 24.Vxc6! Vxc6 25.Sxd5+ s výhrou.]

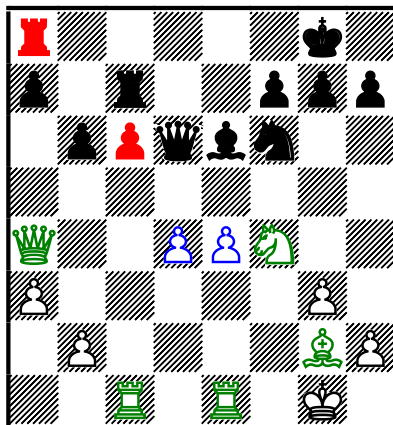
19.f3!

A je to zde! Logický plán započatý již výměnami v pasáži těsně po zahájení, pokročil do fáze realizace. Bílí pěšci nyní smetou soupeřovy centrální figury.

19...Se6 20.e4 dxe4 Pokud by černý dopustil postup e4-e5, neměl by partii opravdu „kudy“ hrát a zbylé tahy by se asi změnily v čekání na pomalou, ale jistou smrt. [**20...c5 21.dxc5 Vxc5** (21...bxc5 22.e5 Dd7 23.Da5 Je8 24.Vxc5+-) **22.Vcd1±.**]

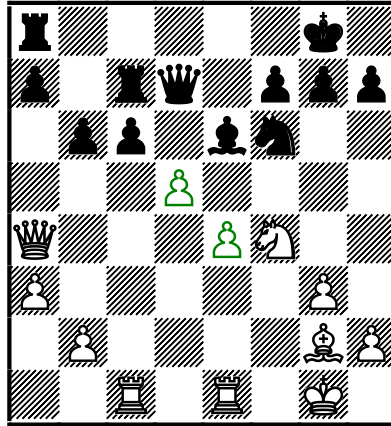
21.fxe4

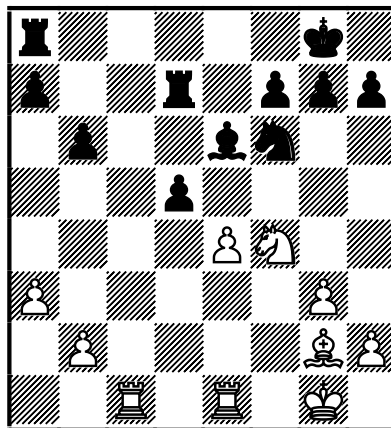
Jak se během několika mála posledních tahů situace změnila! Bílý vybudoval tzv. absolutní pěšcové centrum, a co víc, je schopen jej svými vzorně centralizovanými silami nejen krýt, ale i podporovat jejich pohyb vpřed (energie absolutního pěšcového centra). Černý, který dosud (v minulých 20 !! tazích) neměl čas dokončit vývin figur, se samozřejmě nemůže ani v centru s bílými silami měřit. A přitom bílý vpravdě nečinil na desce žádná kouzla! Kupříkladu plán s f2-f3 a e3-e4 je v nejrůznějších

variantách dámského gambitu či třeba Nimcovičovy indické obrany dobře znám, a - aniž bych nyní vyhledával zdroje - jsem si téměř jist, že jej uvedl v život právě Michail Mojsejevič (a Alexander Kotov) někdy v padesátých letech minulého století.

21...Dd7 22.d5!

Rozhodující průlom vedoucí do pro černého beznadějně koncovky. Bílý ovšem nečiní nic jiného než realizuje svoji kolosální převahu v centru šachovnice. **22...cxd5 23.Dxd7 Vxd7**

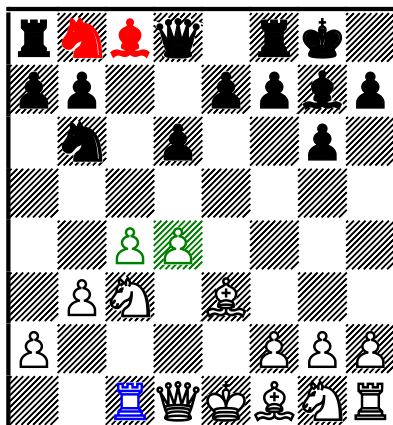
24.Jxe6! Pokračování, které mistr světa přehlédl. Po **24...fxe6 25.Sh3!** je černá pozice zcela beznadějná. **25...Kh8 26.e5 Jg8 27.Sxe6 Vdd8 28.Vc7 d4 29.Sd7 1-0** A potom kdo zde studuje a využívá klasiku :-)

Na klasické literatuře zcela jistě vyrostl i jiný génius naší krásné hry - Vasilij Ivančuk. Ctěnému čtenáři nedá téměř žádnou námahu najít v jeho tvorbě partie, v nichž - zvykněme si snad říkat - zůstává vesmír vesmírem :-)

Nu, a než si přehrajeme některé partie z jeho přepestré oslnivé tvorby, nemohu si neodpustit jednu poznámku: Jsem hluboce přesvědčen, že zatímco celou řadu dnešních supervelmistrů či tzv. mistrů světa FIDE (toto období je snad již opravdu díky bohu za námi) historie během maximálně několika desítek let zapomene, Ivančukova tvorba bude těšit milovníky šachu ještě velmi, velmi dlouho po nás!

Ivančuk,V (2734) - Palatnik,S (2478) [B03] rapid, Oděsa 2006

**1.e4 Jf6 2.e5 Jd5 3.d4 d6 4.c4 Jb6 5.exd6 cxd6 6.Jc3 g6
7.Se3 Sg7 8.Vc1! 0-0 9.b3!**

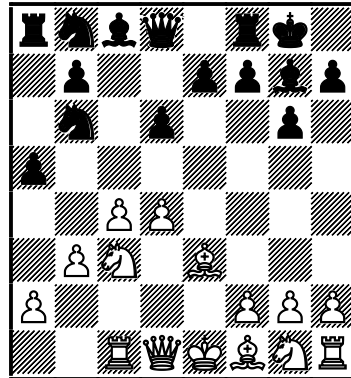
Do praxe relativně nově zavedený profylaktický systém, jehož smyslem je již v raném stádiu partie omezit typické projevy protihry v Alechinově obraně. Mám dokonce zato, že vynálezem tohoto mimořádně sofistikovaného postupu byl zasazen Alechinově obraně další strašlivý knockout, který způsobil, že její beztak rapidně se zužující počet přívrženců ještě více upadl. Bílý vyvinul své síly dámského křídla, královské ještě čeká na svoji „příležitost“. Nyní si však pozici opravdu jaksepatří prohlédněme. Jak má černý „po alechinsku“ reagovat? Typická aktivní pole pro černé síly, odkud mohou projevovat svoji vůli a zúčastnit se boje o centrum - útoku na centrální pěšce c4+d4, tedy políčka g4 pro střelce a c6 pro jezdce, jsou buď nepřístupná nebo je na toto bílý připraven svojí předchozí profylaktickou hrou. (Kupříkladu vývin Jb8-c6 pozičně vázne – díky Vc1- na d5! s převahou v centru.)

9...e5 Aniž by zde chtěl (a mohl) variantu zevrubně analyzovat, je důležité si uvědomit ohromný význam této partie! Černými hraje jeden z největších znalců Alechinovy obrany současnosti Semjon Alexandrovič Palatnik! Reakce černého se zdá být též logická, přitom zde i přirozená a jistě nikoli

tak násilná jako třeba 9...f5 (viz níže). Sledujme však pozorně (ač jde pouze o rapid partii) to hlavní: hru *na centrum* geniálního Vasilije Ivančuka.

[Bojovat o centrum jindy standardním 9...d5?! zde není možné. Bílý centrální postup znemožnil ranou profylaxí, zde zvýšenou kontrolou pěšce (bodu) c4. Následovalo by samozřejmě 10.c5!

Jak jsem již uvedl, řídnoucí řady zastánců obrany se pochopitelně nechtěly s novým druhem nukleární zbraně v boji proti jejich miláčkoví smířit. A cítíce tedy, že snad jedinou (pokud vůbec existuje) malou nevýhodou rozestavení bílého je zaostání ve vývinu královského křídla na úkor boje o centrum (profylaxe), přišli s nápadem 9...a5.

Poprvé použil jiný dlouholetý zastávce Alechinovy obrany – mimořádně nadaný velmistr Rafael Vaganjan. Jistou vnitřní logiku postup krajního pěšce přece jen mít musí!

1/ Bílý zaostal s vývinem KK, černý proto může „lažirovat“ podobně s figurami DK.

2/ Terč b3 umožňuje otevřít bez extrémně velké ztráty času linii „a“.

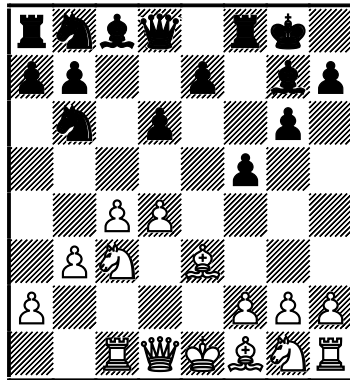
3/ Bílá dámská věž opustila sloupec „a“.

4/ Po případném profylaktickém 10.a4 má černý zřejmou protihru v souvislosti se slabým bodem b4 (Jb8-c6-b4).

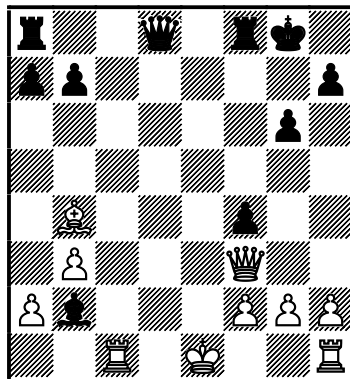
Přesto se zdá, že pokud nyní bílý dokončí vývin figur nejrychlejším možným způsobem a odrochuje, černý ztrácí nějaký ten čas; OL „a“, kterou ovládá, může být podle mého jen ztěží dostatečně hojivou náplastí za strategické neduhy pozice: 10.Se2! a4 11.Jf3 axb3 12.axb3 Sg4; Naumann,A (2518) vs Vaganjan,R (2623), Německo, 2003 (1/2–1/2, 20). 13.0–0 Jc6 14.h3 Sf5?! 15.d5! Jb4 16.Jd4± se zřejmou převahou v centru.

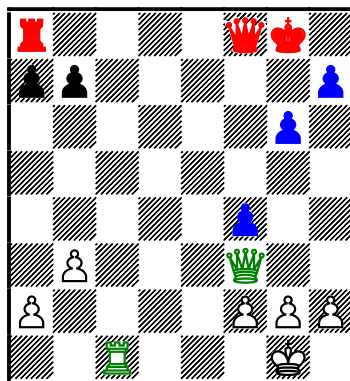
9...f5!?

Profylaxí proti profylaxi! Černý by rád prostoupil pěšcem „f“ demarkační linii a narušil tak pořádek v řadách bílé armády. Kromě opatření proti tomuto může bílý ovšem hrát i na první pohled inertní 10.Jf3, protože ve skutečnosti nepředstavuje bez vyvinutých sil postup pěšce vpřed žádnou vážnou strategickou hrozbu: 10...f4 11.Sd2 Jc6 12.d5 Je5 13.Jxe5 Sxe5 14.Se2 e6 15.dxe6 Sxe6 16.Sf3 Boj o centrum! 16...d5 17.cxd5 Jxd5 18.Jxd5 Sxd5 19.Sb4! Sxf3 Vynucená ztráta času. 20.Dxf3 Sb2

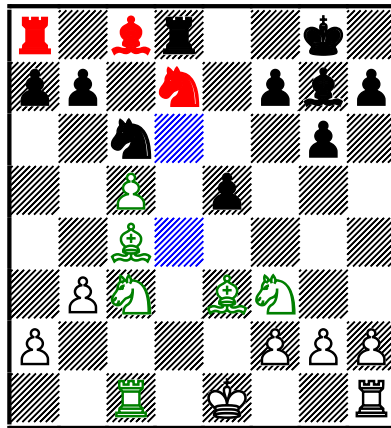
21.0–0!! *Bratříček Vývin* září radostí, ale rozhodně nechce všechnu slávu jen pro sebe!...21...Sxc1 22.Sxf8 Dxf8 23.Vxc1

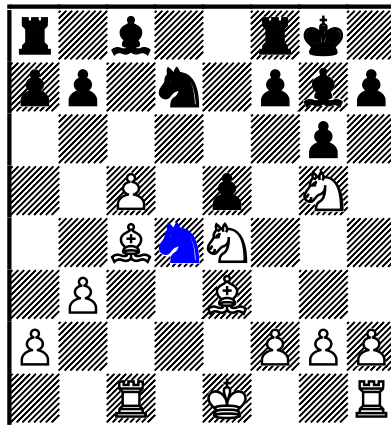

1–0 Ivanov,V L (2460) vs Čechov,V (2500), Moskva, 1995 (39). Výsledek poměrně dlouhého úseku partie máme nyní před sebou na diagramu, abychom jej mohli zhodnotit naším aktuálním pohledem, prizmatem vztahu sourozenců vývinu a centra k pozici! Oba sourozenci jsou bez diskuzí nakloněni bílému, ovšem jako další velmi významný hodnotící poziční faktor zde musíme brát v úvahu i dynamické přednosti bílého! Černý král je velmi citlivý a v pozici černého je i mnoho slabých bodů.]

10.dxe5 dxe5 [xd5, xc5 - xd4] **11.Dxd8 Vxd8** **12.c5! J6d7** **13.Jf3 Jc6** **14.Sc4**

14...Jd4 **15.Jg5 Vf8** **16.Jce4**

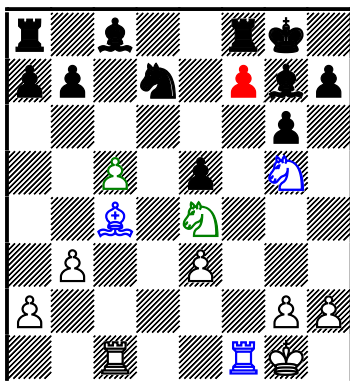

Výsledek zahájení nenechává nikoho na pochybách kdo je na desce pánem! Černý forpost Jd4 není všemocný; sám všechny jiné vady černé pozice rozhodne nepřikryje!

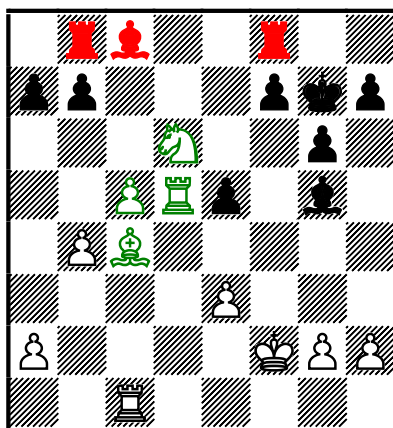
16...Jf5 **17.0–0! Jf6**

[Za jiných okolností by jistě černí radostně „hráblí“ pro důležitého černopolného střelce. Ne však zde, kde by výměna naopak znamenala již rozhodující ztrátu času! Bílý by po otevření sloupce „f“ uváděl do hry

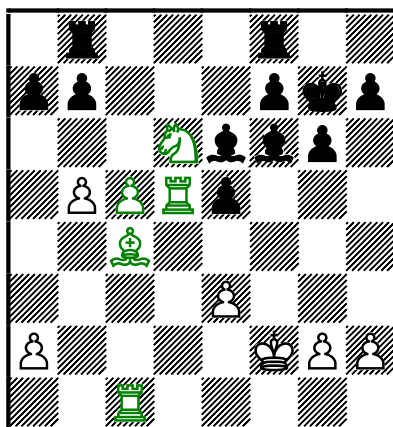
poslední rezervu, nemluvě o tom, že nechráněná hradba (pěšec f7) by vynuceně padla. 17...Jxe3? 18.fxe3+-]

18.Vfd1 Jxe4 19.Jxe4 Jxe3 20.fxe3 Sh6 21.Kf2 Vb8 22.b4 Kg7 23.Jd6 Sg5 24.Vd5

Nu, zde - jistě uznáte - nelze nezpomenout Botvinnikovy ukázky výše! Newtonovské šachové veškerenstvo funguje! **24...Sf6 25.b5 Se6**

Zkušený či silný šachista, který se zabývá Ivančukovou tvorbou intenzivněji, by zde možná dokonce očekával poziční oběť kvality na d5 :-) **26.e4?! Sxd5 27.Sxd5 b6 28.c6** jistě k plnou kompenzací, ale...asi nikoli více. Objektivně je tedy poziční oběť kvality slabší než pokračování v partii, kde stojí bílý vlastně již na výhru.

26.Vd3+- Se7 27.Sxe6 fxe6+ 28.Ke2 Sxd6 29.cxd6 Vf7 30.Vc7 e4 31.Vd1 Vd8 32.d7 b6 33.Vxa7 Kf6 34.a4 Ke7 35.Vb7 1-0

Otestujme své schopnosti

Motto: *Bůh myslí v géniích, sní v básnících a spí v ostatních lidech.*

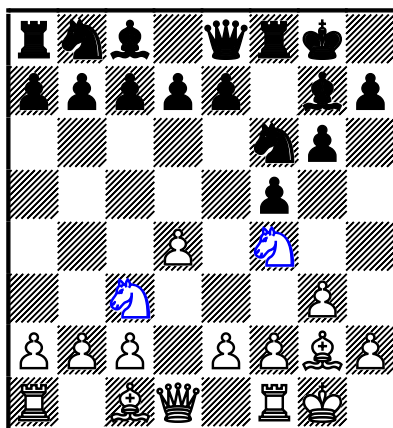
Peter Altenberg

Problém v následující znamenité partii vidím – alespoň tedy z hlediska logiky - jen jeden jediný: „Proboha, kde černý učinil v zahájení chybu?“ :-))

Ivančuk,V (2695) – Pomes,M (2400) Španělsko 1991 [A81]

(Schüssler,H; Bílek,J)

1.d4 f5 2.g3 Jf6 3.Sg2 g6 4.Jh3 Sg7 5.Jf4 0-0 6.0-0 De8 7.Jc3!

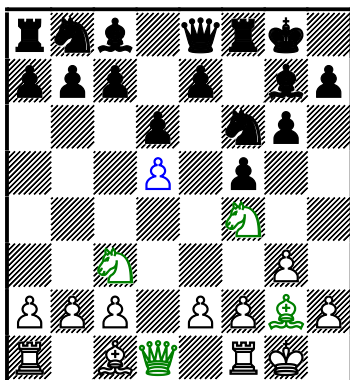
Základní rozestavění leningradského systému s vývinem Jg1–h3 (bez c2-c4). Všimněme si již teď, kterak jsou jezdcí bílého sesouhlaseni a ovládají v této obraně klíčová centrální pole e4 a d5. „Vše se pomalu chystá k vraždě Holandska!“ Bílý prosadí centrální průlom e2-e4, otevře sloupec „e“, a díky drtivé převaze v centru i náskoku ve vývinu získá ohromnou poziční výhodu.

Poznámka: Domnívám se, že čtenář, který si pozorně přehraje tuto Ivančukovu znamenitou partii, jen těžko odolá nepoužít takový systém vývinu ve své vlastní partii; jestliže tedy zapadne do jeho základní repertoárové výbavy.

7...c6

[Předchozí sofistikovaný způsob vývinu bílých sil významně ochrnil možnosti protivníkovu vývinu. Jak byste vážení čtenáři pokračovali po nabízejícím se vývinu a boji o centrum **7...d6**?

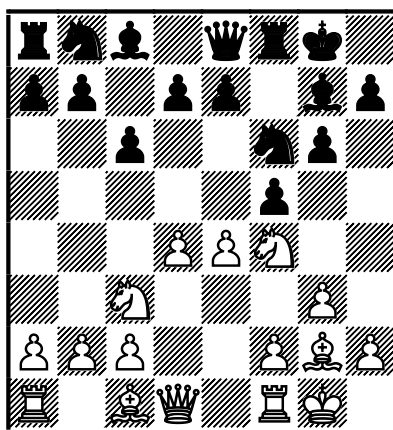
Následovalo by **8.d5**!!

Boj o centrum par excellence a čtyrnásobné (!) překrytí pěšce d5; vnitřní i vnější profylaxe! Samozřejmě, že v šachovém zahájení nastává ideální situace v takovém případě, kdy náš postup splňuje naprosto všechny požadavky základních postulátů - zákonů šachu. Zde sic „chybí“ příchod nové síly do hry, ale - na druhé straně - o to složitější je (minimálně pro méně zkušeného šachistu) takový tah objevit!

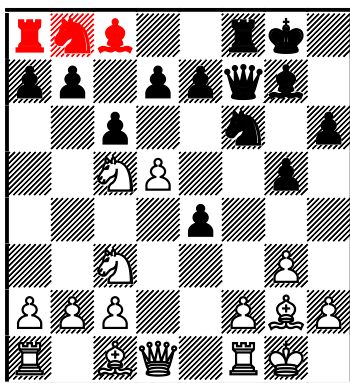
Poznámka: Úvaha výše je samozřejmě z hlediska obsahu tohoto článku „klasicistní“ :-)
Více o profylaxi jako úhelném kameni pozicní hry nalezne ctěný čtenář ve výukových materiálech na našich stránkách.

8.e4!±

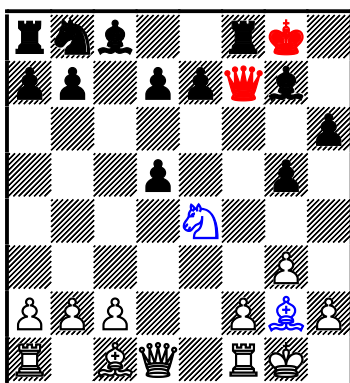

Zde nemůžeme znovu nezapomenout výše uvedené základní pravidlo holandské obrany: „Provede-li bílý e4, stojí na výhru“! :-)

[Svým způsobem roztomile, a dokonce jako vlastní naší pralátce v krvi, se vyvíjela partie Martinez Rodriguez,R (2265) versus Guillen Lorenzana,X, (2098), Španělsko, 2000. 8.d5!? h6? A opět jsme doma! Vzpomínáte na partie Schatz-Eretová a Juřek-Voříšek? 9.e4! g5. Černý předvádí *moderní šach*...rád by si možná zaútočil, a pramálo jej zajímá, že jeho dámské křídlo je dosud uspano nebo zda soupeř dominuje v centru šachovnice. 10.Jd3 fxe4 11.Jc5!? Df7

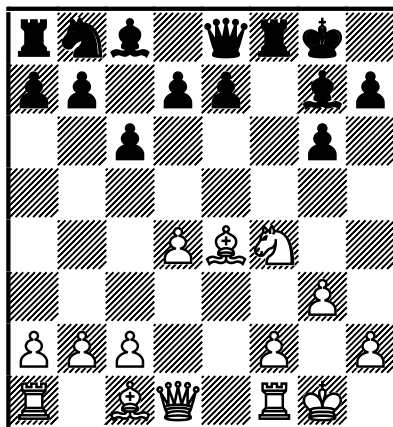

12.J5xe4! Jxd5? 13.Jxd5 cxd5

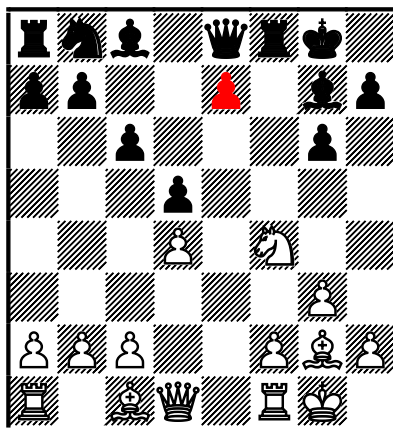

14.Jd6!!+- (1–0, 27).]

8...fxe4 9.Jxe4 Jxe4 10.Sxe4

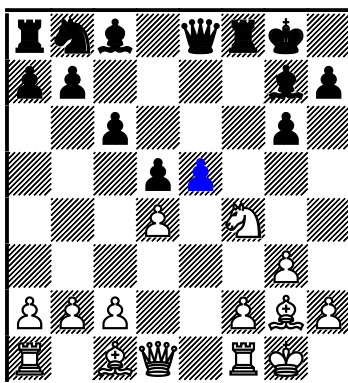

10...d5 Vývinové tempo bude draze vykoupeno! Černý oslabuje body e5 i e6, a jako nevzhledný komplement si vytváří i nechráněnou hradbu na OL „e“ - pěšce e7. **11.Sg2**

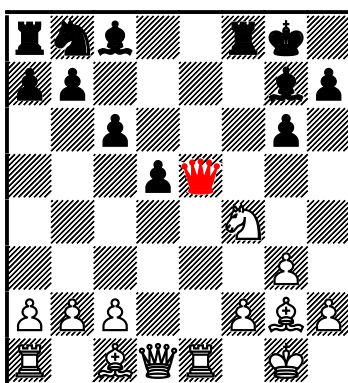

11...Ja6 Kvůli tomuto nešťastníkovi, jemuž nebude dáno se do konce bitvy pohnout, prohraje černý partii!

[I když vospělý šachista či - pevně věřím - čtenář mých prací musí mít celkem jasno, nemůžeme se nezeptat: „Proč černý v této chvíli neprojevil aktivitu v centru a nesnažil se výhodu bílého zmenšit či dokonce svést k nule? Vždyť mohl přece pokračovat 11...e5...?“

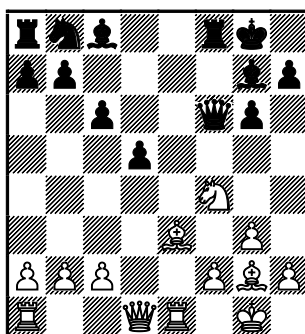

12.dxe5 Dxe5 13.Ve1 Ⓞ

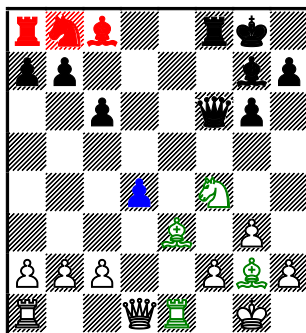
Brzké objasnění otázek již signalizuje tento tah. Nezapomínejme na naše sourozence! Nejen sestřička Centralizace je Caissinou oblíbenkyní. Před sebou máme typickou ukázkou *zisku vývinového tempa*. V součtu má teď bílý vskutku citelný náskok ve vývinu.

1/ 13...Df6 14.Se3!?

Na první dojem to vypadá, jakoby bílého postihl zkrat, bílá skvrna! Vždyť černý teď přece může ovládnout střed šachovnice hraje 14...d4 ...?

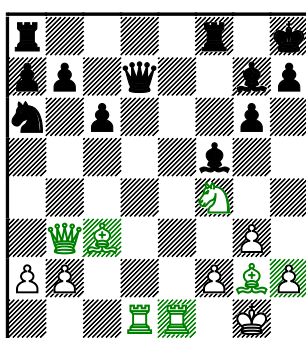

I zde ovšem existuje „ale“! Pokud do pozice pronikneme hlouběji, zjistíme, že nikoli černý, nýbrž bílý (!) získal větší nadvládu v centru šachovnice! Černý se totiž zároveň vzdal jediné opory ve středu - chráněné hradby na OL „d“ - pěšce d5, a jako třešničku na otráveném dortu oslabil úhlopříčky h1–a8 i a2-g8. Po...

(Snad ani komerční motory první generace by „nehrábly“ po pěšci: 14...Dxb2 15.Vb1 /15.c3!?; 15.Sc5 ...Dxa1 16.Sxd5+! /15...Df6 /15...Dxa2? 16.Jxd5!; 15...Da3? 16.Sxd5+! / 16.Sc5, protože by po krátkém průzkumu zjistily, že dobrodružství stojí materiál: 16...Ja6 17.Sxf8 Dxf8 18.Jxd5!)

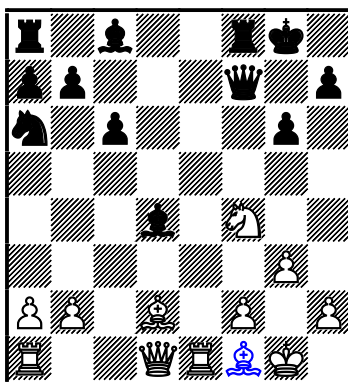
...15.Sd2 (s hrozbou 16.Sb4+-) Ja6 16.c3! se pozice černého v centru v podstatě hroutí: 16...Df7

(Po ≤16...Jc5 samozřejmě bílý zakončí vývin po 17.Vc1, a na první pohled snad relativně nejnadějnější ≤16...Sf5 problémy též neřeší po 17.cxd4 Dxd4 18.Db3+ Kh8 19.Sc3 Dd7 20.Vad1

, uznejte, s úctyhodným figurovým centrem!)

17.cxd4 Sxd4 a nyní skvostné 18.Sf1!!±

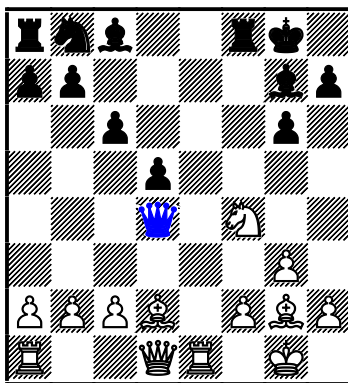

se třemi (sic) idejemi k ovládnutí centrálního bodu c4 a tedy úhlopříčky a2-g8 = manévr Sg2-f1-c4: vývin + centralizace 19.Vc1, vývin 19.Da4 a konečně (pokračování) centralizace 19.Ve4.

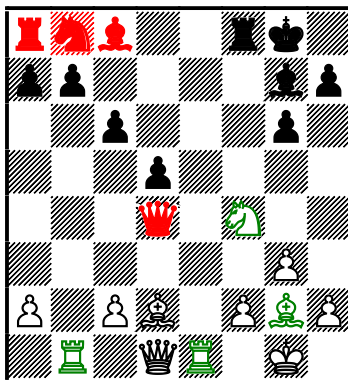
2/ Logičtější obranu - eufemisticky řečeno - nevzhledné pozice představuje $\triangleleft$ 13...Dd4, ačkoli kupříkladu po přímočarém 14.Se3!?...

a) Zle nevypadá ani hra za *rovných podmínek* (máme samozřejmě na mysli jen a jen materiál :-)) 14.Dxd4!? Sxd4 15.Jd3 $\odot$ nebo 15.c3 $\odot$.

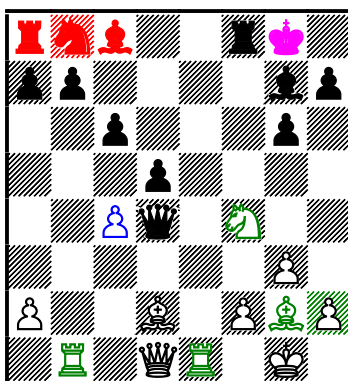
b) Někteří silní šachisté by pravděpodobně považovali za nejsprávnější či nejprinciálněji 14.Sd2

, ponechávající na desce nejsilnější figury. Černí by nyní již nemohli pomýšlet na pikožroutství 14...Dxb2, což by je stálo nejdříve další tempo 15.Vb1 a po 15...Dd4 (15...Df6 16.Sb4 $\pm$; 15...Dxa2? 16.Sb4 Vd8 17.Se7 Ve8 /17...Vd7 18.Sh3/ 18.Jxd5!+-)

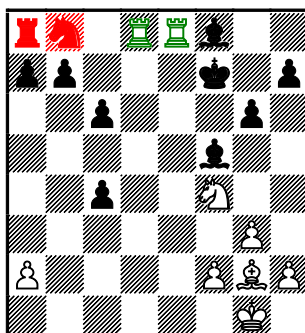
16.c4!!

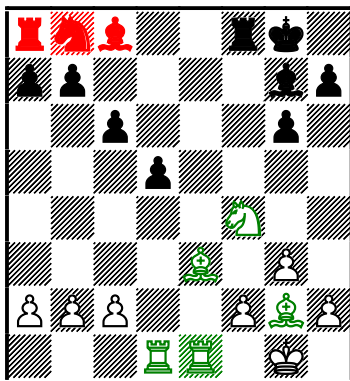
i řádné provětrání centra! Uvedme nyní například 16...dxc4 17.Ve4 Dd8 18.Sb4 Dxd1+
19.Vxd1± Sf5 (♞19...c3) 20.Sxf8 Sxf8

(20...Sxe4? 21.Sxg7 Sxg2 22.Kxg2 Kxg7 23.Je6+ Kf6 24.Jc7; 20...Kxf8 21.Vd8+ Kf7
 22.Vee8.)

21.Ve8 Kf7 22.Vdd8.

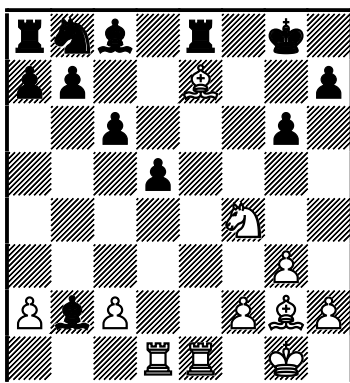
...14...Dxd1 15.Vaxd1±

...by černému zbyla jen jedna jistota: protože z desky zmizely nejmocnější figury, neprohraje ani matovým útokem a...možná ani rychle. Svoje svěřence vždy učím: Dupočítávejte varianty! Nikdy neukončujte propočet, pokud je co počítat, pokud v pozici existují tzv. hlomozné tahy...

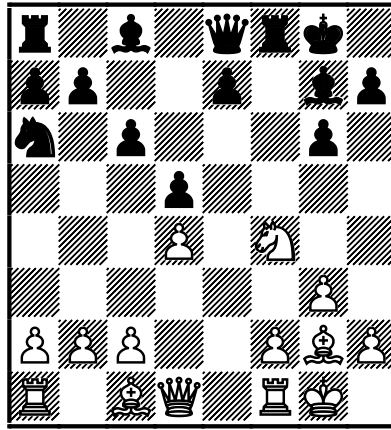
Poznámka: viz též moje práce „Technika propočtu variant“.

...15...Sxb2, proto bychom za situace na desce museli brát v úvahu, dupočítat či ocenit (bílý má více tahů kandidátů) důsledky. Například: 16.Sc5 a protože královská věž nemůže opustit poslední řadu, obtěžkávají černého problémy po 16...Vd8 17.Se7 Ve8 (17...Vd7 18.Sh3)

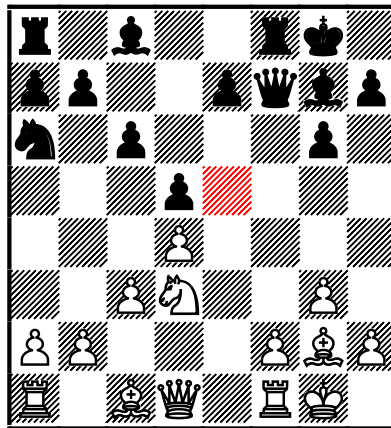

, a nyní efektní 18.Jxd5! s likvidací černého centra či 18.Sd6!?→.]

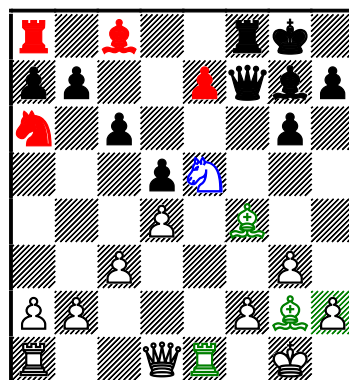
Vraťme se však do naší partie, kde černý, jak víme, pokračoval **11...Ja6**

12.c3 Df7 [O opět: 12...e5 13.dxe5 (Smysluplné je i 13.Ve1!? e4 14.f3!)
13...Dxe5 14.Ve1.] **13.Jd3**

Plán rozestavění bílých sil je křišťálově čistý, přitom (jak ukazuje i pracovní diagram níže) velmi účinný a silný: Sc1–f4, Vf1–e1 a Jf3–e5.

Všimněme si též, že ač černý relativně „načas“ vyvinul dámského jezdce, tento nemá šanci zasáhnout do boje o centrum desky. Hledě na dění v centru z pole c7 se z něho stane jakýsi gastarbeiter.

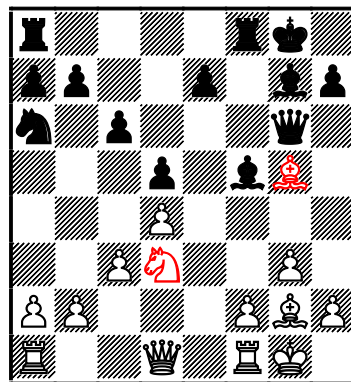
13...Sf5 14.Sf4 Tohle je klasická, snad můžeme říci, Botvinnikovská škola! **14...g5?!**

Taktika dvoutahových léček či blufů i objektivně pochybných postupů je zde - podle mého - již povolena. Černý stojí dost zle, a může tedy sáhnout k takřka libovolným zbraním s cílem zvrátit kalamitní průběh partie. Nezapomínejme ovšem *kdo* proti němu sedí!

15.Je5!

[Ovšemže ne 15.Sxg5?? vzhledem k dvojúderu 15...Dg6.]

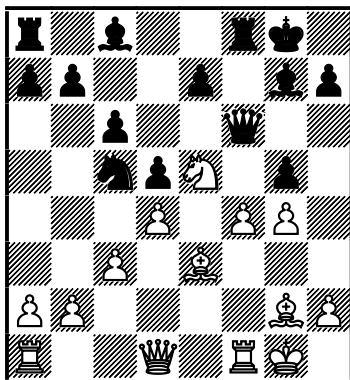
Poznámka: Marná sláva! Můžeme hrát pozičně sebelépe, vědět, že taktika je podřízena v našem světě (a nejen šachovém) strategii (nebo by tedy být měla:-)); pokud ale nedopočítáváme varianty a přehlízíme podobné taktické údery, vše je marné! Upozorňuji jen ještě, že taktické vidění se opravdu dá do jisté míry též trénovat. Na fantazii Michaila Tala či genialitu (v dlouhých propočtech) Lva Polugajevského či

třeba Rašida Nežmetdinova jistě nedosáhneme, ale o to přece ani nejde, že? V tomto případě mně opět nezbyvá, než váženého čtenáře odkázat i na své výukové materiály.

15...Sxe5

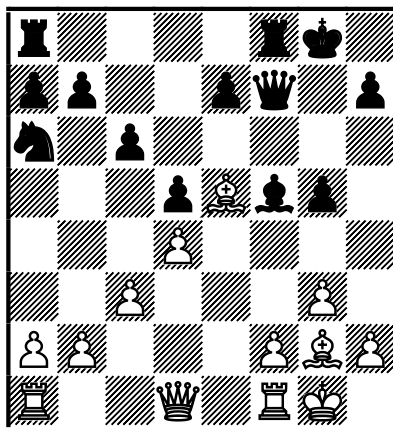
Nejvěrnější sluha, rádce a pobočník krále v jedné osobě mizí ze šachovnice. Forpost Je5 byl ovšem natolik silný, že - alespoň z dlouhodobějšího hlediska - hrát jinak nešlo. Jak se říká: dějiny píší vítězové. Caissa - domnívám se - již dávno rozhodla, který tým jí formulované zákony v partii dodržuje, a který hledá v pozici jen jakési konkrétnosti, staví si malé cíle a ke všemu je vydává za monstrózní počiny. O královském střelci v této partii již neuslyšíme v jiné souvislosti nežli negativně: zrádce, zbabělec...

[Pokud 15...Df6, potom 16.Se3 a po 16...Jc5!? následuje tvrdě poziční hra na centrum: 17.g4! Sc8 18.f4!

Hluboká strategie opět potírá malou taktiku v 16. tahu!]

16.Sxe5

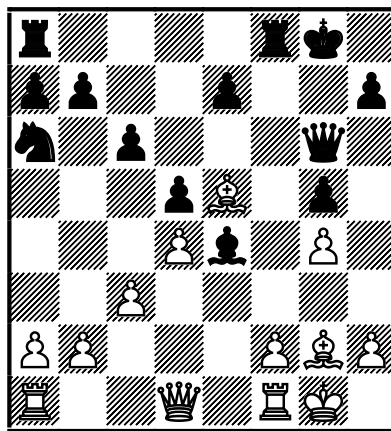
Pozice na šachovnici se změnila, ovšem k dosažení *nové, další* výhody (slabost černých polí v nejbližším okolí černého krále) bílý nepotřeboval ustupovat v centru.

16...Dg6 17.g4!? Ivančuk preferuje i zde boj o centrum desky! Je samozřejmé, že v této pozici mohl seriózně uvažovat i mnoho jiných tahů kandidátů.

[Jsem přesvědčen, že drtivá většina *obyčejných* silných hráčů by zde volila **17.Db3**, proti čemuž bychom nemohli namítat vůbec nic.]

17...Se4

17...Sd3 18.Ve1 Vf7 19.Ve3; 17...Sc2 18.Dd2; a výsledek? Černému je každá rada drahá.]

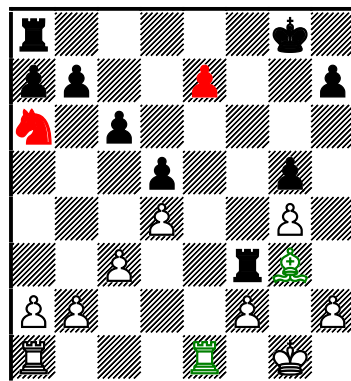

18.Sxe4 Dxe4 19.Ve1

Silný šachista - klasicista nikdy neopomene si alespoň v koutku duše „zarecitovat“: vývinové tempo! [Nebo **19.f3!**? **Dg6 20.Db3 b5 21.a4**]

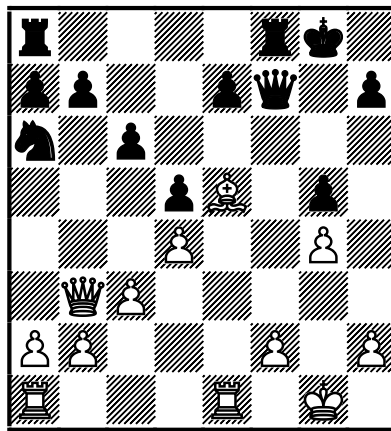
19...Dg6

[Poučná situace vznikala po **19...Df3 20.Dxf3 (=20.Sg3) 20...Vxf3 21.Sg3+-**

Končící hra by pro černého znamenala stejnou pohromu jako případný matový útok. (Snad jen s tím rozdílem, že partie by se protáhla). Dobře si pozici diagramu prohlédněme. Za materiálně vyrovnaného poměru stojí bílý na výhru, přičemž důvodů je více. Žádný z nich by sám o sobě k výhře stačit nemusel, v součtu je však vše jasné: 1/ převaha v centru desky, 2/ OL „e“ a nechráněná překážka e7, 3/ nešťastný zaběhnutý jezdec, který se s mohutným střelcem nemůže měřit ani teď, ani případně později, 4/ oslabená černá pole.]

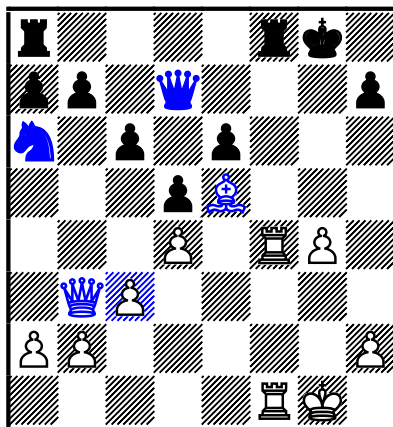
20.Db3+- Df7

21.f4!?

[Nebylo lze co namítat ani proti banálnímu **21.Sg3**.] Vasilij Ivančuk je pověstný mimo jiné i tím, že hraje maximalistický šach (je zcela oddán tvůrčímu přístupu k šachu). V každé pozici se snaží najít nejlepší postup, a to občas (možná bohužel) na úkor výsledku partie. *Poznámka: Sám se své svěřence snažím vést stejnou filozofickou cestou, ale pouze v případě, že mají na hodinách dostatek času k přemýšlení. Poznámka není triviální! Dnes mnozí trenéři vysoko favorizují přístup „hrát bez chyb, dobré tahy“...*

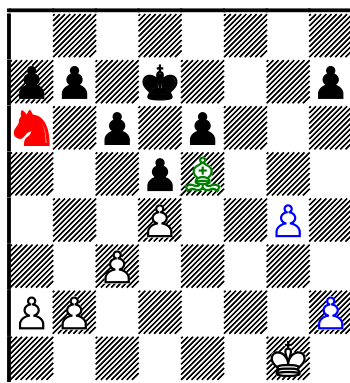
21...e6 22.Vf1 gxf4 [22...De7 23.f5] 23.Vxf4 Dd7 24.Vaf1

Bílý nemá námitek proti výměnám těžkých figur, konkrétně věžím. Proč? I toto počínání se dá vysvětlit více důvody. Souboj tandemů D+Se5 proti D+Ja6 by při oslabeném černém králi nemohl dopadnout jinak než výhrou prvního. I pokud se ale černému potom podaří vyměnit ještě i nejsilnější figury, zachránit jej to nemusí...

24...Vxf4 25.Vxf4 c5

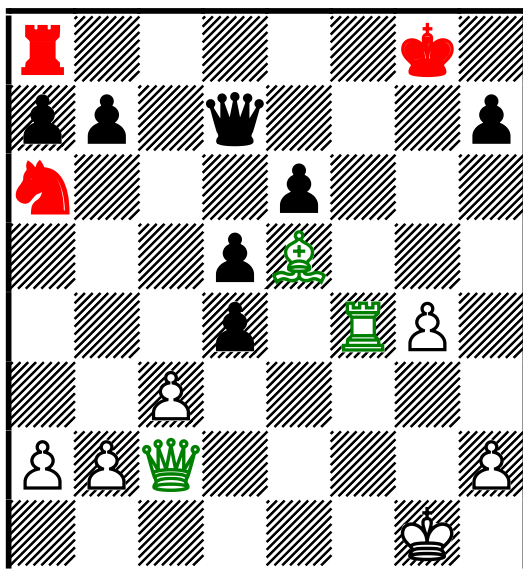
[Či 25...Vf8 26.Vxf8+ Kxf8 27.Da3+ Ke8 28.Dd6 Dxd6 29.Sxd6 Kd7 30.Se5+-.

Viz jednak poznámka ke 24. tahu, ale ani závěr partie se nikterak zásadně lišit nebude. Pozici na diagramu bílý lehce vyhraje, a to i za pomoci tzv. myšlení ve schématech.]

*Poznámka: S tímto technickým pojmem (a organicky svázaným termínem „princip dvou slabín“) se pravděpodobně setkáme v dalších ukázkách rubriky Analyzujme. Ovšem i nyní: pokud se nad pozici zamyslíme z hlediska **dalšího nejbližšího průběhu**, zkušený šachista vidí co se bude dít nebo jaké variance mohou nastat. Pěšcová koncovka s kandidátem na volného pěšce „g“ u bílého? Dominance střelce nad jezdcem v klasickém provedení?...*

26.Dc2 cxd4

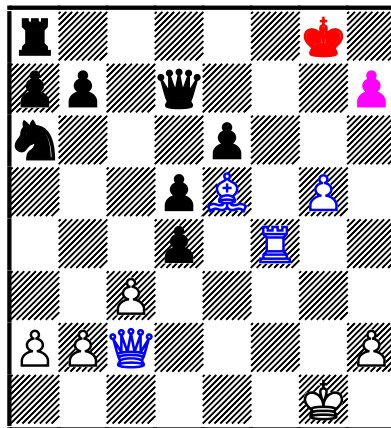

Další zásadní moment partie a zároveň možnost se otestovat!

- Co myslíte vážení čtenáři, měla by moje otázka k pozici znít „*Čím byste centrálního pěšce dobrali?*“ nebo „*Jak byste pokračovali?*“ Jde o pouhou hru se slovíčky a otázky jsou vlastně totožné? Nebo tomu tak není?...
- **Zadání:** určete v pozici tahy kandidáty a na konci svých úvah vyjádřete názor, jak byste pokračovali ve svojí partii majíce na hodinách zcela dostatečnou zásobu času.

Správně lze položit otázku pouze druhým způsobem! Marná sláva, Ivančukova kolosální fantazie v nás (snad zde mohu mluvit i za některé z Vás, vážení čtenáři) nemůže nevyvolat jak pocity krásna, okouzlení, ale možná...i mrazení v zádech. Následovalo totiž:

27.g5!!→

Omlouvám se, vážený čtenáři, ale ruka mne prostě odmítá poslouchat ve chvíli, kdy se snažím k Ivančukovu geniálnímu řešení problémů pozice, a hrozícímu bleskovému přesunu bílých centralizovaných sil na KK, přidat jiný znak nežli dva vykřičníky; i když jsem si dobře vědom (a věřte, že jsem nad analýzou strávil dost času), že objektivní znak by měl z největší pravděpodobností vypadat jinak. A ještě něco: dokážete si představit údiv černého ve chvíli, kdy bílý provedl svůj tah za šachovnicí? Nebo jej spatřili diváci?

Není divu, že ihned v odpovědi černý chybuje; to je ovšem pro naši supervzorovou ukázkou vlastně dobře. Přes všechnu krásu, není totiž ještě všem dnům konec. Zbývá ještě nejedno poučení v...končící hře!

Poznámka: Partii lze označit za tzv. multifunkční. Co to znamená? Co má autor na mysli? Inu, ukáзка by se dala použít jako etalon, supervzor k celé dlouhé řadě izolovaných probíraných témat. I problémům multifunkcí v tréninku se pravděpodobně v této bezplatné rubrice ještě dostaneme.

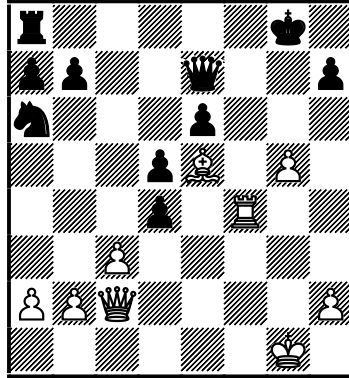
27...Vf8?

[Hrozilo 28.g6...h6 29.Vf7! Černý mohl pozici hájit jen jedním jediným způsobem. Musel zabránit zpusošení i posledního zbytku pšcového krytu

a smrtelnému útoku všech 4 (!) kamenů, většinou přicházejících - jak jinak - z centra. Psychologie však zřejmě asi též vykonala své.

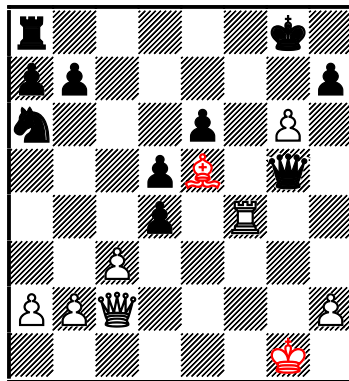
Poznámka: Vsadil bych nevím co, že černý postup pěšce „g“ nebral ve svých úvahách a propočtech TK v potaz, stejně jako by se toto stalo 99,99 procentům jiných šachistů! Jak jsem se již zmiňoval, samy od sebe takové tahy obšťastňují v mysli jen génie.

27...De7□

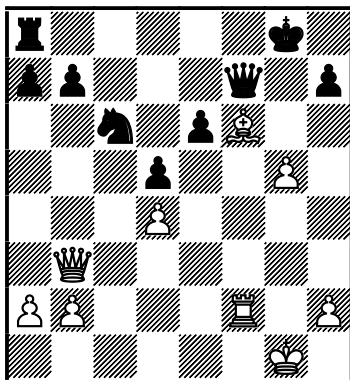
28.Sf6

(Smyslem obranného manévru je znemožnit 28.g6?? Následoval by dvojúder 28...Dg5+

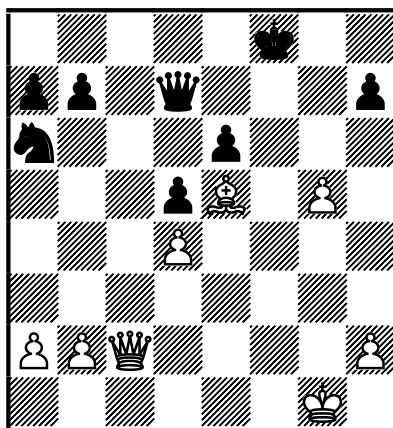
29.Kh1 Dxe5 30.gxh7+ Kh8□--+ /nikoli 30...Kg7? 31.h8D+! Kxh8□
32.Df2→/.)

28...Df7 29.cxd4 Jb4! 30.Db3 Jc6 31.Vf2±

S hrozbou 32.g6!! hxg6 33.Dh3 Dh7 34.Dxe6+ Df7 35.Dh3 Dh7 36.De3 a 37.Vf4 nebo 37.Vf3 s převodem věže na sloupec „h“, jenž se od bodu h3 chová jako otevřený (cíl = vtržení na h8).]

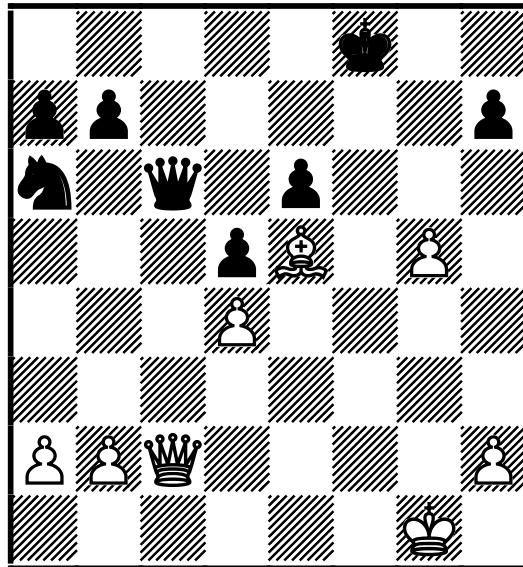
28.Vxf8+ Kxf8 29.cxd4+-

29...Dc6 Na tohle bílý dozajista čeka! I v objektivně prohrané pozici není radno usnadňovat soupeři úkol.

Otestujte se vážený čtenáři ještě jednou: *Jak byste nyní na místě bílého pokračovali?*

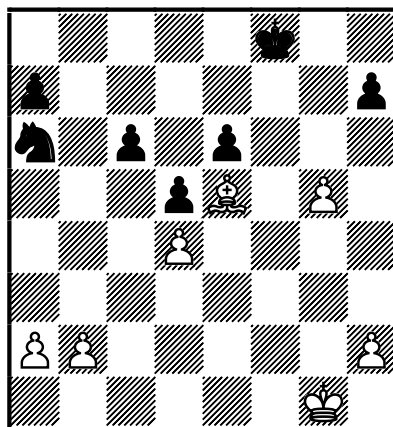

30.Dxc6!

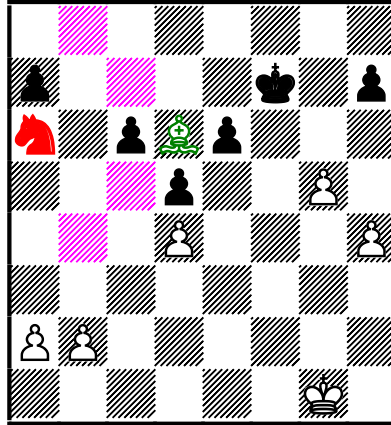
[Nemá nejmenší smysl hledat dobrodružství ve variantách 30.Dxh7? Dc1+.]

30...bxc6

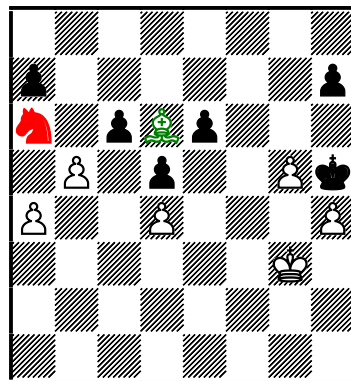

31.h4 [=31.Sd6+] **31...Kf7** [Pokud by černý vzal pod kontrolu bod d6, aby tak zabránil pozici dominance střelce nad jezdcem (viz dále), potom mu uniká kandidát na volného pěšce (KVP) „g“. **31...Ke7 32.h5 Kf7 33.Sd6.**]

32.Sd6!

Dominance střelce nad jezdcem přímo v klasickém provedení! Zbytek je jasný, neboť černý hraje partii „de jure“ :-) bez figury. **32...Kg6 33.Kf2 e5** [Ještě uvedme pro úplnost **33...Kh5 34.Kg3** se záměrem 35.b4 36.a4 a 37.b5.]

34.dxe5 Kf5 35.b4 Zbytek si měl černý odpustit. **35...c5 36.Sxc5 Kxe5 37.a3 Jc7 38.Sxa7 Jb5 39.Sb8+ Ke4 40.h5 Jd4 41.g6 1-0**

V partiích geniálních šachistů ovšem občas narazíme na ukázky, v nichž je (pro obyčejného smrtelníka) téměř nemožné vyslyšet i prostou logiku hry! Tedy najít nepřesnosti ve hře protivníka. Že by Vasilij Ivančuk v této brilantní partii holandskou výstavbu prostě vyvrátil jako takovou?

V první části článku jsem se tedy nejprve s laskavým a trpělivým čtenářem podělil o své pocity a obavy o naši krásnou hru v měnícím se světě technologií a – ovšem podle mého – jistého mravního úpadku. Analogicky změně stylu hry a náhledu na šach, ke kterému došlo v první čtvrtině dvacátého století (ti, kdo studují historii, jistě se jim vryl do paměti výraz „remizová smrt šachu“) se i v současnosti některé neměnné zákony počínají vydávat za nová dogmata ve jménu jakési konkrétnosti, ve skutečnosti však rychlosti a povrchnosti! Naštěstí se můžeme na ukázkách přesvědčit, že ve skutečnosti nikdo minimálně šachové zákony sourozenců Centralizace a Vývinu z trůnu nesvrhl; a kdo se o to pokusil, pocítil zároveň z rukou opravdu silného hráče pádnou odpověď! Jestliže se nejsilnější z žijících nadále základním postulátům klaní a využívají jejich plodů, potom víme, kde se nalézá pravda! Který kompas nám ukazuje správný směr, a který se leckomu líbí jen proto, že ručička zběsile krouží od severu k jihu a od západu k východu. Vždyť chaos je přece tak lákavý :-)

V druhé části této práce v sekci *Analyzujme* se opět zaměříme na jednu konkrétní variantu. Ta podle mého věrně odráží myšlenky *nové vlny*. Avšak pozor! Stojí za ní pevně leckteří velmi významní šachisté, kteří ji zařadili minimálně jako alternativní zahájení do svého repertoáru. S touto poněkud obskurní variantou jsme se již setkali na počátku práce v partii Škut,M versus Krejčí,J: **1.e4 d5 2.exd5 Dxd5 3.Jc3 Dd6**, a divil bych se, ctění čtenáři, kdybyste se s ní nikdy v době svých turnajových vystoupení ještě neseťkali; ať už za svým či cizím stolem turnajového sálu nebo třeba na internetu...

Jan Bílek

11.12.2013